

www.qbz.gov.al

FLETORJA ZYRTARE E REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Botim i Qendrës së Botimeve Zyrtare

Viti: 2019 – Numri: 136

Tiranë – E premte, 4 tetor 2019

PËRMBAJTJA

	Faqe
Ligj nr. 61/2019 datë 19.9.2019	Për ratifikimin e marrëveshjes së financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës dhe Komisionit Evropian për programin e veprimit të bashkëpunimit ndërkufitar IPA II, Shqipëri–Kosovë, 2014–2020, alokimet e vitit 2017..... 11363
Dekret i Presidentit nr. 11293, datë 3.10.2019	Për shpallje ligji..... 11425
Ligj nr. 62/2019 datë 19.9.2019	Për ratifikimin e marrëveshjes së huas ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim, për projektin për lehtësimin e tregtisë dhe të transportit në Ballkanin Perëndimor, me qasje programatike me shumë faza..... 11425
Dekret i Presidentit nr. 11294, datë 3.10.2019	Për shpallje ligji..... 11432
Udhëzim i ministrit të Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nr. 911, datë 27.12.2018	Për miratimin e standardeve të ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror në qendrat komunitare shumëdisiplinore..... 11432
Urdhër i ministrit të Turizmit dhe Mjedisit nr. 330, datë 26.9.2019	Për një ndryshim në urdhrin e ministrit nr. 166, datë 24.5.2019 “Për procedurat dhe dokumentacionin për pajisjen me licencën e “Importit të substancave ozonholluese” kodë III.3, si dhe për pezullimin/revokimin e saj” 11441
Urdhër i ministrit të Brendshëm nr. 531, datë 30.9.2019	Për delegimin e kompetencave..... 11441

Korrigjim gabimi material në vendimin e Bordit të ERRE-s nr. 137, datë 6.9.2019 “Mbi kërkesën e OST sh.a. Për disa ndryshime në rregulloren për procedurat e blerjes së energjisë elektrike për mbulimin e humbjeve në rrjetet e shpërndarjes dhe të transmetimit dhe për blerjen dhe shitjen e energjisë elektrike për të siguruar përmbushjen e detyrimeve të shërbimit publik”

11442

LIGJ
Nr. 61/2019

**PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES
SË FINANCIMIT NDËRMJET
REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË,
REPUBLIKËS SË KOSOVËS DHE
KOMISIONIT EVROPIAN PËR
PROGRAMIN E VEPRIMIT
TË BASHKËPUNIMIT NDËRKUFITAR
IPA II, SHQIPËRI–KOSOVË, 2014–2020,
ALOKIMET E VITIT 2017**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121, pika 1, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

VENDOSI:

Neni 1

Ratifikohet marrëveshja e financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës dhe Komisionit Evropian për programin e veprimit të bashkëpunimit ndërkufitar IPA II, Shqipëri–Kosovë, 2014–2020, alokimet e vitit 2017, sipas tekstit bashkëlidhur këtij ligji.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miratuar në datën 19.9.2019.

**Shpallur me dekretin nr.11293, datë 3.10.2019,
të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Ilir Meta**

MARRËVESHJE FINANCIMI
KUSHTET SPECIFIKE

Komisioni Evropian, në vijim i referuar si “Komisioni” ose “pala”, i cili vepron në emër të Bashkimit Evropian, në vijim i referuar si “Unioni”, nga njëra anë, dhe Republika e

Shqipërisë, dhe Kosova* e përfaqësuar nga Ministria e Integritimit Evropian, të referuara bashkërisht në vijim si “përfituesit e IPA II” ose të referuar veçmas si “përfitues i IPA II” ose “palët”, nga ana tjetër, dhe të referuar bashkërisht si “palët”, kanë rënë dakord për sa më poshtë:

Neni 1
Programi i Veprimit

1. Unioni bie dakord për të financuar dhe përfituesit IPA II bien dakord për të pranuar financimin e alokimit të Programit të Veprimit të vitit 2017, në vijim siç përshkruhet në shtojcën I:

Programi i veprimit të programit të bashkëpunimit ndërkufitar Shqipëri–Kosovë për vitet 2015–2017

**Numri i angazhimit global (CRIS):
2017/038-155**

Ky program veprimi financohet nga buxheti i Unionit, duke u bazuar në Instrumentin e Asistencës së Paraaderimit (IPA II)¹.

Kostoja totale e vlerësuar e alokimit të vitit 2017 të këtij Programi Veprimi është 988 235 euro dhe maksimumi i kontributit të Unionit për këtë Program Veprimi është 840 000 euro.

Nga përfituesit IPA II nuk kërkohet kontribut financiar.

Neni 2
**Periudha e ekzekutimit dhe periudha
operacionale e zbatimit**

Periudha e ekzekutimit të kësaj Marrëveshjeje Financiare, siç përcaktohet në nenin 1(1) të shtojcës II, është caktuar të jetë 12 vjet nga hyrja në fuqi e kësaj Marrëveshjeje Financiare.

Periudha e zbatimit operacional të kësaj Marrëveshjeje Financiare, siç përcaktohet në nenin 1(2) të shtojcës II, është 6 vjet nga hyrja në fuqi e kësaj Marrëveshjeje Financiare.

*Ky emërtim nuk cenon qëndrimet në lidhje me statusin dhe është në pajtim me Rezolutën 1244/1999 dhe me Opinionin e Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë për Deklaratën e Pavarësisë të Kosovës.

¹Rregullorja (BE) nr. 231/2014, datë 11 mars, e cila krijon Instrumentin e Asistencës së Paraaderimit (IPA II) FZ L 77, 15.3.2014, f. 11.

Neni 3

Adresat dhe komunikimi

Të gjitha komunikimet që lidhen me zbatimin e Marrëveshjes Financiare duhet të jenë në formë të shkruar, duhet t'i referohen shprehimisht Programit të Veprimit, siç parashikohet në nenin 1(1) dhe duhet të dërgohen në adresat si më poshtë:

a) Për Komisionin

Drejtoria e Përgjithshme për Fqinjësinë dhe Negociatat për Zgjerimin (DG NEAR) Directorate D

Rue de la Loi 15

B-1049 Brussels

Belgjikë

Adresa e email-it: NEAR-D4@ec.europa.eu

b) Për përfituesit e IPA II

Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme

Bulevardi “Gjergj Fishta”, nr. 6

Tiranë, Shqipëri

Adresa e email-it: info@mfa.gov.al

Ministria e Integritetit Evropian

Godina e qeverisë, kati 9, zyra 905.910.

Rruga “Nënë Tereza”, 10000, Prishtinë, Kosovë

Adresa e email-it: mei@rks-gov.net

Neni 4

Pika e kontaktit OLAF

Pikat e kontaktit të përfituesit IPA II që kanë kompetencat e duhura për të bashkëpunuar drejtpërdrejt me Zyrën Evropiane Kundër Mashtrimit (OLAF), me qëllim lehtësimin e aktiviteteve të OLAF-it, do të jenë: Z. Bejko Late, drejtori i Njësisë së Inspektimit Financiar i Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë të Shqipërisë (bejko.late@financa.gov.al) dhe z. Demush Shasha, Sekretar i Përgjithshëm në Ministrinë e Integritetit Evropian në Kosovë, (Demush.Shasha@rks-gov.net).

Neni 5

Marrëveshjet Kuadër

Programi i veprimit do të zbatohet në përputhje me dispozitat e Marrëveshjes Kuadër ndërmjet Komisionit Evropian dhe Republikës së Shqipërisë mbi marrëveshjet për zbatimin e asistencës

Faqe | 11364

financiare të Unionit për Shqipërinë nën Instrumentin e Asistencës së Paraaderimit (IPA II), i cili ka hyrë në fuqi më 16 prill 2015 dhe në përputhje me dispozitat e Marrëveshjes Kuadër ndërmjet Komisionit Evropian dhe Kosovës mbi masat për zbatimin e asistencës financiare të Unionit për Kosovën nën Instrumentin e Asistencës së Paraaderimit (IPA II), i cili ka hyrë në fuqi në datën 16 prill 2015, përkatësisht (më poshtë e/të referuar/a si “Marrëveshje/t Kuadër”).

Kjo Marrëveshje Financimi plotëson dispozitat e Marrëveshjeve Kuadër të lartpërmendura. Në rast konflikti midis dispozitave të Marrëveshjes së Financimit nga njëra anë, dhe dispozitave të Marrëveshjes Kuadër përkatëse nga ana tjetër, do të kenë përparësi këto të fundit.

Neni 6

Shtojcat

1. Kjo Marrëveshje Financimi përbëhet nga:

a) Këto Kushte specifike;

b) Shtojca I: Programi i Veprimit të Bashkëpunimit Ndërkufitar Shqipëri–Kosovë për vitet 2015–2017; vendimi zbatues i Komisionit C(2015)5238, datë 22 korrik 2015;

c) Shtojca IA: Programi IPA BNK Shqipëri–Kosovë;

d) Shtojca II: Kushtet e përgjithshme;

e) Shtojca III: Modeli i Raportit Vjetor BNK mbi zbatimin e asistencës IPA II (Neni 80 i Marrëveshjes Kuadër;

f) Shtojca IIIA: Modeli i raportit vjetor mbi zbatimin e asistencës IPA II, në përputhje me nenin 58 të Marrëveshjes Kuadër;

2. Në rast të një konflikti midis dispozitave të shtojcave nga njëra anë dhe dispozitave të kushteve speciale nga ana tjetër, do të kenë përparësi këto të fundit. Në rast konflikti midis dispozitave të shtojcës I dhe shtojcës IA, nga njëra anë dhe dispozitave të shtojcës II, nga ana tjetër, do të zbatohen këto të fundit. Në rast konflikti midis dispozitave të shtojcës I dhe shtojcës IA, do të zbatohen dispozitat e para.

Neni 7

Hyrja në fuqi

Kjo Marrëveshje Financimi hyn në fuqi datën në të cilën Komisioni merr njoftim nga vendi i

fundit përfitues i IPA II, i cili konfirmon përfundimin e procedurave të brendshme të nevojshme për hyrjen në fuqi. Komisioni duhet të informojë përfituesit IPA II për datën e marrjes së këtij njoftimi. Nëse Komisioni nuk merr njoftim deri më 31 dhjetor 2018, Marrëveshja e Financimit nuk hyn në fuqi.

Kjo Marrëveshje është hartuar në tri kopje origjinale në gjuhën angleze, nga të cilat një do t'i dorëzohet Komisionit dhe dy të tjerat përfituesve IPA II.

Për përfituesin IPA II:

Z. Ditmir Bushati

Ministër për Evropën dhe Punët e Jashtme Koordinator Kombëtar i IPA-së

Datë:

Për Komisionin:

Znj. Genovera Ruiz Calavera

Drejtor e Komisioni Evropian
DG NEAR/D

Datë:

Znj. Dhurata Hoxha

Ministre e Integritetit Evropian
Koordinatorë Kombëtarë e IPA-s

Datë:

SHTOJCA 1

PROGRAMI I VEPRIMIT TË BASHKËPUNIMIT NDËRKUFTAR SHQIPËRI-KOSOVË* PËR VITET 2015–‘17

1. Identifikimi

Përfituesit	Shqipëria dhe Kosova
Referenca e Angazhimit Financiar CRIS/ABAC Kontributi i Unionit Linja buxhetore	2015/038-153 - euro 1,200,000.00 - 22.020401 2016/038-154 - euro 1,200,000.00 - 22.020401 2017/038-155 - euro 840,000.00 - 22.020401
Mënyra e menaxhimit Strukturat përgjegjëse	Menaxhim i drejtpërdrejtë nga Komisioni Evropian (Delegacioni i BE-së në Shqipëri) Për Shqipërinë: Ministria për Evropën dhe Punët e Jashtme Për Kosovën: Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal
Afati për nënshkrimin e <u>Marrëveshjes/ve të Financimit</u> me vendet përfituese të IPA II (trepalëshe)	Për alokimin buxhetor të vitit 2015: deri më 31 dhjetor 2016 Për alokimin buxhetor të vitit 2016: deri më 31 dhjetor 2017 Për alokimin buxhetor të vitit 2017: deri më 31 dhjetor 2018
Afati për përfundimin e <u>prokurimeve dhe kontratat e grantit</u>	3 vjet pas datës së nënshkrimit të Marrëveshjes së Financimit (nënshkruar nga pala e fundit), me përjashtim të rasteve të renditura në nenin 189(2) të Rregullores Financiare
Afati për zbatimin operacional	6 vjet pas datës së nënshkrimit të Marrëveshjes së Financimit
Afati për zbatimin e Marrëveshjes së Financimit (datë në të cilën ky program duhet të jetë mbyllur dhe të jetë përfunduar angazhimi i fondeve), pas pranimit të llogarive)	12 vjet pas datës së nënshkrimit të Marrëveshjes së Financimit
Njësia e programimit	Drejtoria e Përgjithshme e Fqinjësisë dhe Negociatave për Zgjerim, Njësia D4
Njësia e zbatimit	Për Shqipërinë: Delegacioni i BE-së në Shqipëri, Seksioni Operacional

*) Ky emërtim nuk cenon qëndrimet në lidhje me statusin dhe është në pajtim me Rezolutën 1244/1999 dhe me Opinionin e Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë për Deklaratën e Pavarësisë të Kosovës.

2. Përshkrimi i programit të veprimit

2.1 Përmbledhje e përgjithshme i programit të bashkëpunimit ndërkufitar 2014–2020

Programi BNK Shqipëri-Kosovë 2014–2020 u miratua nga Komisioni me vendimin zbatues C(2014) 9574, të datës 11 dhjetor 2014. Programi i miratuar përbën strategjinë e bashkëpunimit BNK për rajonin kufitar, duke përcaktuar midis të tjerash, listën e zonave gjeografike të lejuara, kontekstin e zonës, prioritetet tematike të programit dhe alokimet treguese buxhetore për periudhën 7-vjeçare.

Programet BNK 2014–2020 shërbejnë, gjithashtu, si referencë për miratimin e programeve të veprimit BNK. Programi i veprimit BNK 2015–2017 synon sigurimin e asistencës për bashkëpunimin ndërkufitar në fushat tematike të parashikuara në programin 2014–2020 (siç tregohet në seksionin 2.2).

Lista e zonave gjeografike të lejuara

Zona e programit ndërkufitar mbulon një territor prej 8,335 km² me një popullsi që arrin në rreth 936.761 banorë, nga të cilët 76% jetojnë në territorin e Kosovës dhe 24% në anën shqiptare të zonës së programit. Gjatësia e vijës kufitare është 114 km. Në Shqipëri zonat përfituese përfshijnë rajonet e Kukësit dhe të Lezhës (8 bashki me një total prej 362 vendbanimesh), duke mbuluar 48% të zonës së programit. Në Kosovë, zonat përfituese përfshijnë Rajonin Ekonomik Perëndimor dhe Rajonin Ekonomik Jugor (12 bashki), duke mbuluar 52% të zonës së programit.

Konteksti i zonës së lejuar të bashkëpunimit ndërkufitar

Rajoni kufitar ka një ekonomi kryesisht agrare, me industrinë më të zhvilluar në anën e Kosovës, ndërsa rajonet shqiptare bazohen më shumë në bujqësi dhe shërbime. Sektori i bujqësisë ka një rëndësi shumë të madhe për zhvillimin ekonomik dhe për punësimin, duke qenë se një pjesë e madhe e popullsisë ende jeton në zonat rurale, pavarësisht lëvizjeve të fundit të konsiderueshme drejt zonave urbane. Aktiviteti i bujqësisë është kryesisht një aktivitet ekonomik familjar dhe i orientuar drejt mbijetesës edhe për shkak se fragmentimi i tokës është mjaft i lartë dhe madhësia e fermave bujqësore është mesatarisht 1.5 hektarë. Përmirësimi i infrastrukturës rurale dhe menaxhimi më i mirë i burimeve ujore janë prioritet të rëndësishme për të rritur produktivitetin e sektorit.

Konkurrenca dhe shkëmbimi i përvojës janë mjaft të ulëta në të gjithë zonën e programit dhe kërkojnë investime të mëtejshme, si kombëtare dhe ndërkombëtare për t'u zgjeruar. Aftësitë e punës nuk i përgjigjen kërkesës së tregut për shërbime dhe produkte me cilësi të lartë. Industria e lehtë, veçanërisht për përpunimin e ushqimit, ka potencial të konsiderueshëm për të përshpejtuar rritjen ekonomike. NMV-të dominojnë hartën e bizneseve, ndërsa rrjeti i biznesit dhe bashkëpunimi i biznesit përtej kufirit është ende i pashfrytëzuar. Prodhimet vendore kanë pak ose aspak qasje në tregjet rajonale dhe ndërkombëtare. Mekanizmat për mbështetjen e biznesit janë të dobëta dhe të pamjaftueshme, duke qenë pak më aktive në Kosovë.

Papunësia mbetet në një shkallë shqetësuese për popullatën e zonës së programit, sidomos në anën kosovare, ku ka një papunësi shumë më të lartë, veçanërisht në mesin e të rinjve, popullsinë rurale dhe grave (në disa zona ajo e tejkalon 50%). Shërbimet sociale janë pak të zhvilluara dhe në mënyrë të pabarabartë. Përmirësimi i sistemit arsimor në të gjitha nivelet është një përparësi e madhe për zonën e programit, veçanërisht në zonat rurale. Projektet e përbashkëta mund të ndërmerren për të krijuar një rrjet të qendrave të formimit profesional dhe të nxisë bashkëpunimin në të gjitha institucionet e arsimit të lartë, agjencitë kërkimore dhe organizatat. Avantazhet që vijnë nga gjuha e përbashkët duhet të shfrytëzohen edhe më tej në zhvillimin e kurrikulave arsimore.

Trashëgimia e pasur historike-kulturore-artistike e zonës është një vlerë e shtuar për zhvillimin ekonomik, por turizmi është ende një mundësi e humbur. Llojet e ndryshme të turizmit (malor, kulinar dhe agroturizmi) mund të zhvillohen; vendndodhjet historike dhe kulturore meritojnë një transparencë më të madhe dhe veçoritë tradicionale mund të promovohen më mirë.

Mbrojtja e mjedisit ka nevojë për konsideratë serioze. Shtimi i vlerave të burimeve natyrore është një çështje e rëndësishme për të rritur atraktivitetin e rajonit kufitar dhe për të përmirësuar cilësinë e jetës për qytetarët. Sfidat kryesore me të cilat përballen autoritetet lokale janë ulja e ndotjes, menaxhimi i mbetjeve urbane, cilësia e ujit të pijshëm, mbrojtja e tokës nga shkatërrimi natyror dhe artificial, procesi i planifikimit strategjik urban dhe përdorimi efikas i burimeve të energjisë.

Duke marrë parasysh aspektet problematike që ndikojnë në ekonominë e zonës dhe zhvillimin e saj të qëndrueshëm, programi do të fokusohet në prioritetet e mëposhtme tematike, ku nismat e bashkëpunimit ndërkufitar mund të ketë një vlerë të shtuar reale:

1. Mbrojtja e mjedisit, përshtatja dhe zbutja e ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i riskut;

2. Turizmi dhe trashëgimia natyrore dhe kulturore;

3. Rinia dhe arsimi, me fokus nxitjen e punësimit.

Përmbledhja e përvojës BNK të kaluar dhe në vazhdim, duke përfshirë mësimet e nxjerra

Në përgatitjen e këtij programi janë marrë në konsideratë rekomandimet kryesore nga vlerësimet e përkohshme dhe auditimet mbi programet BNK 2007–2013. Kështu, programet BNK 2014–2020 janë më të përqendruara në lidhje me numrin e prioritetëve tematike të adresuara dhe zonave të lejuara gjeografike, të cilat do të ndihmojnë në arritjen e një rezultati më të mirë dhe rritjes së ndikimit. Përveç kësaj, zbatimi i programeve BNK është thjeshtuar kryesisht duke pasur një autoritet të vetëm kontraktues dhe një paketë të vetme financiare për çdo program.

2.2 PËRSHKRIMI DHE ZBATIMI I PROJEKTEVE 2015-17

Aktiviteti 1	Projektet e Bashkëpunimit Ndërkufitar	3,240,000 euro
--------------	---------------------------------------	----------------

1. Përshkrimi i programit, objektivi dhe rezultatet e pritshme

Përshkrimi i programit

Në përputhje me prioritetet tematike të identifikuara në programin bashkëpunimit ndërkufitar 2014–2020, gjatë të periudhës 2015–‘17, projektet në rajonin kufitar do të fokusohen, në: 1. Mjedis, nxitja e politikave të zbutjes dhe të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve; 2. turizmi dhe trashëgimia kulturore dhe natyrore; dhe 3. rinia dhe edukimi me fokus gjenerimin e punësimit.

Objektivi

Objektivi i programit të veprimit për vitet 2015–‘17 është të nxisë zhvillimin socioekonomik dhe të forcojë marrëdhëniet e fqinjësisë në zonën e programit nëpërmjet zbatimit të projekteve të bashkëpunimit ndërkufitar, si:

a) Projekte të përbashkëta për mbrojtjen e mjedisit; nxitjen e përdorimit të qëndrueshëm të burimeve natyrore, efikasitetin e burimeve, burimet e energjisë së rinovueshme dhe ndryshimin drejt një ekonomie me karbon të ulët të sigurt dhe të qëndrueshëm; nxitjen e investimeve për të trajtuar rreziqet specifike, sigurimi i zbutjes së fatkeqësive dhe zhvillimi i sistemeve të menaxhimit të fatkeqësive dhe gatishmërive në raste emergjente;

b) Projekte të përbashkëta për të inkurajuar turizmin dhe për të nxitur trashëgiminë kulturore dhe natyrore;

c) Projektet e përbashkëta për hartimin dhe për zbatimin e skemave të arsimit dhe të trajnimit profesional dhe mbështetjen e nismave rinore.

Rezultatet e pritshme

a) Burimet mjedisore dhe biodiversiteti janë menaxhuar më mirë dhe janë promovuar.

b) Cilësia e shërbimeve dhe e produkteve të turizmit është përmirësuar dhe është më konkurruese; trashëgimia kulturore, historike dhe natyrore është mbrojtur më mirë dhe është promovuar;

c) Qasja në arsim për të rinjtë është përmirësuar; aftësitë janë forcuar për të përmbushur kërkesat e tregut të punës; shkëmbimet dhe bashkëpunimi i të rinjve është rritur.

Gjatë periudhës 2015–‘17 Programi i Veprimit BNK do të kontribuojë në arritjen e objektivave të përgjithshëm dhe rezultatet e pritura të përcaktuara në programin BNK 2014–2020. Për detaje të mëtejshme shihni seksionin 3.2 të programit 2014–2020 BNK (shtojca 2: Vendimi i zbatimit të Komisionit C(2014) 9574, të datës 11 dhjetor 2014).

2. Supozimet dhe kushtet

Si kusht i nevojshëm për menaxhimin efektiv të programit, përfituesit duhet të sigurojnë funksionimin e zyrave dhe stafin e duhur për Sekretariatit e Përbashkët Teknik dhe Zyrën e Antenës.

Mospërmbushja e kërkesave të përcaktuara më sipër mund të çojë në kthim të fondeve në bazë të këtij programi dhe/ose rialokimin e fondeve të ardhshme.

3. Elementet thelbësore të programit

Granti: Thirrja për propozime: 3,240,000 euro

a) Kriteret thelbësore të përshtatshmërisë:

Aktivitetet e lejuara janë përcaktuar në seksionin 3.2 të programit të bashkëpunimit ndërkufitar 2014–2020. Lista e mëposhtme është një përmbledhje që tregon veprimet/projektet kryesore të lejuara:

- Fushatat e ndërgjegjësimit mjedisor; ndërhyrje infrastrukture mjedisore në shkallë të vogël dhe prokurimi i pajisjeve; sisteme monitorimi të integruara mjedisore; përgatitja e strategjive rajonale dhe planeve të veprimit për menaxhimin e mbetjeve të ngurta, erozionin e tokës dhe parandalimin dhe zvogëlimin e rreziqeve artificiale dhe fatkeqësive natyrore (p.sh., rryllëzimin dhe shërbimet e emergjencave civile); studime të përbashkëta në fushën e energjisë efektive; projekte në shkallë të vogël të energjisë së rinovueshme.

- Ndërhyrje në shkallë të vogël rikonstruksioni, modernizimi dhe restaurimi për të lehtësuar tërheqjen turistike (p.sh., përmirësimin e vendeve potenciale turistike) dhe prokurimin e pajisjeve; zhvillimin e itinerareve tematike turistike të përbashkëta; promovimi i nismave të përbashkëta të turizmit; integrimi i trashëgimisë historike brenda ofertave turistike; hartat turistike (p.sh., historike dhe gastronomi); zhvillimin dhe promovimin e markave rajonale ekzistuese/të reja të produkteve tipike lokale (p.sh., produktet agroushqimore dhe të punës me dorë); promovimi i teknikave të reja të marketingut të turizmit (p.sh., përdorimi i TIK-ut dhe multimedia); organizimi i festivale lokale, panairë dhe konkurse.

- Nismat e vetëpunësimit dhe të fuqizimit të rinisë; mbështetje ndaj fillimit të bizneseve të reja; nisma të përbashkëta për të parandaluar braktisjen e shkollës; kurrikula të përbashkëta dhe programe trajnimi profesionale dhe arsimore për brezat e rinj; shkëmbime njohurish dhe trajnime për kualifikime të reja për mësuesit; aktivitetet e përbashkëta të agjencive të punësimit; aktivitetet e krijimit të rrjeteve (p.sh., turne sportive, festivale dhe veprimtari kulturore e muzikore).

Përfituesit duhet të jenë persona juridikë dhe të vendosur në një nga vendet përfituese të IPA II që merr pjesë në programin BNK.

Përfituesit potencialë mund të jenë: autoritetet lokale, qeveritë lokale dhe institucionet e tyre, shoqatat e bashkive, agjencitë e zhvillimit, organizatat mbështetëse të biznesit lokal, faktorët ekonomikë, si NVM-të, organizatat turistike dhe kulturore, OJQ-të, sindikatat e punës, institucionet e trajnimit teknik dhe profesional, organet dhe organizatat për mbrojtjen e natyrës, institucionet publike përgjegjëse për menaxhimin e ujit, shërbimet e zjarrit/emergjencave, shkollat, kolegjet, universitetet dhe qendrat kërkimore, duke përfshirë institucionet e trajnimit teknik dhe profesional.

b) Kriteret thelbësore të përzgjedhjes janë kapaciteti financiar dhe operacional i aplikantit.

c) Kriteret kryesore për financimin: janë relevanca, efektiviteti, qëndrueshmëria dhe fizibiliteti, dhe kosto-efektiviteti i veprimit.

d) Shkalla maksimale e bashkëfinancimit të BE-së për grante në bazë të thirrjeve është 85% e vlerës së lejueshme të projektit.

e) Shuma treguese e thirrjes/ve: të paktën 3,240,000 euro.

Strukturat përgjegjëse mund të vendosin për të publikuar më shumë thirrje për projektpropozime. Çdo thirrje për propozime do të ketë të njëjtët objektiva, rezultate dhe kriterë thelbësorë lejueshmërie, përzgjedhje dhe kontraktimi, siç përshkruhet më sipër. Çdo kontratë granti do të financohet nga një angazhim buxhetor.

f) Data treguese për shpalljen e thirrjes/ve për propozime: paraprakisht në gjashtëmuorin e parë të vitit 2016.

3. BUXHETI

2015				2016				2017				Vendimi i financimit total
	Financimi i Unionit ²	Bashkëfinancimi i përfituesit/ve	Totali i shpenzimeve		Financimi i Unionit	Bashkëfinancimi i përfituesit/ve	Totali i shpenzimeve		Financimi i Unionit	Bashkëfinancimi i përfituesit/ve	Totali i shpenzimeve	
Projektet BNK	1,200,000	211,765	1,411,765	Projektet BNK	1,200,000	211,765	1,411,765	Projektet BNK	840,000	148,235	988,235	3,240,000
në %	85	15	100		85	15	100		85	15	100	
TOTALI 2015	1,200,000	211,765	1,411,765	TOTALI 2016	1,200,000	211,765	1,411,765	TOTALI 2017	840,000	148,235	988,235	3,240,000

*Kontributi i Unionit është llogaritur në raport me shpenzimet e lejuara, e cila e bazuar në totalin e shpenzimeve të pranueshme, duke përfshirë shpenzimet publike dhe private. Shkalla e bashkëfinancimit të Unionit në nivelin e secilit prioritet tematik nuk duhet të jetë më pak se 20% dhe jo më e lartë se 85% të shpenzimeve të lejueshme.

**Bashkëfinancimi i prioritetëve tematike do të sigurohet nga përfituesit e granteve. Përfituesit e granteve duhet të kontribuojnë me një minimum prej 15% të koston totale të lejueshme të projektit.

4. ZBATIMI

4.1 METODAT E ZBATIMIT DHE RREGULLAT E PËRGJITHSHME PËR PROCEDURAT E PROKURIMIT DHE FINANCIMIT

MENAXHIMI I DREJTPËRDREJTË:

Ky program do të zbatohet me menaxhim të drejtpërdrejtë nga Komisioni/nga delegacionet e Unionit, në përputhje me nenin 58(1)(a) të Rregullores Financiare dhe dispozitat e saj përkatëse të Rregullave të Zbatimit.

Prokurimi do të zbatohet rregullat e përcaktuara në pjesën II, titulli IV, kapitulli 3 të Rregullores Financiare nr. 966/2012, si dhe ato në pjesën II, titulli II, kapitulli 3 të Rregullores së Zbatimit.

Procedurat e dhënies së grantit do të respektojnë dispozitat e pjesës II, titulli IV, kapitulli 4 i Rregullores Financiare nr. 966/2012 dhe pjesa e II, titulli II kapitulli 4 të Rregullores së Zbatimit.

Sipas Rregullores Financiare, pjesët I dhe III të Rregullores Financiare zbatohen për veprimet e jashtme, përveç kur parashikohet ndryshe në pjesën II, titulli IV.

Komisioni mund të përdorë, gjithashtu, shërbimet dhe pajisje sipas Kontratave Kuadër, të lidhura në vijim të pjesës I të Rregullores Financiare.

5. MARRËVESHJET E MONITORIMIT TË PERFORMANCËS

Si pjesë e kuadrit të saj, matjes së performancës, Komisioni do të monitorojë dhe do të vlerësojë progresin drejt arritjes së objektivave specifike të përcaktuar në Rregulloren e IPA II mbi bazën e treguesve të matshëm, të paracaktuar, të qartë, transparentë. Raportet e progresit të përmendura në nenin 4 të Rregullores së IPA II do të merren si pikë referimi në vlerësimin e rezultateve të asistencës IPA II.

Komisioni do të mbledhë të dhëna të performancës (ecuria, rezultatet dhe treguesit e rezultateve) nga të gjitha burimet, të cilat do të mbledhen dhe do të analizohen në aspektin e përcjelljes së progresit kundrejt objektivave dhe pikave kyçe të përcaktuar për secilin nga veprimet e këtij programi, si dhe në Dokumentin Strategjik Kombëtar.

Koordinatorët Kombëtarë IPA (NIPAC) do të mbledhin informacion mbi performancën e projekteve dhe programeve (ecuria, rezultatet dhe treguesit e rezultateve) dhe do të koordinojnë

mbledhjen dhe paraqitjen e treguesve që rrjedhin nga burimet kombëtare.

Progresi i përgjithshëm do të monitorohet nëpërmjet mënyrave të mëposhtme: a) Sistemi i Monitorimit i orientuar drejt Rezultateve (ROM); b) monitorimi i vetë përfituesit IPA II; c) vetëmonitorimi i kryer nga delegacionet e BE-së; d) monitorimi i përbashkët nga Drejtoria e Përgjithshme për Zgjerim dhe Përfituesit IPA II, ku pajtueshmëria, koherenca, efektiviteti, efikasiteti dhe koordinimi në zbatimin e asistencës financiare do të monitorohen rregullisht nga një komision Monitorues IPA II, mbështetur nga KPM-ja, i cili do të sigurojë një proces monitorimi në nivel programi.

SHTOJCA I A

INSTRUMENTI PËR ASISTENCËN E PARAANËTARËSIMIT (IPA)

2014–2020

PROGRAMI IPA CBC SHQIPËRI–KOSOVË*

MIRATUAR MË 11.12.2014

PASQYRA E LËNDËS

PËRMBLEDHJE

Seksioni 1: Përmbledhje

1.1 Përmbledhje e programit

1.2 Përgatitje e programit dhe përfshirja e partnerëve

Seksioni 2: Zona e programit

2.1 Analiza e situatës

2.2 Konstatimet kryesore

Seksioni 3: Strategjia e programit

3.1 Argumentimi: Arsyeimi për strategjinë e përzgjedhur për fushat e ndërhyrjes

3.2 Përshkrimi i prioritetëve të programit

3.3 Çështjet horizontale dhe ndërsektoriale

Seksioni 4: Plan financiar

Seksioni 5: Dispozitat zbatuese

* Ky emërtim nuk cenon qëndrimet në lidhje me statusin dhe është në pajtim me Rezolutën 1244/1999 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara dhe me Opinionin e Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë (GJND) për Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.

LISTA E SHTOJCAVE

SHTOJCA 1: SITUATA DHE ANALIZA SWOT - HYRJE

Përmbledhje

Titulli i programit	Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar Shqipëri–Kosovë, 2014–2020
Zona e programit	Shqipëri: Rajoni i Lezhës Rajoni i Kukësit Kosovë: Rajoni Ekonomik Perëndimor dhe Rajoni Ekonomik Jugor
Objektivi i përgjithshëm i programit	Forcimi i marrëdhënieve të mira të fqinjësisë dhe zhvillimi social-ekonomik i rajoneve kufitare, përmes vlerësimit të potencialeve turistike, zhvillimit të qëndrueshëm ekonomik, social, mjedisor dhe gjithëpërfshirës, në lidhje me trashëgiminë e përbashkët kulturore dhe natyrore.
Prioritetet tematike të programit	PT1: Mbrojtja e mjedisit, promovimi i politikave të zbutjes dhe të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, parandalimit dhe menaxhimit të rreziqeve; PT2: Inkurajimi i turizmit dhe i trashëgimisë kulturore dhe natyrore; PT3: Investimi në rini, arsim dhe aftësi; PT4: Asistenca teknike.
Objektivat specifikë të programit	PT1: Mbrojtja dhe ruajtja e burimeve mjedisore; PT2: Promovimi i turizmit dhe vlefësimi i trashëgimisë kulturore dhe natyrore, si një mënyrë për të nxitur zhvillimin ekonomik; PT3: Integrimi social-ekonomik i të rinjve; PT4: Garantimi për zbatimin e efektshëm, efikas, transparent dhe në kohë të programit dhe rritja e ndërgjegjësimit.
Alokimi financiar 2014–2020	8,400,000.00 euro
Mënyra e zbatimit	Menaxhim i drejtpërdrejtë
Autoriteti kontraktues	Delegacioni i Bashkimit Evropian në Shqipëri, ABA Business Center, rr. “Papa Gjon Pali II”, kati 17, Tiranë, Shqipëri, tel.: (+355) 4 222 8320 ose 223 0871-222 8479-223 4284
Autoritetet përkatëse në pjesëmarrjen e Përfituesve IPA II [Strukturat operuese]	Shqipëri: Ministria e Integrimi Evropian, Bulevardi “Dëshmorët e Kombit”, sheshi “Nënë Tereza”, 1010, Tiranë, Shqipëri Tel.: +355 4 22 286 45 Faks: + 355 4 22 562 67 Kosovë: Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal për Kosovën Ndërtesa ish-Rilindja, 10000, Prishtinë, Kosovë Tel.: (+381) 38 213 380
SPT/Antena	Sekretariati i Përbashkët Teknik do të vendoset në Kukës, Shqipëri “Hotel Amerika”, kati 2, Kukës, Shqipëri Antena do të vendoset në Prizren, Kosovë, “Remzi Ademaj”, nr. 23, 2000, Prizren, Kosovë

Seksioni 1: Përmbledhje

Programi për bashkëpunimin ndërkuftar ndërmjet Shqipërisë dhe Kosovës do të zbatohet në kuadër të Instrumentit për Asistencën e Paraanëtarësimit (IPA II). IPA II mbështet bashkëpunimin ndërkuftar me synim nxitjen e marrëdhënieve të mira fqinjësore, inkurajimin e integritetit në BE dhe nxitjen e zhvillimit social-ekonomik. Dispozitat ligjore për zbatimin e tij janë përcaktuar në pjesët e mëposhtme të legjislacionit:

- Rregullorja (BE) nr. 231/2014 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, e 11 marsit 2014, për themelimin e Instrumentit të Asistencës për Paraanëtarësimin (IPA II);

- Rregullorja (BE) nr. 236/2014 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, e 11 marsit 2014, që përcakton rregulla dhe procedura të përbashkëta për zbatimin e instrumenteve të Unionit për financimin e veprimit të jashtëm;

- Rregullorja e Komisionit për Zbatimin (BE) nr. 447/2014, e 2 majit 2014, mbi rregullat specifike për zbatimin e Rregullores IPA II.

1.1 Përmbledhje e Programit

Programi ndërkuftar IPA ndërmjet Shqipërisë dhe Kosovës mbulon një territor prej 8,335 km², me një popullsi të përgjithshme prej rreth 936,761 banorësh.

Gjatësia e vijës kufitare është 114 km³. Në Shqipëri zonat përfituese mbulojnë 48% të sipërfaqes së programit që mbulon 2 rajone të përbëra nga 8 bashki me një total prej 362 vendbanimesh. Të 2 rajonet nga Shqipëria përfshijnë qarkun e Kukësit dhe qarkun e Lezhës. Në Kosovë⁴, zona përfituese mbulon 52% të zonës së programit dhe përfshin rajonin ekonomik jugor të përbërë nga 6 komuna dhe rajonin ekonomik perëndimor të përbërë nga 6 komuna.

Zona e programit ka një popullsi të përgjithshme prej 936.761 banorësh, nga e cila 76% jetojnë në territorin e Kosovës dhe 24% jetojnë në anën e Shqipërisë. Në të gjithë zonën e programit popullsia është kryesisht rurale. Në rajonet e Kosovës 65.9% e popullsisë është rurale, ndërsa në Shqipëri popullsia rurale arrin 53.8%

Konkluzionet kryesore

Konkluzionet kryesore të analizës që pasqyrojnë përgatitjen e dokumentit janë përmbledhur si më poshtë:

Dallimet rajonale në aspektin e zhvillimit ekonomik dhe shoqëror janë të dukshme jo vetëm në të gjithë zonën e programit, por edhe brenda rajoneve. Zona e programit ka një ekonomi kryesisht industriale-agrare, me industri më të zhvilluar në anën e Kosovës, ndërsa rajonet shqiptare janë të dominuara nga bujqësia dhe shërbimet. Të dyja palët kanë, pak a shumë, të njëjtën strukturë ekonomike që mbështetet në bujqësi, shërbime, tregjet me shumicë dhe pakicë, ndërsa industria tradicionale është më e pranishme në rajonet e Kosovës. Bujqësia dhe turizmi janë përgjithësisht të rëndësishme për të dyja vendet, por edhe të pashfrytëzuara dhe të pazhvilluara. Tregtia ndërmjet të dyja anëve po vuan nga barrierat administrative. Disa faktorë të rëndësishëm që përfaqësojnë kufizimet për zhvillimin ekonomik të rajonit janë, *ndër të tjera*, mungesa e njohurive teknologjike dhe aftësive të punës të nevojshme për t'iu përgjigjur kërkesave të tregut për shërbime dhe produkte të kualitetit të lartë. Prodhimet lokale nga të dyja anët e kufirit kanë pak ose aspak akses në tregjet rajonale dhe ndërkombëtare. Mekanizmat për mbështetjen e biznesit janë të dobët dhe të pamjaftueshëm, duke qenë pak më aktivë në Kosovë.

Konkurrueshmëria, produktiviteti dhe *ekspertiza* janë mjaft të ulëta në të gjithë zonën e programit. Investimi i mëtejshëm për rritjen e nivelit të prodhimtarisë dhe teknologjisë është parakusht për t'u bërë më konkurrues, si brenda dhe jashtë vendit. Industria e lehtë dhe industritë e përpunimit të ushqimit konsiderohen edhe si potencial për rritjen e përsheptuar ekonomike të zonës së programit. Ndërmarrjet e vogla dhe të mesme (NVM-të), me më pak se 4 punonjës dominojnë hartën e bizneseve, ndërsa rrjetet ekzistuese të biznesit në zonat kufitare janë të pashfrytëzuara. Niveli i bashkëpunimit të biznesit përtej kufirit është minimal. Sinergjitë midis komuniteteve të biznesit duhet të zhvillohen brenda zonës së programit dhe të përkrahen nga iniciativat (CBC) BNK.

Sektori i bujqësisë është i një rëndësie të madhe për zhvillimin ekonomik dhe punësimin në zonën e programimit në Shqipëri, meqë një pjesë e madhe e

³Agjencia e Statistikave të Kosovës: Kosova, shifra të 2012-ës.

⁴Agjencia Kadastrale e Kosovës, 2013.

popullsisë ende jeton në zonat rurale, pavarësisht lëvizjeve mjaft të mëdha drejt zonave urbane. Veprimtaria bujqësore është më shumë një aktivitet ekonomik i orientuar nga prodhimi familjar i mbijetesës dhe fragmentimi i tokës është mjaft i lartë, gjithashtu. Madhësia e fermave bujqësore është mesatarisht 1.5 hektarë. Përmirësimi i infrastrukturës rurale dhe i menaxhimit më të mirë të burimeve ujore mund të jenë prioritetet e ardhshme në zonën e programimit. Potenciali turistik është një mundësi e pashfrytëzuar në të dyja anët. Trashëgimia e pasur historiko-kulturore-artistike e zonës është një pasuri për zhvillimin ekonomik të zonës së programit.

Investimet e fundit të mëdha në infrastrukturën rrugore kanë qenë efektive për nxitjen e rritjes ekonomike të zonës së programit, e cila megjithatë kërkon një rrjet më të gjerë të infrastrukturave për zhvillimin e qëndrueshëm afatgjatë. Zona e programimit është gjeneratori më i madh i energjisë për të dy përfituesit IPA II. Të dyja rezervat e mundshme hidrike dhe të linjitit janë burime të rëndësishme në zonën e programit për gjenerimin e energjisë dhe zhvillimin e përgjithshëm ekonomik të përfituesve IPA II.

Mbrojtja e mjedisit duhet të merret seriozisht në konsideratë në planet e ardhshme të zhvillimit të zonës së programit. Vlerësimi i mëtejshëm i burimeve natyrore në funksion të zhvillimit ekonomik është një çështje kyçe për zhvillimin e zonës. Reduktimi i ndotjes ekzistuese, menaxhimi i mbetjeve urbane dhe sigurimi i cilësisë së ujit të pijshëm për qëllime të mbrojtjes së shëndetit publik dhe garantimi i një mjedisi të pastër, shoqëruar me masat për mbrojtjen e tokës nga shkatërrimi natyror dhe artificial, si edhe zbatimi i një procesi strategjik të planifikimit urban janë sfidat kryesore për t'u përballuar në zonën e programimit. Përmirësimi i menaxhimit të mbetjeve, kontrolli i ndotjes, përdorimi efikas i burimeve të energjisë dhe përmirësimi i menaxhimit të tokës janë ndër prioritetet kyçe që duhet të trajtohen nga planet qeveritare dhe lokale të zhvillimit.

Pabarazitë rajonale në të dyja anët e kufirit janë të dukshme. Varfëria është bërë një shqetësim urban, duke treguar një ecuri të ngadaltë të ekonomisë gjatë viteve të fundit, ndërsa rimëkëmbja e potencialit urban tashmë të ezauruar drejt rritjes ekonomike është bërë e domosdoshme. Papunësia mbetet në një shkallë shqetësuese për

popullatën e zonës së programit, veçanërisht në anën e Kosovës, ku ka papunësi shumë më të lartë, veçanërisht ndërmjet të rinjve, popullsisë rurale dhe grave (në disa zona ajo e tejkalon 50%). Shërbimet sociale janë pak të zhvilluara dhe në mënyrë të pabarabartë; veçanërisht shërbimet shëndetësore kanë nevojë për përmirësime të mëdha, si në mbulim edhe cilësi.

Prioritet madhor për zonën e programit është edhe përmirësimi i sistemit arsimor në të gjitha nivelet, veçanërisht në zonat rurale. Mund të ndërmerren veprime të mëtejshme të përbashkëta për të krijuar rrjetet e qendrave të formimit profesional, si edhe institucionet e arsimit të lartë dhe agjencitë e organizatat kërkimore. Avantazhet që vijnë nga gjuha e përbashkët duhet të shfrytëzohen më tej në zhvillimin e kurrikulave arsimore.

Përfundimisht, analiza PESTLE (*analizë politike, ekonomike, social-kulturore, teknologjike, ligjore dhe mjedisore*) dhe analiza SWOT (*pikat e forta, dobësitë, mundësitë dhe kërcënimet*) tregojnë se në zonën e programimit mund të identifikohen potencialet e pashfrytëzuara për zhvillimin ekonomik në sektorë të ndryshëm, të tillë si: ekonomia, mjedisi, turizmi, burimet kulturore dhe natyrore, rinia dhe arsimi.

Fushat kryesore të ndërhyrjeve

Objekti i përgjithshëm i këtij programi BNK është të forcojë marrëdhëniet e mira të fqinjësisë dhe të nxisë zhvillimin ekologjikisht miqësor dhe gjithëpërfshirës shoqëror ekonomik të rajoneve kufitare, përmes promovimit të potencialit të tyre turistik dhe respektimin e trashëgimisë së përbashkët kulturore dhe natyrore.

Bazuar në analizat PESTLE dhe SWOT, prioritetet e mëposhtme tematike dhe objektivat specifike konsiderohen të dobishëm për nismat efektive BNK:

1. Mbrojtja e mjedisit, **përshtatja dhe zbutja ndaj** ndryshimeve klimatike, **parandalimi** dhe menaxhimi i rreziqeve:

- Mbrojtja dhe ruajtja e burimeve mjedisore

2. **Promovimi i turizmit dhe i trashëgimisë kulturore dhe natyrore:**

Promovimi i turizmit dhe valorizimi i trashëgimisë kulturore dhe natyrore si një mënyrë për të nxitur zhvillimin ekonomik

3. **Investimi në rini, arsim dhe aftësi:**

- Integrimi social-ekonomik i rinisë

Përveç tri prioritetëve tematike të përmendura

më lart, programet do të përfshijnë edhe një **prioritet të veçantë të asistencës teknike**, që synon, midis qëllimeve të tjera, sigurimin e menaxhimit dhe administrimit efikas të programit ndërkufitar.

1.2 Përgatitja e programit dhe përfshirja e partnerëve

Dy strukturat operuese (SO), veçanërisht Ministria e Integrimit Evropian të Shqipërisë dhe Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal të Kosovës, kanë punuar së bashku në mënyrë koherente për përgatitjen e programit.

Objektivi i përgjithshëm i këtij programi ndërkufitar është promovimi/forcimi i marrëdhënieve të mira fqinjësore dhe zhvillimi social-ekonomik i rajonit kufitar të rajonit.

Programi IPA CBC 2014–2020 midis Shqipërisë dhe Kosovës është rezultat i punës së përbashkët për ushtrimin e programimit të kryer nga përfituesit pjesëmarrës IPA II, duke përfshirë palët e interesuara nga institucionet qendrore, institucionet vendore të zonave përfituese të programit, dhomat e tregtisë dhe industrisë, bizneset dhe organizatat lokale. Përveç kësaj, Task- Forcat e Përbashkëta janë themeluar në të dy përfituesit IPA II, për të përgatitur dhe për të zbatuar dokumentin e programimit së bashku me strukturat operative dhe SPT.

Ushtrimi i programimit filloi në mes të shtatorit të vitit 2013, duke vazhduar deri në maj 2014. Ky program u hartua nëpërmjet një procesi konsultimi të gjerë që përfshin aktorët vendorë dhe përfituesit potencialë nga të dyja anët e kufijve. Gjatë procesit, si SO-të dhe SPT-të u ndihmuan nga projekti: “Ndërtimi i institucioneve ndërkufitare” (CBIB +) dhe nga asistenca teknike për BNK-në Kosovë.

Pyetësorët janë hartuar nga CBIB +, diskutuar me SO-të dhe shpërndarë nga SO-të me mbështetjen e SPT-së në institucionet e nivelit qendror dhe vendor, OSHC-të, për të mbështetur analizat PESTLE dhe SWOT, për programin dhe për të siguruar një nga treguesit për identifikimin e

prioriteteve të përbashkëta për zonën ndërkufitare. Një numër total prej 69 pyetësorësh, që përbëjnë mbi 65% e të anketuarve për të dy përfituesit IPA II, kanë siguruar kontribut të mëtijshëm për përgatitjen e analizave PESTLE dhe SWOT dhe intervenimin logjik. Në këtë proces janë mbajtur edhe intervista sqaruese, duke përfshirë diskutimet me aktorët përkatës në nivel qendror dhe vendor, si edhe përfaqësues të shoqërisë civile në bazë qendrore dhe vendore, duke synuar rajonet përfituese, për ta bërë procesin të arrijë një objektiv më të gjerë.

Draftdokumenti i parë i programit iu dorëzua Komisionit më 15 nëntor 2013, drafti i dytë i rishikuar u paraqit më 7 shkurt 2014 dhe versioni i tretë i rishikuar më 5 maj 2014.

Gjatë muajit dhjetor 2013, dy SO-të në koordinim edhe me CBIB + zhvilluan raundin e parë të takimeve konsultative, në formën e prezantimit të programit, me aktorët kryesorë lokalë në zonat e përzgjedhura, me qëllimin për të kërkuar të dhëna dhe rekomandimet të tyre.

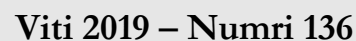
Gjatë periudhës mars–maj 2014 u organizua nga SO-të, në koordinim me CBIB +, vala e dytë e konsultimeve, duke marrë në konsideratë një proces të gjerë konsultimi publik, për t'i paraqitur organizatave të shoqërisë civile, universiteteve, aktivistëve të shoqërisë civile në rajonet e përzgjedhura draftdokumentin e dytë të programit CBC. Aktorët e shoqërisë civile dhe përfaqësuesit e pushtetit vendor mbështetën fuqimisht prioritetet tematike të përzgjedhura për këtë program dhe siguruan, gjithashtu, detaje për sa u përket nevojave që lidhen me rajonet e tyre përkatëse të cilat janë pasqyruar në mënyrë të rregullt në dokumentin e programit.

Përveç kësaj, për të koordinuar procesin në nivel kombëtar, një takim konsultativ u organizua edhe në Shqipëri, me përfaqësues nga ministrinë e linjës që mbulojnë prioritetet tematike të propozuara në programin.

Tabela: Takime dhe konsultime

Koha dhe vendi	Aktivitetet dhe qëllimi
20–21 qershor 2013	Takimi i projektit CBIB + në Budva të Malit të Zi me të gjithë përfituesit IPA II të Ballkanit Perëndimor, EUD-të përkatëse dhe DP e zgjerimit që prezantuan procesin e programimit IPA për periudhën 2014–2020 në rajon.
26 korrik 2013 Prizren, Kosovë	Takimi i përbashkët përgatitor (OS AL, OS KSV, stafi SPT/antena, CBC AT në Kosovë) - Diskutimi i prioriteteve tematike të sugjeruara për bashkëpunimin ndërkufitar në kuadër të IPA II, themelimi i Task-Forcave.
6 gusht 2013 Prishtinë, Kosovë	Takimi konsultativ me SPT/A dhe RDAs - (OS KSV, EUO, RDA, CBC AT në Kosovë). Për të kërkuar mbështetjen e RDAs në mbledhjen e të dhënave të sondazhit.
Shtator 2013	Ngritja e Task-Forcave të Përbashkëta përkatësisht në Shqipëri dhe Kosovë që synojnë Ushtrimin e Programimit për Shqipëri–Kosovë.
Shtator 2013 16, 17 Tiranë, Shq. dhe 18 shtator, Prishtinë, Kos.	Hapja e takimeve në Tiranë dhe në Prishtinë me ekipin CBIB + dhe koordinimi për ushtrimin e programimit IPA CBC 2014–2020.
27 shtator 2013 në Tiranë	Trajnimi CBIB + mbi zhvillimin dhe formulimin e strategjisë.
Shtator–tetor (2 misione CBIB+)	Takimi me strukturat operative të Kosovës për të diskutuar mbi dokumentet strategjike, zhvillimi i analizave PESTLE dhe SWOT.
28 tetor 2013 Tiranë, Shqipëri	Takimi i parë i përbashkët i Task-Forcës për programin Shqipëri–Kosovë në Tiranë për të diskutuar mbi dokumentin e programit analizat PESTLE dhe SWOT dhe prioritetet.
14 nëntor 2013 Prishtinë, Kosovë	Takimi i dytë i përbashkët i Task-Forcës për Programin Shqipëri–Kosovë në Prishtinë, për të diskutuar mbi logjikën e intervenimit të programit, diskutuar dhe rënë dakord.
15 nëntor 2013	Dorëzimi i draftit të parë të Dokumentit të Programimit në Drejtorinë e Përgjithshme të Zgjerimit.
21–22 nëntor 2013 Beograd, Serbia	Forumi rajonal konsultativ CBC në Beograd.
12 dhjetor 2013 Tiranë, Shqipëri	Takim teknik i procesit të programimit: OS, DG ELARG, Delegacionit të BE dhe CBIB + - Diskutimi mbi strategjitë e programit.
18 dhjetor 2013, Rajoni Kukës, Shq. Konsultim Publik paraprak Takim prezantimi	U prezantua dokumenti i programit, si edhe procesi i programimit dhe arsyetimi për përzgjedhjen e strategjisë së ndërhyrjes. Strategjia e ndërhyrjes dhe prioritetet tematike të zgjedhura janë konfirmuar nga palët e interesuara.
19 dhjetor 2013, Rajoni i Lezhës, Shq. Konsultim Publik paraprak Takim prezantimi	U prezantua dokumenti i programit, si edhe procesi i programimit dhe arsyetimi për përzgjedhjen e strategjisë së ndërhyrjes. Strategjia e ndërhyrjes dhe prioritetet tematike të zgjedhura janë konfirmuar nga palët e interesuara.
Mes janari–7 shkurt 2014	Reflektimi mbi komentet e marra.
7 shkurt 2014	Dorëzimi i draftit të dytë të dokumentit të programimit në DG e zgjerimit.
27 mars 2014, Rajoni i Lezhës, Shq. Takim i gjerë konsultimi publik me shoqërinë civile dhe aktorët vendorë	Procesi i programimit së bashku me prioritetet e programit iu prezantuan organizatave të shoqërisë civile dhe përfaqësuesve të pushtetit vendor të rajonit të Lezhës, ndjekur nga diskutime aktive mbi rekomandimin dhe sugjerimet nga pjesëmarrësit. Prioritetet u konfirmuan plotësisht nga palët e interesuara.
15 prill 2014, Rajoni Kukës, Shq. Takim i gjerë konsultimi publik me shoqërinë civile dhe aktorët vendorë	Procesi i programimit së bashku me prioritetet e programit iu prezantuan organizatave të shoqërisë civile dhe përfaqësuesve të pushtetit vendor të rajonit të Kukësit, ndjekur nga diskutime aktive mbi rekomandimin dhe sugjerimet nga pjesëmarrësit. Prioritetet u konfirmuan plotësisht nga palët e interesuara.
16 prill 2014, Tiranë, Shq. takim konsultimi me	Procesi i programimit dhe prioritetet e programit për të 3 kufijtë, AL-KSV, MNE-AL, MK-AL iu prezantuan ministrive të linjës që mbulojnë prioritetet në

ministrinë e linjës	dokumentet, në mënyrë që të konsultohet në lidhje me programet aktuale kombëtare në fushat përkatëse të veprimit në mënyrë që të mos mbivendosen dhe të shikohen sinergjitë e mundshme. Draftdokumentet ishin në përputhje edhe me strategjitë kombëtare dhe u konceptuan si shumë të rëndësishme për zhvillimin e rajoneve nga pjesëmarrësit.
17 prill–1 maj 2014	Reflektimi mbi komentet e marra nga KE-ja dhe takimet e konsultimeve me publikun.
5 maj 2014	Dorëzimi i draftit të tretë paraprak të Dokumentit të Programimit në DG e zgjerimit.
12 maj 2014, takim konsultimi në Prizren	Procesi i programimit, së bashku me prioritetet e programit iu prezantuan organizatave të shoqërisë civile dhe përfaqësuesve të qeverisjes vendore të rajoneve ekonomike jugore dhe përfundime ndjekur nga diskutime aktive për rekomandimin dhe sugjerimet nga pjesëmarrësit. Prioritetet u konfirmuan plotësisht nga aktorët.
Maj 2014	Dorëzimi i draftit përfundimtar në Komisionin Evropian.

Seksioni 2: Zona e programit

2.1 Analiza e situatës

Zona⁵ e programit për programin ndërkufitar ndërmjet Shqipërisë dhe Kosovës mbulon një territor prej 8,335 km², me një popullsi prej rreth 936 761 banorësh. Gjatësia e përgjithshme e vijës kufitare është 114 km⁶.

Figura 1: Harta e zonës së programit

⁵Zona ndërkufitare përfituese është përcaktuar në përputhje me nenin 88 të Rregullosë Zbatuese IPA.

⁶Agjencia e Statistikave të Kosovës: Kosova në shifra, 2012.

Në **Shqipëri**⁷ zonat përfituese mbulojnë 3,994 km² që përfshijnë 2 rajone dhe 8 komuna me një total prej 362 vendbanimesh:

- **Rajoni i Kukësit** përfshin rrethet: Kukës, Has dhe Tropojë, 3 komuna, 24 komuna dhe 206 vendbanime.

- **Rajoni i Lezhës** përfshin rrethet: Lezhë, Mirditë dhe Kurbin, 5 bashki, 16 komuna dhe 170 vendbanime.

Në **Kosovë**⁸ zona përfituese mbulon 4,341 km² dhe përfshin rajonet ekonomike të mëposhtme:

- **Rajoni Ekonomik Jugor** përbëhet nga 6 bashki: Prizren, Dragash/Dragaš, Rahovec/Orahovac, Suharekë/Suva Reka, Malishevë/Mališevo dhe Mamusha/Mamuša.

- **Rajoni Ekonomik Perëndimor** përbëhet nga 6 bashki: Pejë/Peć, Deçan/Dečani, Gjakovë/Đakovica, Istog/Istok, Klinë/Klina dhe Junik.

As Shqipëria dhe as Kosova nuk kanë futur ende zyrtarisht klasifikimet⁹ e Nomenklaturës së Njësisë Territoriale për Statistikat (NUTS). Si rrjedhojë, zonat përfituese bazohen për Shqipërinë në rajonet administrative dhe për Kosovën në përcaktimin “rajon ekonomik”.

Zona e programit ka një profil të ndryshëm gjeografik. Ajo është e pasur me vargmale, fusha, lugina, lumenj dhe liqene. Është e pasur në pyje, kafshë të egra dhe kullota (pyjet dhe livadhet mbulojnë 50% të sipërfaqes së përgjithshme). Terreni, gjithashtu, është mjaft i vështirë me vendndodhje të pashfrytëzuara, duke e bërë atë një atraksion për turizmin në të dyja anët e kufirit. Zona ka kontraste të terreneve malore dhe fushore, burime ujore, liqene, peshkim, lumenj, që rrjedhin nga të dyja anët e kufirit dhe dalin në det përmes Lezhës. Autostrada e re e ndërtuar të kalojë përmes Durrësit për në Kukës dhe pastaj përmes kufirit në Prishtinë ka kontribuar në mënyrë të konsiderueshme në rritjen e lëvizshmërisë së njerëzve dhe mallrave për qëllime të ndryshme si tregtisë, turizmit, arsimit dhe shkëmbimeve, që nga viti 2009.

Kjo është një zonë tradicionale për mbarëshkrimin e deleve dhe konsiderohet të jetë një zonë e madhe kullote në Evropë. Zona është e

pasur në minerale, si: krom, qymyr, hekur-nikel, bakër, gëlqere, rërë kuarci dhe mermer dhe përmban monumente të shumta natyrore.

E gjithë zona e programit banohet kryesisht nga popullsi fshatare. Në rajonet përfituese të Kosovës 65.9% e popullsisë është rurale, ndërsa në Shqipëri ajo përfshin 53.8%. E tërë zona e programimit ka një **popullsi relativisht të re** (rreth 51% e grupmoshës nga 0–27). Tendenca e **rritjes së popullsisë** është duke rënë në të dyja anët e kufirit. Ka pasur një rënie të vazhdueshme të numrit të lindjeve. Për më tepër, në të dyja anët ka pasur një tendencë të lëvizjeve masive migratore të brendshme dhe të jashtme, të cilat kanë ndikuar negativisht në rritjen e popullsisë dhe strukturën e zonës së programit.

Reformat e politikave

Shqipëria dhe Kosova aspirojnë të bëhen anëtare të Bashkimit Evropian. Sondazhet e përsëritura të perceptimit publik tregojnë se ato mbeten ndër përfituesit IPA II me qëndrimin më pozitiv (më shumë se 95%) për t'u bërë anëtar i familjes së Bashkimit Evropian. BE-ja nënvizon¹⁰ një sërë sfidash kyçe përpara me të cilat Shqipëria dhe Kosova përballen, të tilla si: shteti i së drejtës; funksionimi i institucioneve që garantojnë demokracinë; të drejtat themelore; dhe tejkalimi i trashëgimisë të së kaluarës në rastin e Kosovës.

Ekonomia

Shqipëria ka ecur relativisht mirë gjatë dekadës së fundit. Vendi ka qëndruar larg recesionit, duke ruajtur ritmet pozitive të rritjes, pavarësisht ekspozimit të saj ndaj krizës ekonomike që e goditi fort Greqinë dhe Italinë, edhe duke qenë e rrethuar nga ekonomitë rajonale kontraktuese. Rritja e PBB-së është ngadalësuar nga norma e rritjes 7.5% më 2008-ën, në një normë më të ulët të rritjes 1.6% në vitin 2012. **Kosova** ka bërë progres në drejtim të krijimit të një ekonomie funksionale të tregut. Nevojiten reforma dhe investime të konsiderueshme për të mundësuar që ajo të përballojë në afat të gjatë presionin konkurrues dhe forcat e tregut. Situata e vështirë ekonomike në rajon dhe BE-ja kanë ndikuar ekonominë e Kosovës, megjithëse më pak se përfituesit e tjerë të IPA II në rajon. PBB-ja e Kosovës u rrit me 2.5%

⁷ Censusi i Popullsisë dhe i Banesave 2011, INSTAT, Shqipëri.

⁸ Agjencia Kadastrale e Kosovës, 2013.

⁹ Nomenklatura e Njësisë Territoriale për Statistikat.

¹⁰ KE - Strategjia e zgjerimit dhe sfidat kryesore, 2013–2014, tetor 2013.

në 2012¹¹.

Dallimet rajonale në aspektin e zhvillimit social-ekonomik janë të dukshme jo vetëm në të gjithë zonën e programit, por edhe brenda rajoneve.

Zona e programit ka një ekonomi kryesisht industriale-agrar, me industrinë më të zhvilluar në anën e Kosovës, ndërsa rajonet shqiptare janë të dominuara nga bujqësia dhe shërbimet. Për momentin, rritja ekonomike është modeste. Megjithatë, ka shenja të rimëkëmbjes ekonomike pas një periudhe të ngecjes ekonomike (stanjacionit).

Sektori privat

Operatorët ekonomikë në zonën e programit janë shumë të fragmentuar dhe të vegjël në madhësi, që pasqyron strukturën e ndërmarrjeve në nivel kombëtar, që tregon se biznesi është më së shumti familjar dhe se mbizotëron vetëpunësimi. Struktura e ndërmarrjeve dominohet nga ndërmarrjet shumë të vogla, që punësojnë 1–4 persona, të cilat përbëjnë pothuajse 90% të totalit të ndërmarrjeve në zonat përfituese.

Infrastruktura

Rrugët: Kosova dhe Shqipëria janë pjesë e rrjetit¹² SEETO, me Autostradën 7 (314 km), që kalon te të dyja ato¹³. **Hekurudhat:** Nuk ka lidhje hekurudhore mes Shqipërisë dhe Kosovës. Për shkak të mungesës së investimeve, infrastruktura hekurudhore është shumë e varfër, mungojnë терминалет e mirëzhvilluara, shinat dhe linjat.

Energjia: Zona e programit është gjeneratori më i madh i energjisë në të dy përfituesit IPA II.

Mjedisi

Zona e programit është jashtëzakonisht e pasur me biodiversitet dhe burime natyrore. Mbrojtja dhe valorizimi i këtyre aseteve është padyshim një nga pikat kyçe për zhvillimin e qëndrueshëm dhe mund të ofrojë mundësi të shumta për bashkëpunimin ndërkufitar. Zona e programit ofron klimë dhe biodiversitet të pasur, duke përfshirë një peizazh të mrekullueshëm që nga malet më të larta në zonë, kodra, fusha, liqen, lumenj dhe bregdet.

Mbetjet dhe kanalizimet

Furnizimi me ujë, sistemet e kanalizimit dhe të ujitjes mbeten problematike në zonën e

programit. Reduktimi i ndotjes ekzistuese, menaxhimi i mbetjeve urbane dhe sigurimi i cilësisë së ujit të pijshëm për qëllime të mbrojtjes së shëndetit publik dhe garantimi i një mjedisi të pastër, shoqëruar me masat për të mbrojtur tokën nga shkatërrimi natyror dhe shkatërrimi nga njeriu, si edhe zbatimi i një procesi strategjik të planifikimit urban janë sfidat kryesore për t'u përballuar në zonën e programit.

Bujqësia dhe zhvillimi rural

Edhe pse ka burime të bollshme ujore dhe një kërkesë të madhe për produktet bujqësore, zona e programit ka potencial të kufizuar për zhvillimin e bujqësisë. Modernizimi i bujqësisë, përmirësimi i proceseve të prodhimit dhe zbatimi i rregullave dhe standardeve të BE-së për sigurinë ushqimore, rritja e prodhimit bujqësor tradicional dhe mbështetja e bashkëpunimit midis prodhuesve janë sfida për t'u përballuar në zonën e programit dhe që mund të mbështeten nga iniciativat ndërkufitare. Për sa u përket eksporteve/importeve bujqësore mes Shqipërisë dhe Kosovës, është parë një rritje pozitive vjetore prej 4–6% gjatë tri viteve të fundit. Bujqësia është një nga sektorët që përmban një potencial të madh për tregtinë dhe shkëmbimet ndërmjet komuniteteve që jetojnë në zonat kufitare dhe më gjerë.

Turizmi

Turizmi ka dhënë një kontribut të rëndësishëm në rritjen e zonës; madhësia e madhe e tregut të turizmit rajonal tregon një potencial të pashfrytëzuar në masë të madhe. Zhblokimi i këtij potenciali do të japë një stimul të konsiderueshëm në rritjen ekonomike në të dyja anët e kufirit. Zona e programit ofron një larmi të karakteristikave lokale që janë të përshtatshme për aktivitete turistike, si: natyrën e bukur dhe peizazhet spektakolare, folklorin tradicional, dhe disa vende (site) kulturore dhe historike me famë botërore. Malet, parqet kombëtare, zonat e mbrojtura dhe pyjet janë të njohura për bukurinë dhe egërsinë e tyre dhe mund të jenë me interes të madh për turistët dhe ofrojnë mundësinë për të organizuar sporte dimërore dhe në natyrë. Vijat bregdetare, liqenet dhe lumenjtë e shumtë ofrojnë një mundësi të shkëlqyer për turizmin turistik dhe të aventurës.

Tregu i punës

Situata në tregun e punës paraqet një pasqyrë të qartë të pabarazive të rajonit. Shkalla e papunësisë

¹¹ Raporti i Progresit i Komisionit Evropian për Kosovën, tetor 2013.

¹² Observatori i Transportit i Evropës Juglindore.

¹³ Route 7 drejtimet përfshijnë: Lezhë (Shqipëri)–Prishtinë/Prishtina (Kosovë)–Doljevac (Serbi).

në Kosovë është e lartë 30.9%¹⁴. Në Kosovë, pjesa relative e popullsisë në moshë pune është 64%, ndërsa shkalla e pjesëmarrjes së fuqisë punëtore është 36%; është shumë e ulët në krahasim me Shqipërinë (68.2%).

Numri i personave të papunë në zonën e programit të Kosovës është 87.181, që përfaqëson 38% të numrit të përgjithshëm të të papunëve të regjistruar në Kosovë. Papunësia është veçanërisht e lartë në mesin e të rinjve (55.3%). Rritja e potencialit për popullatën joaktive në Kosovë është shumë shqetësuese, meqë numri i të rinjve që hyjnë në popullsinë në moshë pune është tri herë më i lartë se numri i personave që arrijnë moshën e pensionit. Në anën e zonës së programimit të Kosovës, numri i madh i të rinjve që hyjnë në tregun e punës çdo vit së bashku me vetëm një pjesë të vogël të të diplomuarve që gjejnë punë rezulton në shkallën më të lartë të papunësisë në rajon. Shqetësimi rritet për shkak të faktit se sistemi arsimor në Kosovë nuk prodhon të diplomuar me aftësitë e nevojshme për t'iu përshtatur kërkesave të tregut të punës, dhe aftësitë e të diplomuarve bëhen të vjetruara kur nuk përdoren¹⁵. Në tërësi, niveli i aktivitetit ekonomik në këtë zonë është i pamjaftueshëm për të absorbuar personat që hyjnë në tregun e punës.

Punësimi në raport popullsie në zonën e programit në anën e Kosovës është më i ulët se mesatarja e brendshme (e vendit), me 22% (45,050) në Rajonin Ekonomik Perëndimor dhe 23% (56,599) në Rajonin Ekonomik Jugor. Sektorët e industrisë përpunuese, tregtisë, arsimit dhe ndërtimit punësuan pothuajse gjysmën e të punësuarve në Kosovë në vitin 2012.¹⁶

Sektorët kryesorë të punësimit në Rajonin Ekonomik Perëndimor janë tregtia dhe industria përpunuese me 17%, e ndjekur nga administrata publike me 14.8%. Në Rajonin Ekonomik Jugor, bujqësia është sektori që ka punësuar 16.4% të forcës aktive të punës, pasuar nga tregtia dhe industria e përpunimit me 16%.

Megjithatë është vërejtur një ndryshim i vogël

pozitiv, përqindja e punëkërkuesve e konsideruar si të pakualifikuar është 57% (duke përfshirë edhe grupin pa ndonjë arsim formal dhe atë vetëm me arsim fillor), ndërsa ata me arsim të lartë dhe universitar janë vetëm në 3%, kurse ata me arsim të mesëm 28,15%.

Në Rajonin Ekonomik Jugor, bujqësia është sektori që punëson 16.4% të forcës aktive të punës, ndjekur nga tregtia dhe shërbimet artizanale me 16%. Veç kësaj, 38,388 banorë ose 12.38% e sigurojnë jetesën e tyre nga pensionet, asistenca sociale dhe programet e tjera të mirëqenies dhe kujdesit shëndetësor, ndërsa 12.19% të tjerë varen nga remitancat e huaja dhe burime të tjera. Gjithashtu, 160,556 banorë ose rreth 51% e popullsisë mbështeten nga të tjerët për jetesën e tyre, shifër që mbulon edhe pjesën e popullsisë “ekonomikisht joaktive”.

Punësimi i përgjithshëm në Shqipëri arriti në 56.4% në vitin 2012, ndërsa norma mesatare e papunësisë në vitin 2013 arriti në 13.9%, e mbetur në të njëjtat nivele të vitit 2011. Fuqia punëtore totale në Shqipëri arriti në 2.229,652 njerëz në fund të dhjetorit 2012¹⁷. Shkalla e pjesëmarrjes së fuqisë punëtore në Shqipëri është 68.2%. Shkalla e punësimit tregon një trend në rënie. Nga 58.8% në fillim të vitit 2012, ajo ra në 48.5% në fund të vitit 2013. Përqindja e të rinjve të punësuar (15–29) në të njëjtën periudhë ka rënë nga 39.4% në 28%¹⁸. Sektori i bujqësisë punëson mbi 40%, ndjekur nga punësimi në tregun e orientuar të shërbimeve (20%), sektori i shërbimeve jo të tregut (17%), si dhe të ndërtimit dhe të industrisë së përpunimit, secili me rreth 7%.

Papunësia në rajonin e Kukësit pasqyron të njëjtën normë mesatare të papunësisë si ajo në nivel kombëtar, si edhe të njëjtën strukturë të punësimit. Rajoni i Kukësit ka një popullsi relativisht të re. Grup moshë 15–64 vjeç, që përfaqëson popullsinë e moshës së punës përbën 46% të totalit. Numri i të papunëve në Lezhë ishte 15.021 deri në fund të vitit 2012. Personat e papunë në Lezhë përbëjnë 10.6% të totalit të fuqisë punëtore aktive, ndërsa në Kukës 10.322 të papunë përbëjnë rreth 7% të totalit¹⁹.

Gjithashtu, në anën shqiptare të zonës së

¹⁴ Agjencia Kosovare për Statistikat dhe Banka Botërore: Rezultatet e Anketës së Fuqisë Punëtore në Kosovë 2012.

¹⁵ Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim (OECD), 2013.

¹⁶ Puna dhe Punësimi - Raporti i Performancës 2012 - MPMS, prill 2013.

¹⁷ INSTAT, Tregu i Punës 2011–2012.

¹⁸ INSTAT, Anketa e Fuqisë Punëtore, T1.2012-T4, 2013.

¹⁹ INSTAT, Buletini Statistikor Tremujor, nr. 2, 2013.

programimit numri i madh i të rinjve që hyjnë në tregun e punës çdo vit është i lartë, ndërsa pjesa e vogël e të diplomuarve që gjejnë punë rezulton në normën më të lartë të papunësisë, veçanërisht në rajonin e Kukësit. Kjo është e lidhur edhe me faktin se sistemi arsimor në zonën e programeve nuk ofron aftësitë e nevojshme për përballimin e kërkesave të tregut të punës. Nga ana tjetër, niveli i aktivitetit ekonomik në këtë zonë është i pamjaftueshëm për të thithur personat e rinj që hyjnë në tregun e punës.

Sistemi i mbrojtjes sociale siguron mbështetje për një pjesë të konsiderueshme të popullatës në të dyja anët e zonës së programit.

Varfëria

Kufiri absolut i varfërisë në **Shqipëri** në vitin 2012 ishte 35.2 euro për person të rritur²⁰. Varfëria është rritur në Shqipëri, ndërsa shkalla e varfërisë në vitin 2012 u rrit në 14.3% krahasuar me 12.4% të regjistruar në vitin 2008. Cenueshmëria e popullsisë shqiptare u rrit në vitin 2012; numri i personave të regjistruar nën nivelin e varfërisë u rrit me 8.4%. Varfëria ekstreme arriti në 2.2% në vitin 2012, krahasuar me 1.2% të regjistruar në vitin 2008.

Gjatë vitit 2012, rritja e shkallës së varfërisë në zonat urbane u përshpejtua në krahasim me shkallën e varfërisë në zonat rurale. Numri i personave të varfër në zonat rurale ka rënë me 11.8%, ndërsa numri i të varfërve në zonat urbane është rritur ndjeshëm nga 36.8% në vitin 2012 krahasuar me vitin 2008. Kjo tregon se popullsia e zonave rurale dhe rajoneve veriore të Shqipërisë ka lëvizur drejt zonave urbane, kryesisht në Tiranë, në kryeqytet dhe në zonat bregdetare - këta të fundit regjistrojnë normën më të lartë të varfërisë në vitin 2012 në një mesatare prej 17.6%. Pabarazitë rajonale në Shqipëri janë evidente, edhe pse duket sikur varfëria ka migruar nga zona veriore drejt zonës bregdetare. Të gjitha rajonet në zonën e programimit janë mbi normën mesatare të varfërisë kombëtare, me Kukësin si rajoni më i varfër i vendit, mesatarisht një normë prej 21.8% e varfërisë, e ndjekur nga rajoni i Lezhës me 17.5%. Varfëria është bërë një shqetësim urban,

që tregon një ecuri të ngadaltë të ekonomisë gjatë viteve të fundit dhe, se rimëkëmbja e potencialit të ezauruar urban për të udhëhequr rritjen ekonomike është bërë e domosdoshme.

Të dhënat e nivelit të varfërisë në **Kosovë** nuk janë premtuese. Treguesit e varfërisë në Kosovë janë përkeqësuar në vend të përmirësimit gjatë viteve. Bazuar në të dhënat zyrtare statistikore, në vitin 2012 është llogaritur se rreth 34.5% e popullsisë së Kosovës jeton në varfëri të përgjithshme dhe rreth 12.1% jetojnë në varfëri²¹ ekstreme. Niveli i varfërisë në zonat rurale është më i lartë se në zonat urbane, ndërsa në mes të meshkujve dhe femrave niveli i varfërisë në vitin 2011 ishte pothuajse i njëjtë²². Nuk ka të dhëna në lidhje me shkallën e varfërisë nga rajonet ekonomike të Kosovës.

Arsimi

Arsimi mbetet një nga prioritetet kryesore në zonën e programimit. Arsimi jepet në të gjitha nivelet: fillor, i mesëm dhe terciar (universitar). Gjenden 589 shkolla për 137.557 nxënës që ndjekin nivelin e **arsimit fillor** në tërë zonën²³ e programimit. Ka 89 shkolla për **arsimin e mesëm** në zonën e programimit, nga të cilat 34 në zonat shqiptare dhe 55 në zonën e Kosovës. Ka një përqindje të lartë të të rinjve që ndjekin arsimin e mesëm në zonën urbane, krahasuar me 37.02% në zonën rurale. Gjenden 3 **shkolla profesionale** në Lezhë dhe 1 në Kukës.

Qendrat e formimit profesional në Pejë dhe Gjakovë ofrojnë programe të ndryshme profesionale për të rriturit. Gjenden institucione të **arsimit të lartë** në zonë. Universiteti i Tiranës ka hapur degën e tij në Kukës me 3 fakultete. Gjatë vitit akademik 2011–2012 kanë qenë 671 studentë të regjistruar. Gjenden 3 universitete në qendrat më të mëdha urbane në zonën e Kosovës, si në

²¹Anketa e Banesave e vitit 2011 vlerësoi se 29.7% e popullsisë së Kosovës jeton nën kufirin e varfërisë, me 10.2% të popullsisë që jeton nën kufirin e varfërisë së skajshme (Agjencia e Statistikave të Kosovës).

²²21 në vitin 2011, 30.3% e femrave në Kosovë jetojnë në varfëri në krahasim me 29.2% të meshkujve, me një pikë përqindje diferencë. Nga viti 2009 deri në vitin 2010 shkalla e varfërisë ka rënë pak më shumë për meshkujt se te femrat.

²³Ministria e Arsimit dhe Shkencës, Vjetari Statistikor 2010–2011:

<http://www.mash.gov.al/File/statistika/vjetari-statistikor-per-arsimin-2010-2011-dhe-seri-kohore.pdf>

²⁰Shqipëria, Tendencat e Varfërisë, shtator 2013, INSTAT - Banka Botërore.

Pejë/Peć, Gjakovë/Đakovica dhe Prizren.

Në lidhje me **Kërkimin dhe zhvillimin**, zonës së programimit i mungon totalisht infrastruktura dhe kapacitetet.

Shëndetësia

Në **Shqipëri**, sistemi shëndetësor publik menaxhohet nga qeveria²⁴ qendrore. Kujdesi parësor shëndetësor në Shqipëri jepet në nivel komune dhe bashkie, ndërsa kujdesi shëndetësor dytësor është i vendosur kryesisht në qendrat më të mëdha urbane të zonës së programimit, si pjesë e rajonalizimit të shërbimeve shëndetësore spitalore.

Sistemi i kujdesit shëndetësor në **Kosovë** siguron mbrojtje-shëndetësore në tri nivele:

Parësor²⁵, sekondar dhe terciar. Në të gjithë zonën e programit sistemi shëndetësor ballafaqohet me nevojën për t'u përgjigjur në mënyrën më efikase dhe efektive, të krahasueshme me vendet e tjera evropiane dhe standardet e BE-së.

Kultura

Trashëgimia historike dhe kulturore është një nga pasuritë më të rëndësishme të zonës së programit. Ka lidhje shumë të fortë midis popullatave të të dyja anëve të zonës së programit, të cilat rrjedhin nga gjuha dhe historia e përbashkët, nga rrënjët e thella të përbashkëta dhe marrëdhëniet intensive të njerëzve, marrëdhëniet kulturore dhe komerciale dhe shkëmbimet që kanë lidhur këto territore dhe banorët e tyre për shekuj. Rajoni është i pasur me vende dhe monumente të shumta historike dhe feje, si edhe në traditat dhe folklor. Evente të shumta kulturore dhe festivale janë organizuar dhe ka tradita të shumëllojshme të kulinarisë dhe zejtarisë që mund të luajnë një rol të rëndësishëm në promovimin e turizmit, por, deri tani, këto janë pamjaftueshmërisht të njohura, të nënvlerësuara dhe nuk shfrytëzohen. Shkëmbimet kulturore paraqesin një shtytje të madhe për zbatimin e bashkëpunimit ndërkufitar. Si Shqipëria dhe Kosova marrin pjesë në Programin e Lisbonës

për mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë kulturore.

Shoqëria civile

Sektori OSHC-së i **Shqipërisë** është i vogël dhe i zhvilluar në mënyrë të pabarabartë. Shumica e OSHC-ve janë të përqendruara në kryeqytet dhe qytetet më të mëdha. OSHC-të janë shumë pak të pranishme në zonat rurale dhe të largëta. Aktivitetet kryesore të OSHC-ve janë mbrojtja dhe kërkime/hulumtimet në fushën e promovimit të të drejtave të njeriut, mbrojtjen dhe të drejtat e fëmijëve, demokracisë dhe qeverisjes së mirë, si dhe mendimin e politikave dhe zhvillimin ekonomik. Shoqëria civile në **Kosovë** përfshin shumë organizata joqeveritare (OJQ) të regjistruara. Vetëm disa shembuj të iniciativave jo të regjistruara mund të gjenden dhe shumica e tyre lindin në baza të posaçme dhe nuk vazhdojnë të jenë aktive, pasi çështja konkrete/problemi është zgjidhur.

2.2 Konstatimet kryesore

Zona e programit është e ndryshme, por ende disa tipare të përbashkëta në lidhje me natyrën, pozitën gjeografike, tendencat demografike, ekonomia, kapitali njerëzor etj., mund të gjenerojnë sinergji dhe të jenë një mundësi e mirë për zhvillimin dhe zbatimin e nismave të BNK-së.

Struktura e ekonomisë së zonës në kufi është më shumë në përputhje se sa komplementare. Të dyja palët kanë, pak a shumë, të njëjtën strukturë të prodhimit. Të dyja palët mbështeten në bujqësi, shërbime, tregtinë me shumicë dhe pakicë, ndërsa industria tradicionale është më e pranishme në rajonet e Kosovës. Bujqësia dhe turizmi janë përgjithësisht të rëndësishme për të dyja palët, por të dyja krejt të pashfrytëzuara. 4–6% e rritjes vjetore në eksporte/importe të viteve të fundit, veçanërisht e produkteve bujqësore është një tregues se potencialet janë atje. Sfidat kryesore përfshijnë:

- Trajtimin e pabarazive ekonomike rajonale; niveli i ulët i produktivitetit, si pasojë e mungesës së teknologjive të ekspertizës dhe aftësive të punës dhe mospërputhjes së kërkesës së tregut për shërbime të cilësisë së lartë dhe të produkteve dhe aftësive të pamjaftueshme të punës. Tregtia në mes të dyja anëve po pëson barrierat e rënda administrative, të cilat janë të vështira për t'u shpjeguar.

²⁴23 brenda rajonit, drejtoritë e ndryshme të rrethit për shëndetësinë, pjesë e Ministrisë së Shëndetësisë në Tiranë, kanë përgjegjësi të caktuara operative dhe administrative.

²⁵mjekësisë familjare/kujdesi parësor shëndetësor është pjesë e sistemit qeveritar të kujdesit shëndetësor dhe është rregulluar në të gjitha bashkitë dhe komunat e Kosovës. Koncepti i mjekësisë familjare nënkupton aplikimin e masave parandaluese dhe të kujdesit shëndetësor publik.

Konkurrueshmëria, produktiviteti dhe ekspertiza janë mjaft të ulëta në të dyja anët e kufirit.

Investimi më tej në rritjen e nivelit të produktivitetit dhe të teknologjisë është një parakusht për t'u bërë më konkurrues si brenda dhe jashtë vendit. Sfidat kryesore në të dyja anët e programit përfshijnë; nevojën për përmirësimin e kushteve dhe, veçanërisht, infrastrukturën për të bërë biznes dhe tërheqjen e IHD-ve. Industria e lehtë dhe industritë e përpunimit të ushqimit konsiderohen edhe si një potencial për rritjen e përshpejtuar ekonomike të zonës së programit, por cilësia dhe standardet e produkteve, si edhe qasja e tyre në Kosovë dhe jashtë tregut mbeten një sfidë.

NVM-të me më pak se 4 punonjës dominojnë hartën e bizneseve, ndërsa rrjeti ekzistues i biznesit në zonat kufitare është një potencial i pashfrytëzuar. Një sfidë kyçe është qasja e dobët e SME-ve në financim. Politikat tepër të kujdesshme të kreditimit të miratuara nga institucionet financiare për të dy përfituesit IPA II janë një pengesë serioze në rritjen e ndërmarrjeve në zonën e programit. Niveli i bashkëpunimit të biznesit përtej kufirit është relativ. Sinergjitë midis komuniteteve të biznesit duhet të zhvillohen brenda zonës së programit dhe të mbështeten nga iniciativat CBC.

Bujqësia mbetet sektori më i rëndësishëm i ekonomisë së zonës së programit, duke pasur parasysh faktin se pjesa më e madhe e popullsisë jeton në zonat rurale dhe të ardhurat e tyre kryesore vijnë nga aktivitetet që lidhen me bujqësinë. Bujqësia është një potencial i madh ekonomik në zonën e programit, por i pashfrytëzuar. Në përgjithësi ekonomia rurale është e fragmentuar dhe njësitë e vogla bujqësore kanë vështirësi aksesit në tregje. Prodhimi është mesatarisht i larmishëm dhe gama e prodhimeve kryesore bujqësore në të dyja anët e kufirit është më shumë komplementar se sa konkurrues. Përmirësimi i aksesit në treg dhe forcimi i sistemit të sigurisë ushqimore dhe organeve inspektuese do të jetë i rëndësishëm për rritjen e konkurrueshmërisë së sektorit bujqësor.

Papunësia mbetet në një shkallë shqetësuese për popullatën e zonës së programit, veçanërisht në anën e Kosovës, ku ka papunësi shumë më të lartë, veçanërisht, në mesin e të rinjve, popullsinë rurale dhe femrat (në disa zona

ajo e tejkalon 50%). Papunësia e lartë ka çuar në shpopullimin dhe rrjedhjen/largimin e njerëzve të aftë dhe të arsimuar në pjesën rurale të zonës së programit dhe një integrim të ulët të tregjeve të punës ndërkufitare, dhe lëvizshmërinë e ulët ndërkufitare. Për shkak të pasigurisë së punës ka pasur një normë të lartë të migrimit, veçanërisht, nga zonat rurale drejt rajoneve më të zhvilluara apo jashtë vendit. Asistenca sociale si rezultat i papunësisë është një barrë e rëndë për shpenzimet publike.

Disa nga sfidat kryesore përpara përfshijnë nevojën për të përmirësuar nivelin e arsimit profesional në funksionin për t'i shërbyer më mirë nevojave të tregut të punës me aftësitë e nevojshme në mënyrë që të rrisë aftësitë e fuqisë punëtore të të rinjve dhe për të rritur mundësitë e punësimit, veçanërisht, të rinjtë më të mirë. Nevoja për të promovuar aktivitetet e kërkimit dhe zhvillimit, duke përdorur kërkimet ekzistuese dhe qendrat e larta arsimore në fusha me interes të përbashkët që rrisin përfitimet që rrjedhin nga bashkëpunimi ndërkufitar është, gjithashtu, një prioritet sfidues për ndërhyrjet ndërkufitare.

Standardet e ulëta të jetesës në zonën kufitare po shkaktojnë një shpopullim të vazhdueshëm, veçanërisht në zonat e largëta dhe malore, standardet e jetesës janë përkeqësuar gjatë viteve të fundit dhe së bashku me krizën e tregut të punës kanë rritur fenomenin e marginalizimit, vështirësitë sociale dhe emigracionin të të rinjtë. Prania e flukseve migratore të forta ka ndikuar në fuqinë punëtore dhe rezultoi në humbjen e punëtorëve të kualifikuar dhe të arsimuar në zonat më të ulëta të urbanizuara. Shpopullimi i vazhdueshëm i disa rajone në favor të zonës qendrore është një kërcënim real për zhvillimin e turizmit dhe bujqësisë në veçanti, pasi varet në një pjesë të madhe nga prania e një popullate rurale aktive dhe relativisht e dendur.

Mbrojtja e mjedisit ka nevojë për konsideratë serioze në planet e zhvillimit të zonës së programit të ardhshëm. Zona është e pasur në burime natyrore, prandaj mbrojtja e mjedisit dhe ruajtja e këtyre burimeve është vendimtare për zhvillimin e saj të qëndrueshëm. Disa nga sfidat kryesore kanë të bëjnë me shfrytëzimin e pakontrolluar të resurseve natyrore në zonën e programit dhe nivelin e ulët të zbatimit të rregullave dhe standardeve të mjedisit

për të siguruar një menaxhim më të mirë të zonave pyjore dhe të mbrojtura për të parandaluar degradimin e mjedisit. Promovimi i sensibilizimit mjedisor dhe i edukimit mbi rëndësinë e mbrojtjes së burimeve natyrore është, gjithashtu, një sfidë. Përmirësimi i menaxhimit të mbetjeve, kontrolli i ndotjes, një përdorim efikas i burimeve të energjisë dhe përmirësimi i menaxhimit të tokës janë ndër prioritetet kryesore për t'u trajtuar nga planet qeveritare dhe lokale të zhvillimit. Valorizimi i mëtejshëm i burimeve natyrore në funksion të zhvillimit ekonomik është një çështje kyçe për zhvillimin e zonës.

Investimi i fundit i madh në infrastrukturën rrugore ka qenë efektiv për nxitjen e zhvillimit të zonës së programit, por rrjeti më i gjerë i infrastrukturës ende mbetet pengesë për një zhvillim të qetë ekonomik dhe social. Zhvillimi i qëndrueshëm dhe përmirësimi i transportit dhe i infrastrukturës publike mund të kontribuojë në zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik dhe një rritje të përgjithshme të pasurisë në zonën e programit. Zhvillimi i infrastrukturës që lehtëson biznesin dhe përhapjen e rrjeteve dhe shërbimeve për të mbështetur zhvillimin e biznesit dhe inovacionit, mund të kontribuojë në një rritje të përgjithshme të pasurisë dhe ekonomisë në zonë.

Potenciali turistik është një tjetër mundësi e humbur në të dyja anët. Zona ka një trashëgimi të pasur historike-kulturore-artistike që duhet të ruhet dhe promovohet. Valorizimi i mëtejshëm i trashëgimisë historike dhe të kulturës mund të kontribuojë në forcimin e identitetit të zonës. Sfidat kryesore mbeten: nevoja për të zhvilluar lloje të ndryshme të turizmit (kulinari e turizmit malor dhe agroturizëm) në të gjithë zonën e programit; vizibiliteti i ulët i trashëgimisë së pasur historike dhe kulturore dhe veçantitë tradicionale, duhet të rriten të ardhurat në zonën e programit duke nxitur aktivitetet për të ruajtur traditën, trashëgiminë kulturore dhe natyrore; duhet të rritet niveli i bashkëpunimit ndërmjet aktorëve në fushën e zhvillimit të turizmit dhe ruajtjes së trashëgimisë kulturore dhe natyrore. Potenciali turistik është një mundësi që duhet të vlerësohet në të dyja anët dhe të shfrytëzohet më mirë. Iniciativat CBC duhet të mbështesin zhvillimin e ofertave të përbashkëta turistike.

Zona ka një trashëgimi të pasur historike-kulturore-artistike që duhet të ruhet dhe

promovohet. Valorizimi i mëtejshëm i trashëgimisë historike dhe të kulturës mund të kontribuojë në forcimin e identitetit të zonës. Trashëgimia kulturore është një pasuri për zhvillimin ekonomik të zonës së programit. Bashkëpunimi mes institucioneve të kulturës është i pranishëm, por mund të intensifikohet edhe më tej.

Përmirësimi i sistemit arsimor në të gjitha nivelet është një përparësi e madhe për zonën e programit, veçanërisht, në zonat rurale. Aksione të përbashkëta të mëtejshme mund të ndërmerren për të krijuar rrjetin e qendrave të trajnimit profesional, si dhe institucioneve të arsimit të lartë dhe agjencitë kërkimore dhe organizatat. Avantazhet që vijnë nga gjuha e përbashkët duhet të shfrytëzohen edhe më tej në zhvillimin e kurrikulave arsimore.

Shërbimet sociale janë pak të zhvilluara dhe në mënyrë të pabarabartë. Veçanërisht, shërbimi shëndetësor ka nevojë për përmirësime të mëdha, si në mbulimin dhe cilësinë. Kuadri ligjor për sigurimin shëndetësor (në anën shqiptare të zonave rurale) ende pengon përparimin e zhvillimit të ofrimit të shërbimit shëndetësor. Duke pasur parasysh se sektori i shëndetësisë menaxhohet nga qendra, ndoshta mund të bëhet jo shumë nën programet CBC, por sigurisht që ka vend për aktivitete potenciale të përbashkëta që lidhen me fushatat e promovimit dhe edukimit shëndetësor.

Inkurajimi i rrjeteve rajonale të OSHC-ve (duke përfshirë sportin, rininë dhe organizatat kulturore) mund të kontribuojë në ruajtjen dhe forcimin e lidhjeve ndërmjet komuniteteve në të dyja anët e kufirit në këtë zonë multi-etnike të programit.

Kërkimi dhe zhvillimi dhe depërtimi i TIK-ut është në nivele dukshëm të ulëta. Ka investime, mbështetje qeveritare, rajonale ose vendore të pamjaftueshme të aktiviteteve për K&ZH, pavarësisht nga fakti se universitetet janë të pranishme në zonën e programit. Nuk ka të dhëna specifike për K&ZH, por ka pothuajse mungesë të bashkëpunimit ndërmjet institucioneve të arsimit në të dy përfituesit IPA II; kërkimi shkencor, zhvillimi dhe fusha e inovacionit nuk eksplorohehen.

Qeveritë vendore dhe rajonale janë në përgjithësi financiarisht dobët dhe nuk mund të nxisin zhvillimin lokal. Atyre u mungojnë

aftësitë në menaxhimin, kontrollin financiar dhe buxhetimin, si edhe qasjet demokratike në proceset vendimmarrëse. Përthithja/absorbimi i fondeve të BE-së është i ulët. Bashkëpunimi mes qeverive vendore dhe rajonale ndërmjet përfituesve IPA II mund të përmirësohet. Procesi i decentralizimit është në vazhdim e sipër në të dy përfituesit.

Seksioni 3: Strategjia e programit

3.1 Argumentimi – Arsytimi për strategjinë e përzgjedhur për fushat e ndërhyrjes

Programi ndërkufitar midis Shqipërisë dhe Kosovës do të synojë të promovojë zhvillimin social-ekonomik të qëndrueshëm në zonën ndërkufitare përmes nxitjes së bashkëpunimit mes njerëzve, komuniteteve dhe institucioneve. Në kuadër të këtij programi, **prioritetet tematike** të mëposhtme (**TPs**) janë identifikuar të jenë në shënjestër për periudhën 2014–2020:

PRIORITETI TEMATIK 1: Mbrojtja e mjedisit, promovimi i politikave të zbutjes dhe përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i rreziqeve

Zona e programit është jashtëzakonisht e pasur me biodiversitet dhe burime natyrore. Mbrojtja dhe valorizimi i këtyre aseteve është padyshim një nga pikat kyçe për zhvillimin e qëndrueshëm dhe mund të ofrojë mundësi të shumta për bashkëpunim ndërkufitar. Zona e programit ofron një klimë dhe biodiversitet të pasur, duke përfshirë një peizazh të pasur, që nga malet më të larta në zonë, kodra, fusha, liqen, lumenj dhe bregdet. Prandaj, aksionet sipas këtij prioriteti do të mbështesin mbrojtjen, ruajtjen dhe vlerësimin e burimeve mjedisore në zonën e programit përmes iniciativave të përbashkëta për trajtimin e mbrojtjes së mjedisit dhe promovimin në fushën e programit, si: promovimi i përdorimit të qëndrueshëm të burimeve mjedisore, nxitja e energjisë së rinovueshme, duke mbështetur aksionet e përbashkëta në lidhje me strategjitë, planet e veprimt, hulumtimin që synon çështjet mjedisore, duke përfshirë menaxhimin e mbetjeve të ngurta, menaxhimin e ujit, përgatitjen e strategjive dhe planeve të veprimt mbi erozionin e tokës, përgatitjen e strategjive dhe planeve të veprimt për parandalimin dhe zbutjen e rreziqeve të shkaktuara nga njeriu dhe fatkeqësive natyrore. Gjithashtu, nxitja e aktiviteteve ekonomike-miqësore me mjedisin, përmes partneriteteve dhe

formimit të rrjeteve ndërmjet autoriteteve vendore dhe rajonale nga të dyja anët e kufirit, me fokus problematikat mjedisore dhe garantimin e nismave vendore, për të mbështetur ndërhyrjet mjedisore në shkallë të vogël të infrastrukturës dhe prokurimin e pajisjeve, si dhe promovimin e ndërgjegjësimit mjedisor dhe edukimin.

Përafërsisht 1/3 e alokimeve të përgjithshme të Programit IPA , d.m.th., 2 520 000 euro, do t'u kushtohet aksioneve sipas këtij prioriteti tematik.

PRIORITETI TEMATIK 2: Inkurajimi i turizmit dhe trashëgimisë kulturore dhe natyrore

Prioriteti i dytë do të promovojë iniciativë të përbashkëta ndërkufitare dhe aksione që synojnë turizmin, promovimin e trashëgimisë kulturore dhe natyrore, si një mënyrë për të promovuar zhvillimin ekonomik të zonës. Ky prioritet është shumë i rëndësishëm për t'u shënjestruar nga programi, për shkak të faktit se edhe pse turizmi ka dhënë një kontribut të rëndësishëm në zhvillimin e zonës, madhësia e madhe e tregut të turizmit rajonal tregon një potencial të pashfrytëzuar në masë të madhe.

Zhblllokimi i këtij potenciali do të japë një stimul të konsiderueshëm në rritjen ekonomike të të dyja anëve të kufirit. Veç kësaj, zona e programit ofron një larmi të karakteristikave lokale që janë të përshtatshme për aktivitete turistike, si: natyra e bukur dhe peizazhet spektakolare, folklori tradicional dhe disa vendeve kulturore dhe historike me famë botërore.

Ky prioritet i programit do të kontribuojë për përmirësimin dhe rritjen e standardeve të jetesës, duke ofruar mundësi për partneritete dhe shkëmbime të gjera të interesit të përbashkët përtej kufirit për të zhvilluar turizmin dhe për të vlerësuar trashëgimisë kulturore të zonës. Pritet të zbatohen aksione që do të ndikojnë në përmirësimin e cilësisë së shërbimeve dhe produkteve.

Përafërsisht 1/3 e alokimeve të përgjithshme të programit të IPA-së, d.m.th., 2 520 000 euro, do t'u kushtohet aksioneve sipas këtij prioriteti tematik.

PRIORITETI TEMATIK 3: Investimi në rini, arsimim dhe aftësi

Zona e programit është relativisht e re dhe përballat me sfida të tilla, si: mungesa e mundësive të punësimit, akses i kufizuar në arsim dhe arritjen e aftësive, çështjet e shëndetit dhe aftësinë e pamjaftueshme për të ndikuar hartimin e politikave

(politikëbërjen) dhe integrimin gjinor në të gjitha nivelet në arsim. Edukimi/arsimi, në veçanti, mbetet një nga prioritetet kryesore në fushën e programimit. Ai kërkon reformë, duke përfshirë trajnimin e mësimeve, masat për sigurimin e cilësisë, transparencën dhe përvojat praktike të të mësuarit.

Ekziston nevoja për të orientuar sistemin arsimor drejt kërkesave të tregut, për të mundur kontributin e tij në drejtim të rritjes së konkurrueshmërisë së tregut dhe përmirësimin e jetesës së qytetarëve. Prandaj, ky prioritet renditet i treti për t'u trajtuar nga programi, me qëllim për të fuqizuar të rinjtë dhe për të promovuar edukimin dhe aftësitë në zonën ndërkufitare.

Kjo do të arrihet përmes promovimit të fuqizimit të rinisë, përmes iniciativave të vetëpunësimit, fillimin e bizneseve, shkëmbimet dhe rrjetet, teknologjinë bashkëkohore dhe moderne, organizimin e programeve të shkëmbimit të të rinjve, duke mbështetur aktivitetet e rrjeteve rinore, si: turne sportive, festivale kulture dhe muzike dhe evente, duke inkurajuar zërin e rinisë në procesin e vendimmarrjes në nivelin vendor, forcimin e partneritetit mes grupeve rinore, OJQ-të me pushtetin vendor për të ndërmarrë iniciativa të përbashkëta, duke investuar në arsim, duke përfshirë aftësitë dhe mësimin për gjatë gjithë jetës, duke zhvilluar arsimin dhe infrastrukturën e trajnimit, trajnimin e mësuesve dhe kualifikimin, integrimi gjinor në të gjitha nivelet e sistemit arsimor dhe të AFP-së, promovimin e shëndetit dhe jetesës së shëndetshme në shkollë dhe aksione të përbashkëta në fushën e kërkimit dhe zhvillimit.

Përafërsisht 1/3 e alokimeve të përgjithshme të programit të IPA-së, d.m.th., 2 520 000 euro, do t'u kushtohet aksioneve sipas këtij prioriteti tematik.

PRIORITETI TEMATIK 4: Asistenca teknike

Asistenca teknike (AT) do të synojë të sigurojë i ekoturizmit. menaxhim efektiv, efikas dhe të përgjegjshëm të programit ndërkufitar. Mbështetja do të sigurohet në 2 nivele:

- Në nivel menaxhimi, përmes mbështetjes për strukturat operative dhe strukturat e menaxhimit të përbashkët, në mënyrë që të sigurohet zbatimi efektiv, monitorimi, kontrolli dhe vlerësimi i programit CBC.

- Në nivel operacional, përmes mbështetjes së Sekretariatit të Përbashkët Teknik (SPT) që gjendet në Kukës (Shqipëri) dhe antena e tij në Prizren (Kosovë). AT-ja do të mbështesë aksionet që sigurojnë përgatitjen dhe përzgjedhjen e operacioneve të cilësisë së lartë të programit dhe shpërndarjen e informacionit mbi aktivitetet dhe arritjet e programit.

Tabela 1: Pasqyra sintetike e arsytimit për përzgjedhjen e prioriteteve tematike

Prioritetet e zgjedhura tematike

Mbrojtja e mjedisit, promovimi i politikave të zbutjes dhe të përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike, parandalimi dhe menaxhimi i rrezeve

Inkurajimi i turizmit dhe trashëgimisë kulturore dhe natyrore

Arsytimi për përzgjedhjen:

- Zona e programit është jashtëzakonisht e pasur në biodiversitet dhe burimet natyrore. Mbrojtja dhe valorizimi i këtyre aseteve është padyshim një nga pikat kyçe për zhvillimin e qëndrueshëm dhe mund të ofrojë mundësi të shumta për bashkëpunimin ndërkufitar.

- Zona e programit ofron një klimë dhe biodiversitet të pasur, duke përfshirë një peizazh të mrekullueshëm, malet më të larta në zonë, kodra, fusha, liqen, lumenj dhe bregdet.

- Kërkohet promovimi dhe përmirësimi i zbatimit të rregullores dhe standardeve të mjedisit për të siguruar menaxhim më të mirë të pyjeve dhe për të parandaluar degradimin.

- Nevojitet të promovohen përpjekjet e përbashkëta në menaxhimin dhe kontrollin e burimeve natyrore dhe parandalimin e shfrytëzimit të pakontrolluar të burimeve natyrore.

- Duhet të promovohet sensibilizimi i palëve të interesuara për përdorimin më të mirë të burimeve natyrore, potencialit ekzistues të lartë në pyje dhe energjitë e rinovueshme dhe, gjithashtu, promovimi

- Potenciali turistik është një mundësi që duhet të valorizohet në të dyja anët dhe të shfrytëzohet më mirë.

- Iniciativat CBC duhet të mbështesin zhvillimin e ofertave turistike të përbashkëta.

- Zona e programit ofron një larmi të karakteristikave lokale që janë të përshtatshme për aktivitetet e turizmit, si: natyra e bukur dhe peizazhet spektakolare, folklori tradicional, si edhe

disa vende kulturore dhe historike me famë botërore;

- Zona ka një trashëgimi të pasur historike-kulturore-artistike që ka nevojë të ruhet dhe promovohet. Valorizimi i mëtejshëm i trashëgimisë historike dhe i kulturës mund të kontribuojë në forcimin e identitetit të zonës. Trashëgimia kulturore është një pasuri për zhvillimin ekonomik të zonës së programit;

- Nevojitet të promovohet zhvillimi i llojeve të ndryshme të turizmit (kulinaria e turizmit malor dhe agroturizmi), meqenëse zona e programit ka një zhvillim të pabalancuar të turizmit me prevalencë turizmin bregdetar.

- Nevojitet të rritet niveli i bashkëpunimit ndërmjet aktorëve në fushën e zhvillimit të turizmit dhe të ruajtjes së trashëgimisë kulturore dhe natyrore.

- Është e nevojshme të investohet te rinia meqenëse zona e programit ka një popullsi relativisht të re.

- Nevojitet përmirësimi i nivelit të arsimit profesional në funksion të shërbimit më mirë të nevojave të tregut të punës me aftësitë e nevojshme në mënyrë që të rriten aftësitë e forcës së punës të rinjve, si edhe për të rritur mundësitë e punësimit

3.2 Përshkrimi i prioriteteve të programit

Tabela e mëposhtme zbërthen secilin prioritet në objektiva, rezultate, aktivitete dhe tregues:

PRIORITETI 1				
MBROJTJA E MJEDISIT, PROMOVIMI I POLITIKAVE TË ZBUTJES DHE PËRSHTATJES NDAJ NDRYSHIMEVE KLIMATIKE, PARANDALIMI DHE MENAXHIMI I RISKUT				
Objektivat specifike	Rezultatet	Treguesit	Burimet për skenarin bazë	Aktivitetet
Objektivi specifik 1 Mbrojtja, ruajtja dhe valorizimi i burimeve mjedisore në zonën e programit	Rezultati 1.1 Burimet mjedisore dhe biodiversiteti të menaxhuara dhe të promovuara më mirë	1.1.1 Të paktën 30% e popullsisë së zonës së programit ka qenë e përfshirë në aktivitetet për sensibilizimin mjedisor.	Zyrat Kombëtare të Statistikave	* Përgatitje strategjish dhe planesh veprimi për menaxhimin e mbetjeve të ngurta dhe të ujërave të përdorur.
		1.1.2 Harmonizimi i të paktën një kurrikule për edukimin mjedisor dhe/ose futja e një programi jashtëshkollor në arsimin dytësor/i mesëm në të dy anët e kufirit deri më 2022.	Raportet nga ministritë/autoritetet qendrore përgjegjëse	* Përgatitje strategjish dhe planesh veprimi kundër erozionit të tokës. * Përgatitje strategjish dhe planesh për parandalimin dhe zbutjen e rreziqeve të shkaktuara nga dora e njeriut dhe e fatkeqësive natyrore (p.sh., shpyllëzimet, emergjencat civile etj.).
		1.1.3 Të paktën 5 partneritete të OSHC-ve dhe pushtetit vendor në menaxhimin e burimeve mjedisore dhe biodiversitetit deri më 2022.	Raportet e BE-së	* Nxitja e aktiviteteve ekonomike miqësore me mjedisin, përmes partneriteteve dhe formimit të rrjeteve ndërmjet autoriteteve vendore dhe rajonale nga të dyja anët e kufirit, me fokus problematikat mjedisore dhe garantimin e nismave vendore.
		1.1.4 Të paktën 30% e zonës ndërkufitare përfituese e mbuluar me strategji dhe plane veprimi (për mbetjet e ngurta, ujërat e përdorur, erozionin e tokës” deri më 2022.	Raportet e bashkive/organeve vendore	* Promovimi i sensibilizimit mjedisor dhe i edukimit mbi rëndësinë e mbrojtjes së burimeve natyrore.
		1.1.5. Të paktën një strategji dhe plan veprimi i miratuar për parandalimin dhe zbutjen e rreziqeve të shkaktuara nga njeriu dhe fatkeqësive natyrore.	Raporte monitorimi/të projekteve	* Mbështetje për ndërhyrjet dhe prokurimin e pajisjeve për infrastrukturën mjedisore të shkallës së vogël.
		1.1.6 Prania e të paktën një skuadre ndërkufitare specializuar në menaxhim risku dhe krizash.		* Sisteme hartëzimi ndërkufitar dhe sisteme monitorimi mjedisor të integruar. * Ndërhyrje në shkallë të vogël për të nxitur energjinë e rinovueshme.

PRIORITETI 2 NXITJA E TURIZMIT DHE E TRASHËGIMISË KULTURORE DHE NATYRORE				
Objektivat specifikë	Rezultatet	Treguesit	Burimet për skenarin bazë	Aktivitetet
Objektivi specifik 2.1 Turizmi, trashëgimia kulturore dhe natyrore valorizohet si mënyrë për të promovuar zhvillimin ekonomik të zonës	Rezultati 2.1 Cilësia e shërbimeve dhe e produkteve të turizmit përmirësohet dhe bëhet më konkurruese	2.1.1 Rritja me 20% e numrit të turistëve që vizitojnë zonën e programit (numri bazë më 2014 është rreth 120 000 turistë). 2.1.2 Rritja me 20% e kontributit të turizmit në PBB rajonale nga secila anë e turizmit deri më 2020 (shifra bazë e 2014-ës është rreth 10%). 2.1.3 Të paktën 10 nisma biznesi turizmi të ngritura dhe funksionale deri më 2022-shin. 2.1.4 Të paktën 5 produkte turizmi të përbashkët të krijuara deri më 2022-shin.	Zyrat Kombëtare të Statistikave Raportet nga ministritë/autoritetet qendrore përgjegjëse Raportet e BE-së Raportet e bashkive/organeve vendore Raporte monitorimi/të projekteve	* Ndërhyrje të shkallës së vogël (përfshi fuqizimin e zonave turistike më pak të njohura por me potencial, shtigjet turistike, si edhe prokurimin e pajisjeve). * Promovimi i zonave turistike dhe ofertave të përbashkëta, shkëmbimi i praktikave të mira, strategjive dhe planeve për të shtrirë rrezen e nismave turistike dhe për të përmirësuar standardet e ofertës turistike. * Promovimi i nismave dhe i konkurrueshmërisë së sipërmarrjeve vendore turistike dhe i cilësisë së produkteve dhe shërbimeve që ofrojnë në zonën ndërkufitare, përfshi turizmin aktiv dhe shëndetësor. * Transferimi i dijeve dhe i aftësive, duke futur teknologji të reja, teknika të reja marketingu dhe promovimi, përfshi hartëzimin, përdorimin e TIK-ut, multimedias, kërkimor-shkencor në turizëm dhe ofrimin e shërbimit. * Futja e hartëzimit të integruar turistik (historik e gastronomik). * Zhvillimi dhe promovimi i markave rajonale të reja/ekzistuese të produkteve tipike vendore (produktet agrourbano, zejdet etj.) në zonën e programit.
	Rezultati 2.2 Trashëgimia kulturore, historike dhe natyrore ruhet dhe promovohet më mirë	2.2.1 Të paktën 2 000 pjesëmarrës më shumë në evenimente kulturore deri më 2022-shin. 2.2.2 Të paktën 1 000 vizitorë në zonat kulturore dhe natyrore.	Zyrat Kombëtare të Statistikave Raportet nga ministritë/autoritetet qendrore përgjegjëse Raportet e BE-së Raportet e bashkive/organeve vendore Raporte monitorimi/të projekteve	* Aksione të përbashkëta për të mbështetur dhe për të promovuar trashëgiminë kulturore në zonën e programit. * Organizimi i festivaleve, panairëve, konkurseve vendore në kufi në lidhje me vlerat kulturore dhe/ose trashëgiminë kulturore. * Programe sensibilizimi dhe edukimi (si trajnime, përfshi shkollat) për të përmirësuar cilësinë e shërbimeve në zonat kulturore dhe natyrore. * Zhvillimi dhe promovimi i markave rajonale të reja/ekzistuese të produkteve tipike vendore (produktet

				agroushqimore, zejet etj.) në zonën e programit. * Promovimi i artistëve të rinj dhe nismave rinore për shkëmbimet kulturore përmes shtëpive të kulturës, qendrave të burimeve etj. * Programe trajnimi dhe sensibilizimi/edukimi, përshi shkolla për të përmirësuar cilësinë e shërbimeve në zonat kulturore dhe natyrore. * Nisma që restaurojnë, ruajnë dhe përmirësojnë zonat kulturore dhe historike përmes ndërhyrjeve në shkallë të vogël.
--	--	--	--	---

PRIORITETI 3 INVESTIME NË RINI, ARSIMIM DHE AFTËSI				
Objektivat specifike	Rezultatet	Treguesit	Burimet për skenarin bazë	Aktivitetet
Objektivi specifik 3 Forcimi i integritimit socio-ekonomik të rinisë	Rezultati 3.1 Aksesi në punësim, arsimim dhe aftësi i të rinjve përmirësohet	3.1.1 Të paktën 10% të të rinjve (të ndarë sipas gjinisë) të përfshirë në nisma ndërkufitare arrijnë të gjejnë punë. 3.1.2 Të paktën 300 të rinj (të ndarë sipas gjinisë) të trajnuar mbi shërbimet e reja të nxënies për gjithë jetën deri më 2022-shin. 3.1.3 Të paktën 10% të të rinjve (të ndarë sipas gjinisë) të përfshirë në masat e vetëpunësimit hapën biznes të tyre deri më 2022-shin.	Zyrat Kombëtare të Statistikave Raportet nga ministritë/autoritetet qendrore përgjegjëse Raportet e BE-së Raportet e bashkive/organeve vendore Raportet monitorimi/të projekteve	* Mbështetja e nismave të rinisë për vetëpunësim, bizneset e reja, shkëmbimet dhe formimin e rrjeteve, duke futur praktika novatore, teknologji moderne etj. * Mbështetja e programeve të shkëmbimit, aktivitetet e formimit të rrjeteve, si: turne sportive, festivale dhe ngjarje kulturore dhe muzikore. * Promovimi i përfshirjes sociale dhe ekonomike të rinisë. * Inkurajimi i pjesëmarrjes së rinisë në procesin e vendimmarrjes në nivel vendor. * Forcimi i partneriteteve mes grupeve rinore, OJF-ve me pushtetin vendor për të ndërmarrë nisma të përbashkëta. * Investime në arsimim, përfshi aftësi dhe të nxënies për gjithë jetën, duke përgatitur programe edukimi dhe trajnimi dhe duke ngritur infrastrukturën. * Parandalimi i braktisjes së shkollës, veçanërisht, në zonat rurale. * Mundësimi i shkëmbimeve për mësuesit dhe trajnime për kualifikime të reja. * Forcimi i lidhjeve të formimit profesional me tregun e punës. * Forcimi i integritimit gjinor në të

				gjitha nivelet e sistemeve arsimore dhe AFP. * Promovimi i shëndetit dhe i stileve të jetesës të shëndetshme nëpër shkolla.
	Rezultati 3.2 Rrjetet dhe shkëmbimet rinore forcohen	3.2.1 Të paktën 3 rrjete shkëmbimi rinor vazhdojnë përtej mbështetjes së programit 3.2.2 Të paktën 1 000 pjesëmarrës (të ndarë sipas gjinisë) marrin pjesë në aktivitetet e organizuara në kufi si turne sportive rinore dhe/ose festivale rinore deri më 2022-shin.	Zyrat Kombëtare të Statistikave Raportet nga ministritë/autoritetet qendrore përgjegjëse Raportet e BE-së Raportet e bashkive/organeve vendore Raporte monitorimi/të projekteve	* Promovimi i nismave për fuqizimin e rinisë. * Mbështetja e programeve të shkëmbimit, aktivitetet e formimit të rrjeteve si turne sportive, festivale dhe ngjarje kulturore dhe muzikore. * Promovimi i përfshirjes sociale dhe ekonomike të rinisë. * Inkurajimi i zërit të rinisë në procesin e vendimmarrjes në nivel vendor.

PRIORITETI 4 **ASISTENCA TEKNIKE**

Objektivi specifik

Objektivi specifik i asistencës teknike është të garantojë zbatim efikas, efektiv, transparent dhe në kohë të programit të bashkëpunimit ndërkufitar, si edhe të sensibilizojë komunitetet kombëtare, rajonale dhe vendore të programimit, si edhe popullsinë në përgjithësi në zonën e programit. Gjithashtu, mbështet aktivitetet sensibilizuese në nivel të gjerë, me qëllim që qytetarët të informohen për IPA II. Për më tepër, siç ka dëshmuar përvoja gjatë ciklit të programimit 2007–2013, ky prioritet do të përforcojë kapacitetet administrative të autoriteteve dhe përfituesve që zbatojnë programin, me qëllim përmirësimin e “autorësisë” dhe përshtatshmërisë së rezultateve të projekteve dhe programit.

Asistenca teknike do të përdoret për të mbështetur punën e strukturave operuese (SO) dhe të Komitetit të Përbashkët Monitorues

(KPM) në garantimin e ngritjes eficiente, zbatimit, monitorimit dhe vlerësimit të programeve, si edhe në përdorimin optimal të burimeve. Kjo do të arrihet përmes ngritjes dhe funksionimit të sekretariatit të përbashkët teknik (SPT) që do të ngarkohet me menaxhimin e përditshëm të programit dhe do të raportojë pranë SO dhe KPM-së.

Rezultatet e synuara:

1. Mbështetja administrative për strukturat operuese (SO) dhe Komitetin e Përbashkët Monitorues të programit forcohet

Ky prioritet do të garantojë zbatim normal të programit gjatë të gjitha fazave. Ai përfshin disponimin e mjeteve financiare dhe stafin e kualifikuar të aftë që të asistojë Strukturat Operuese dhe Komitetin e Përbashkët Monitorues, si edhe ngritjen dhe forcimin e menaxhimit, monitorimit, mekanizmat e kontrollit dhe procedurat. Nëse nevojitet, do të kontribuojë edhe në përgatitjen e ciklit financiar pasues (2001–2007).

Treguesit e rezultateve

<i>Treguesi</i>	<i>Njësia</i>	<i>Skenari bazë</i>	<i>Objektivi 2022</i>
Përqindja e përfituesve të kënaqur me mbështetjen për zbatimin e programit	%	Nuk ka të dhëna	75%

* Për sa i përket treguesit të rezultatis 1, vini re se Programi Shqipëri–Kosovë ka shpallur vetëm një thirrje për aplikime dhe zbatim i projekteve nën këtë thirrje fillon në dimrin 2014, prandaj ky tregues është shënuar me “nuk ka të dhëna”. Për referenca në të ardhmen, kur të bëhet vlerësimi i programit të tanishëm, do të merret parasysh për programimin e periudhës së ardhshme 2014–2020, përfshi skenarin bazë dhe objektiva më të saktë.

2. Kapacitetet teknike dhe administrative për menaxhimin dhe zbatimin e programit forcohen

Ky prioritet do të japë mundësi për përmirësimin e kompetencave dhe aftësive të strukturave drejtuese të programit, si edhe të aplikantëve potencialë dhe fituesve të granteve. Për forcimin e kapaciteteve, do të përgatiten aktivitete të posaçme që do të zbatohen mbi bazën e nevojave të evidentuara gjatë zbatimit të programit. Si pjesë e mësimave të nxjerra nga cikli i programit 2007–2013, do të forcohen këto aspekte: i) pjesëmarrja e anëtarëve të KPM-së në detyrat që parashikon kuadri ligjor i IPA II; ii) kapacitetet e aplikantëve potencialë për të krijuar partneritete ndërkufitare të qëndrueshme; iii) kapacitetet e përfituesve të granteve për të përmbushur kënaqshëm detyrimet kontraktuale të tyre.

Treguesit e rezultateve

<i>Treguesi</i>	<i>Njësia</i>	<i>Skenari bazë</i>	<i>Objektivi 2022</i>
Rritja mesatare e numrit të aplikimeve të dorëzuara gjatë secilës thirrje *	%	Numri i aplikimeve të dorëzuara në Thirrjen e Parë të Programit në vazhdim (2007–2013)	20%
Përqindja mesatare e konceptnotave që kualifikohen për vlerësim të mëtejshëm **		Nuk ka **	Rritja e përqindjes gjatë ciklit të programit

* Vini re se në perspektivën financiare 2014–2020 parashikohen thirrje për propozime të mundshme specifike/strategjike, me fokus të qartë dhe/ose kërkesa të caktuara në lidhje me përfituesit potencialë. Gjithashtu, thirrjet për propozime mund të përzgjedhin prioritetet tematike (PT) dhe objektivat specifike të tyre mbi bazën e parimit të rotacionit, prandaj, në këtë aspekt, numri i propozimeve nuk është e sigurt që do të rritet. Për këto arsye, rritja potenciale në numrin e aplikimeve të dorëzuara mund të llogaritet për çdo thirrje të njëpasnjëshme individualisht dhe do të ndikohet nga një faktor që mund të llogaritet, mbi bazën e: 1. Buxheti total i disponueshëm; 2. Prioritetet tematike, objektivat specifike dhe rezultatet e përfshira në thirrjen për propozime; 3. Shumat minimale dhe maksimale të granteve të lejuara; 4. Numri i aplikimeve dhe i granteve të lejuara për çdo aplikant/bashkëaplikant/subjekt i ndërlidhur; 5. Çfarëdo dispozite tjetër që ndikon në kriteret e pranueshmërisë për një thirrje specifike.

** Nuk ka për shkak të faktit se skenari bazë nuk mund të përcaktohet, sepse thirrjet për propozime u hapën pasi dokumentacioni u dorëzua në një vend pa konceptnotë.

4.1.3 Vizibiliteti i programit dhe rezultatet garantohen

Programet BNK kanë qenë shumë të përhapura në zonat përfituese falë, ndër të tjera, masave të vizibilitetit të ndërmarra gjatë ciklit të programit 2007–2013. Nisur nga numri i aplikantëve në thirrjet pasuese, vihet re rritje e interesit për nisma bashkëpunimi. Këto arritje duhet të ruhen dhe të konsolidohen përmirësohet edhe gjatë zbatimit të perspektivës financiare 2014–2020. Duhet të përgatiten një sërë kanalesh komunikimi dhe mekanizma publiciteti, për të garantuar informim të rregullt të palëve të interesuara të programit dhe audiencë sa më të madhe.

Treguesit e rezultateve

<i>Treguesi</i>	<i>Njësia</i>	<i>Skenari bazë</i>	<i>Objektivi 2022</i>
Rritja e njerëzve pjesëmarrës në aktivitetet promovuese *	Nr.	550	30%
Klikimet në faqen e internetit të programit **	Nr.	Nuk ka të dhëna	Të paktën 1 000 vizitorë në vit, 50%

* Faqja e internetit e programit është në ndërtim e sipër dhe aktualisht nuk ka një mekanizëm për të matur vizitorët.

Lloji i aktiviteteve

Lista joshterruese me aktivitete potenciale që mbulohen me asistencë teknike mund të jetë e tillë:

- Ngritja dhe funksionimi i Sekretariatit të Përbashkët Teknik dhe Antenës së tij;
- Organizimi i evenimenteve, mbledhjeve, trajnimeve, vizitave studimore apo shkëmbimeve për të mësuar mbi praktikatat më të mira nga nisma zhvillimi territorial të tjera;
- Pjesëmarrja e personelit në strukturat drejtuese në forumet e Ballkanit Perëndimor apo BE-së
- Përgatitja e manualeve të brendshme dhe të jashtme;
- Asistencë për aplikantët potencialë për krijim partneritetesh dhe përgatitje projekti (kërkimi për partner, forume etj.)
- Këshillimi i përfituesve të grantit për çështjet e zbatimit të projektit;
- Monitorimi i zbatimit të projektit dhe programit, përfshi ngritjen e një sistemi monitorimi dhe mekanizma raportimi;
- Organizimi i vlerësimeve, analizave, anketave dhe/ose studimeve përmbledhëse;
- Informimi dhe publiciteti, përfshi përgatitjen, miratimin dhe rishikimin periodik të një plani vizibiliteti dhe komunikimi, shpërndarjen e informacionit (infoditët, mësimet e nxjerra, studimi i rasteve më të mira, artikuj shtypi dhe komunikata), evenimente promovuese, printime, mekanizma komunikimi, mirëmbajtja, si edhe përditësim dhe fuqizim i faqes së internetit të programit etj.
- Mbështetja e punës së task-forcës së përbashkët të ngarkuar me përgatitjen e ciklit të programit 2021–2026;
- Të tjera.

Grupet e synuara dhe përfituesit përfundimtarë (listë joshterruese)

- Strukturat drejtuese të programit, përfshi autoritetet kontraktuese;

- Aplikantët potencialë;
- Përfituesit e granteve;
- Përfituesit përfundimtarë të projekteve;
- Publiku i gjerë.

3.2 Çështje horizontale ndërsektorale

Programi ka reflektuar rëndësinë që BE-ja u kushton çështjeve horizontale ndërsektorale. Ajo do të integrojë dhe do të inkorporojë këto çështje në përputhje me objektivat dhe politikat e BE-së. Çështje të tilla janë reflektuar në të gjitha prioritetet e zgjedhura për programin, si krijimi i partneriteteve ndërkufitare, “autorësia” vendore dhe mundësitë e barabarta, garantimi i mosdiskriminimit të minoriteteve dhe të kategorive të cënueshme, pjesëmarrja e organizatave të shoqërisë civile, mbrojtja e mjedisit, të drejtat gjinore, si edhe qeverisja e mirë.

Programi fokusohet në çështjen e mbrojtjes së mjedisit, në prioritetin 1, duke mbuluar ndërhyrjet për mbrojtjen e mjedisit ndaj rreziqeve, si edhe ato për edukimin mjedisor dhe qëndrueshmërinë e mjedisit.

Ky program BNK mund të financojë projektet e përgatitura me qasjen: “Zhvillim bazuar në zonë (ZBZ)”, që synojnë të lehtësojnë rritjen e qëndrueshme në zona të caktuara gjeografike të rajoneve ndërkufitare të Ballkanit Perëndimor, veçanërisht zonat rurale me probleme zhvillimi të ndërlikuara dhe specifike. Do të shikohet edhe puna përgatitore për qasjen ZBZ që është ndërmarrë deri tani në rajonin ndërkufitar që shtrihet në Shqipëri dhe Kosovë.

Çështja e integritetit gjinor trajtohet përballë prioritetit të tretë, me qëllim që të arrihet fuqizim dhe integritet gjinor në të gjitha nivelet e sistemit arsimor dhe AFP, si në zonat urbane, edhe ato rurale.

Gjithashtu, programi mbështet edhe partneritetet mes shoqërisë civile dhe pushtetit vendor, me qëllim garantimin e “autorësisë”

vendore dhe masave të qëndrueshme. Programi mban parasysh edhe kategoritë e cenueshme, gjithëpërfshirjen dhe të drejtat e njeriut.

Seksioni 4: Plani financiar

Tabela 1 tregon shumën indikativë vjetore të kontributit të BE-së për programin BNK për periudhën 2014–2020.

Tabela 2 paraqet një shpërndarje indikativë të buxhetit për çdo prioritet tematik, afërsisht 1/3 për çdo prioritet, si edhe shumën maksimale të bashkëfinancimit të BE-së

Tabela 1: Fondet treguese të akorduara çdo vit për programin e bashkëpunimit ndërkufitar 2014–2020

Viti	Programi IPA BNK Shqipëri–Kosovë							Total (euro)
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014–2020
Operacionet BNK (të gjitha prioritetet tematike)	840 000	1 200 000	1 200 000	840 000	1 200 000	1 200 000	1 080 000	7 560 000
Asistenca teknike	360 000	0	0	360 000	0	0	360 000	840 000
TOTALI (EUR)	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	8 400 000

Tabela 2: Fondet treguese të akorduara çdo vit për periudhën 2014–2020 dhe përqindja e kontributit të BE-së

PRIORITETET	Programi IPA BNK Shqipëri–Kosovë 2014–2020			
	Kontributi i BE-së	Bashkëfinancimi i përfituesit/ve	Financimi total	Norma e kontributit të BE-së
	(a)	(b)	(c)=(a)+(b)	(d)=(a)/(c)
1. Prioriteti tematik	2 520 000	444 706	2 964 706	85%
2. Prioriteti tematik	2 520 000	444 706	2 964 706	85%
3. Prioriteti tematik	2 520 000	444 706	2 964 706	85%
4. Prioriteti tematik	84 000	0	84 000	100%
TOTALI	8 400 000	1 334 118	9 734 118	

Kontributi i BE-së është llogaritur në raport me shpenzimet e pranueshme, që bazohen në totalin e shpenzimeve të pranueshme, duke përfshirë shpenzimet publike dhe private. Norma e bashkëfinancimit të BE-së për çdo prioritet tematik duhet të jetë jo më pak se 20% dhe jo më shumë se 85% e shpenzimeve të pranueshme.

Shuma e dedikuar për asistencën teknike duhet të përbëjë jo më shumë se 10% të buxhetit total akorduar për programin. Norma e bashkëfinancimit të BE-së është 100%.

Fondet për prioritetet tematike angazhohet përmes vendimeve zbatuese të Komisionit që

akordojnë fonde mbi bazë trevjeçare, kur është e mundur. Fondet për asistencën teknike akordohen mbi bazën e një vendimi zbatues të posaçëm të Komisionit.

Seksioni 5. Dispozitat zbatuese

Të tria prioritetet e programit do të realizohen përmes thirrjeve për propozime. Komiteti i Përbashkët Monitorues do të jetë përgjegjës për identifikimin e prioritetëve tematike, objektivave specifikë, përfituesve të synuar, si edhe do të përcaktojë fokusin specifik të secilës thirrje për propozime që do të miratohet nga Komisioni Evropian. Në këtë aspekt, një proces konsultimi

shtesë mund të zhvillohet me palët e interesuara në nivel vendor dhe qendror, si edhe me komunitetin e donatorëve.

Gjatë përgatitjes së programit, nuk është evidentuar ndonjë projekt strategjik që të përzgjidhet jashtë thirrjes për propozime. Megjithatë, gjatë periudhës së zbatimit të programit, mund të vendoset që një pjesë të buxhetit të programit (një apo dy vite) të financojnë projektet më strategjike, veçanërisht ato që lidhen me prioritetet tematike të mjedisit dhe turizmit. Kjo zgjidhje është mbështetur gjatë procesit të konsultimit programit nga disa prej përfituesve potencialë.

Projektet strategjike mund të zgjidhen përmes thirrjeve për projekte strategjike ose edhe jashtë thirrjes për propozime. Në këtë rast, Komisioni duhet të miratojë ndryshim/e në programin BNK, pas propozimit dhe pëlqimit nga KPM-ja, me qëllim integrimin në program të një projekti strategjik të tillë.

Projektet strategjike përkufizohen si ndërhyrje me ndikim të rëndësishëm ndërkufitar në të gjithë zonën e programit, i cili, në mënyrë të pavarur ose në kombinim me projekte të tjera strategjike,

kontribuon ndjeshëm në arritjen e objektivave madhorë në nivel prioritet. Disa kriteret e përgjithshme për përzgjedhjen e projekteve strategjike mund të jenë: ndikimi në të dyja anët e zonës së programit; lidhja me strategjitë rajonale apo të tjera për zhvillimin e zonave kufitare; norma e kontributit dhe bashkëfinancimit nga autoritetet rajonale; numri i banorëve që përfitojnë nga ndërhyrjet; kosto-efektiviteti i ndërhyrjeve; komplimentariteti me aksione paralele dhe qëndrueshmëria e ndërhyrjeve. Për më tepër, këto projekte duhet të kenë dokumentacion të plotë tenderi dhe, në rast të investimeve në infrastrukturë, duhet të kenë të gjitha lejet e nevojshme për ndërtimin dhe shfrytëzimin, bashkë me vlerësimet e nevojshme të ndikimit në mjedis.

Prioriteti i tretë, “Edukimi i rinisë dhe aftësitë”, do të zbatohet vetëm përmes thirrjeve për propozime, me financim me buxhet 1 apo 2-vjeçar. Me qëllim të rritjes së efikasitetit dhe ndikimit të programit, rezultatet e synuara mund të kërkohen në disa raunde thirrjesh, sipas një modeli të ngjashëm me ilustrimin në tabelën më poshtë.

Raundi i thirrjeve për propozime	Objektivat Specifikë	Lloji i thirrjeve për propozime
I PARI	Objektivi specifik 1, rezultati 1.1, Thirrje për propozime e përgjithshme: Menaxhimi dhe promovimi më i mirë i burimeve mjedisore dhe biodiversitetit Objektivi specifik 2, rezultati 1.2, Përmirësimi i cilësisë së shërbimeve turistike për t'u bërë më konkurruese Objektivi specifik 3, rezultati 1.3, Përmirësimi i aksesit në punësim, arsimim dhe formim profesional për të rinjtë	
I DYTI	Objektivi specifik 2, rezultati 2.1, Thirrje për propozime e përgjithshme: Menaxhimi dhe promovimi më i mirë i burimeve mjedisore dhe biodiversitetit Objektivi specifik 2, rezultati 2.2, Përmirësimi i ruajtjes dhe promovimit të trashëgimisë kulturore, historike dhe natyrore Objektivi specifik 3, rezultati 2.3, Fuqizimi i rrjeteve dhe shkëmbimeve rinore	
I TRETI	Objektivi specifik 3, rezultati 3.1, Thirrje për propozime e përgjithshme: Përmirësimi i cilësisë së shërbimeve dhe produkteve turistike për t'u bërë më konkurruese Objektivi specifik 3, rezultati 3.2. Përmirësimi i aksesit në punësim, arsimim dhe formim profesional për të rinjtë	

SITUATA DHE ANALIZA SWOT PROGRAMI IPA CBC SHQIPËRI-KOSOVË* 2014–2020

I. HYRJE

Zona²⁶ e programit për programin ndërkufitar ndërmjet Shqipërisë dhe Kosovës²⁷ mbulon një territor prej 8,335 km² me një popullsi prej rreth 936,761 banorësh. Gjatësia e përgjithshme e vijës kufitare është 114 km².

Harta e zonës së programit

Në Shqipëri zonat përfituese mbulojnë 3,994 km² që përfshijnë 2 rajone dhe 8 bashki me një total prej 362 vendbanimesh. Të 2 rajonet nga Shqipëria²⁸ përfshijnë:

- Rajoni i Kukësit përfshin rrethet: Kukës, Has dhe Tropojë, 3 bashki, 24 komuna dhe 206 vendbanime.
- Rajoni i Lezhës përfshin rrethet: Lezhë, Mirditë dhe Kurbin, 5 bashki, 16 komuna dhe 170 vendbanime.

Në Kosovë²⁹, zona përfituese mbulon 4,341 km² dhe përfshin rajonet ekonomike të mëposhtme:

- **Rajoni Ekonomik Jugor** përbëhet nga 6 komuna: Prizren, Dragash/Dragaš, Rahovec/Orahovac, Suharekë/Suva Reka, Malishevë/Mališevo dhe Mamusha/Mamuša.

- **Rajoni Ekonomik Perëndmor** përbëhet nga 6 komuna: Pejë/Peć, Deçan/Dečani, Gjakovë/Đakovica, Istog/Istok, Klinë/Klina dhe Junik.

As Shqipëria dhe as Kosova nuk kanë paraqitur ende zyrtarisht klasifikimet³⁰ e Nomenklaturës së Njësive Territoriale për Statistikat (NUTS), si rrjedhojë, zonat përfituese bazohen, për Shqipërinë në rajonet administrative dhe për Kosovën në përcaktimin “*rajon ekonomik*”.

*Ky emërtim nuk cenon qëndrimet në lidhje me statusin dhe është në pajtim me Rezolutën 1244/1999 të Këshillit të Sigurimit të Kombeve të Bashkuara dhe me Opinionin e Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë (GJND), për Deklaratën e Pavarësisë së Kosovës.

²⁶Zona ndërkufitare përfituese është përcaktuar në përputhje me nenin 88 të Rregullores Zbatuese IPA.

²⁷Agjencia e Statistikave të Kosovës: Kosova në shifra 2012.

²⁸Censusi i Popullsisë dhe i Banesave 2011, INSTAT, Shqipëri.

²⁹Agjencia Kadastrale e Kosovës 2013.

³⁰Nomenklatura e Njësive Territoriale për Statistikat.

Tabela 1: Gjeografia e zonës së programit

	Sipërf. (km ²)	% e territorit të përgjithshëm
Shqipëria	28,748	100%
Zonë ndërkuftare	3,994	48%
Rajoni i Kukësit (rrethet Kukës, Has dhe Tropojë)	2,374	28.48%
Region of Lezha (Distriktet of Lezha, Mirdita and Kurbin)	1,620	19.44%
Kosova	10,908	100%
Zonë ndërkuftare	4,341	52%
Rajoni Ekonomik Jugor	2,016	24%
Rajoni Ekonomik Perëndimor	2,325	28%
Zona e Programit - TOTALI	8,335	AL: 48%, KOS: 52%

Madhësia e territorit të zonës së programit për Shqipërinë është pak më e vogël (48%) në krahasim me territorin në Kosovë (52%). Në anën kosovare ka 4 komuna në kufi të drejtpërdrejtë me Shqipërinë (Deçan/Decani, Gjakovë/Đakovica, Prizren dhe Dragash/Dragaš) dhe në Kukës është përgjatë territorit të saj në kufirin me Kosovën.

Aktualisht, gjenden gjashtë pika të kalimit kufitar që operojnë mes Shqipërisë dhe Kosovës. Nga këto, tri pikat e kalimit të kufirit (Shishtavec/Kukës, Orgjosë/Kukës dhe Borje/Kukës) janë vetëm për këmbësorët; ndërsa tri janë për transportin e mallrave dhe automjeteve (Morinë/Kukës, Qafa e prushit/Kukës dhe Qafa e Morinës/Tropojë, njëra në autostradën midis Kukësit dhe Prizrenit, dhe dy të tjerat në rrugët kufitare lokale që lidhin Rajonin e Kukësit me Pejën/Peć dhe Gjakovën/Đakovica në Kosovë). Të tri pikat e kalimit kufitar për makinat dhe kamionët janë të keqpajisura për kryerjen e kalimit të mallrave.

E gjithë zona e programit është e pasur me vargmale, pyje, kafshë të egra dhe kullota, si edhe me minerale dhe ujë. Terreni, gjithashtu, është mjaft i vështirë me vendndodhje të pashfrytëzuara duke e bërë atë një atraksion për turizmin në të dyja anët e kufirit. Zona ka kontraste të terreneve malore dhe fushore, burime ujore, liqene, peshkim, lumenj, që rrjedhin nga të dyja anët e kufirit me dalje në det nëpërmjet Lezhës. Autostrada e re e ndërtuar, që kalon përmes Durrësit për në Kukës dhe pastaj përmes kufirit në Prishtinë, ka kontribuar në mënyrë të konsiderueshme në rritjen e lëvizshmërisë së njerëzve dhe mallrave për qëllime të ndryshme si tregtisë, turizmit, arsimit dhe shkëmbimeve, që nga viti 2009.

Në anën **shqiptare**, të dyja rajonet e zonës së programit me Kosovën mbulojnë rreth 13.9% të territorit të Shqipërisë.

Rajoni i **Kukësit** ka një territor prej 2374 km². Është i vendosur në pjesën verilindore të Shqipërisë dhe paraqet një model të terrenit të vështirë. Rajoni është i vendosur në një lartësi mesatare prej 680 metrash mbi nivelin e detit. Rajoni i Kukësit është shumë i pasur me ujë dhe burime hidrike.

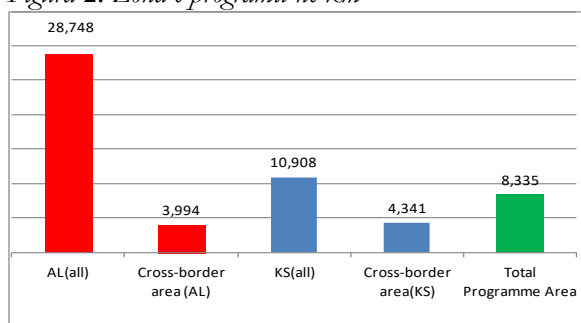
Ajo çka e bën atë me interes të veçantë është mbledhja e të gjitha rrjedhave, përrenj dhe lumenj që rrjedhin në lumin Drin. Liqeni i Fierzës është qendra e të gjitha rrjedhave dhe mjediseve ujore dhe është i përshtatshëm për të kultivuar peshq të ndryshëm. Pasuritë ujore të rajonit përdoren edhe si burime të energjisë. Rajoni ka akses në infrastrukturën rrugore dhe lidhjen me pjesën tjetër të vendit, veçanërisht, me kryeqytetin, aeroportin ndërkombëtar dhe portin, përmirësuar ndjeshëm, veçanërisht, pas investimeve në autostradën Durrës–Kukës–Morinë.

Rajoni i **Lezhës** mbulon një territor prej 1,620 km² dhe shtrihet përtej detit Adriatik me një vijë bregdetare prej 38 km në anën veriperëndimore të Shqipërisë. Rajoni i Lezhës kufizohet me rajonin e Kukësit në anën e tij verilindore.

Territori i Lezhës është i përbërë nga zonat malore në lindje (65%) dhe zonën fushore në perëndim (35%). Pozita e tij gjeografike - të qenit në qendër të kalimit kryesor të transportit që lidh veriun me jugun dhe lindjen me perëndimin dhe afërsia e tij me portet kryesore bregdetare, si Durrës dhe Shëngjin (ky i fundit duke qenë pjesë e territorit të Lezhës), e bën rajonin një tërheqje të madhe dhe lehtësisht të arritshëm jo vetëm në nivel kombëtar, por edhe në atë ndërkombëtar. Rajoni

ka burime ujore, duke qenë i vendosur pranë rrjedhave të lumenjve (Drin, Gjadër, Fan i Vogël, Fan i Madh, Drojë, Urakë, Mat), detit Adriatik, maleve dhe kodrave me një florë dhe faunë të pasur - që i shtohen interesit ekonomik dhe potencialit turistik. Lezha ka zona arkeologjike, objekte të kultit, monumente të kulturës me vlerë historike kombëtare.

Figura 2: Zona e programit në km²

Në anën e Kosovës, të dy rajonet ekonomike në zonën kufitare me Shqipërinë mbulojnë rreth 39,8% të territorit të Kosovës. Komunitet në vijë kufitare të drejtpërdrejtë me Shqipërinë mbulojnë një sipërfaqe prej 1,967 km², ose 18% të të gjithë territorit të Kosovës.

Rajoni Ekonomik Jugor me 2,016 km² ka Prizrenin si qytet të lashtë historik që shtrihet përgjatë brigjeve të lumit Lumëbardhë, në luginat piktoreske pranë maleve të Sharrit/Šar; i cili në një lartësi prej 2,496 m dhe me liqenet e tij akullnajore përbën një atraksion të fuqishëm turistik. Gryka e Mirushës/Mirusha, me 13 liqenet e saj dhe 12 ujëvarat është një prej katër burimeve natyrore të rajonit. Gjetjet arkeologjike dëshmojnë se Prizreni është një nga qytetet më të vjetra të Evropës Juglindore e më gjerë. Ka të kultivuar trashëgiminë kulturore, vendet turistike dhe zhvillimin e turizmit. Komunitet e tjera si Dragash/Dragaš janë të pasura në kullotë, livadhe, male dhe fusha bujqësore.

Rajoni Ekonomik Perëndimor me 2,325 km² është portali perëndimor i Kosovës në kufi me Shqipërinë, Malin e Zi dhe Serbinë. Peja/Peć, e cila konsiderohet si qendra e rajonit, është e vendosur në këmbët e malit mbresëlënës Bjeshkët e Nemuna. Zona është e mbuluar kryesisht nga rrafshi i Dukagjinit që kufizohet me Alpet Shqiptare. Maja më e lartë është Gjeravica (2,656 m) e cila është edhe maja më e lartë në Kosovë. Gjenden burime të nxehta termale dhe minerale, 3 lumenj karstikë, një ujëvarë e fuqishme e quajtur

Burimi i Drinit të Bardhë (Drini i Bardhë/Beli Drim), duke e bërë atë një atraksion turistik.

Zona e programit ka një profil të ndryshëm gjeografik. Ajo është e pasur me vargmale, fusha, luginat, lumenj dhe liqene. Gjithashtu, është e pasur me pyje, kafshë të egra dhe kullota (pyjet, kullotat dhe livadhe mbulojnë mbi 50% të sipërfaqes së përgjithshme). Kjo është një zonë tradicionale për mbarështimin e deleve dhe konsiderohet si zonë e madhe e kullotave në Evropë. Është e pasur me minerale, si: krom, qymyr, hekur-nikel, bakër, gëlqere, rërë kuarc, mermer dhe përmban monumente të shumta natyrore.

Zona e programit njihet për grupet e rëndësishme të maleve, që përbëhen nga masive alpine, të cilat ofrojnë mundësi të mëdha për zhvillimin e turizmit dhe industrisë së drurit, por edhe që e pengojnë infrastrukturën e transportit dhe komunikimin me fqinjët.

Zona është pjesa më e pasur e Kosovës; me burime ujore, me lumenjtë Drin, që rrjedhin në Shqipëri, Bistricë, Lumëbardhë, Lepenec, duke kaluar relievin malor. Disa liqene, si: liqenet Livadhi, Strbacko, Jazhnica, si dhe kanionet Brod, janë burime me potencial të madh për zhvillimin e sporteve dimërore, peshkimit dhe aktiviteteve të tjera turistike. Malet e Sharrit/Šar, një nga dy parqet kombëtare në Kosovë, shtrihen përgjatë tri komunave, të: Prizrenit, Dragashit/Dragaš dhe Suharekës/Suva Reka.

Shqipëria është e dominuar nga zinxhiri i maleve Dinarike. Lumenjtë kryesorë janë Drini, që vjen nga Kosova dhe Valbona. Gjenden liqenet natyrore dhe artificiale, të cilat janë me vlerë potenciale për turizmin, dy liqenet më të rëndësishme artificiale në rajonin e Kukësit, Komen dhe Fierzë. Lumi Drin, i cili rrjedh nëpër territorin e Shqipërisë dhe të Kosovës, përfaqëson një mundësi për bashkëpunim ndërkufitar. Një pjesë tjetër e rëndësishme e zonës përbëhet nga luginat, fushat dhe pjesa malore, të cilat ndryshojnë në madhësi, dendësinë e popullsisë, bimësisë dhe lartësisë dhe ofrojnë kushte të favorshme për kultivimin e drithërave, foragjereve, perimeve dhe frutave. Fushat më të mëdha dhe më pjellore në anën e Kosovës gjenden në basenin e Dukagjinit. Tokat më pjellore bujqësore në anën shqiptare shtrihen në rajonin e Lezhës.

Klima e zonës varion nga kontinentale-e ndryshueshme në male, në mesdhetare-e ndryshueshme përgjatë bregdetit Adriatik dhe fushave, me dimër të ftohtë dhe të lagësht dhe verë të nxehtë e të thatë.

2. ANALIZA PESTLE

2.1 Konteksti i përgjithshëm politik dhe ekonomik

3.1.1 Reformat e politikave dhe procesi i integritimit në BE

Shqipëria dhe Kosova aspirojnë të bëhen anëtare të Bashkimit Evropian. Sondazhet e përsëritura sipas perceptimit publik tregojnë se ato mbeten ndër përfituesit IPA II me qëndrimin më pozitiv (më shumë se 95%) për t'u bërë anëtar i familjes së Bashkimit Evropian. BE-ja nënvizon³¹ një numër sfidash të rëndësishme përpara me të cilat përballet Shqipëria dhe Kosova, si: qeverisja ekonomike dhe konkurrueshmëria, sundimi i ligjit, funksionimi i institucioneve që garantojnë demokracinë, të drejtat themelore dhe, në rastin e Kosovës, kapërcimi i së kaluarës.

Shqipëria

Duke pasur parasysh progresin e **Shqipërisë**, me reformat politike dhe ekonomike, Bashkimi Evropian (BE) ka nënshkruar Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit me Shqipërinë në qershor të vitit 2006, e cila hyri në fuqi më prill 2009. Shqipëria iu bashkua NATO-s në prill 2009. Liberalizimi i vizave për qytetarët e Shqipërisë që hyjnë në shtetet e Shengenit hyri në fuqi më 15 dhjetor 2010.

Hyrja në fuqi e Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit shënoi një etapë cilësisht të re në marrëdhëniet dypalëshe, që sjell detyrime dhe reforma të reja të rëndësishme në fushën e drejtësisë, lirisë dhe sigurisë, lëvizjes së lirë të punëtorëve, së drejtës së vendosjes dhe lëvizjes së lirë të kapitalit dhe shërbimeve, si dhe për transportin, fushën audiovizuale dhe telekomunikacionin. Përmirësime thelbësore janë bërë në fusha, të tilla si: reformat e brendshme dhe të ekonomisë së tregut, të rendit publik dhe menaxhimit të kufijve, reformat ligjore dhe administratën publike, prokurimin publik, statistikën, drejtësinë, lirinë dhe sigurinë, si dhe doganat.

Duke pasur parasysh se Shqipëria ka arritur përparimin e nevojshëm, Komisioni Evropian rekomandoi në tetor 2013 që Këshilli Evropian duhet t'i japë Shqipërisë statusin e Vendi Kandidat në BE³².

Shqipëria duhet të përshpejtojë reformën³³ e sistemit të drejtësisë, për të siguruar pavarësinë, transparencën, përgjegjshmërinë dhe efikasitetin. Shqipëria duhet të përparojë në zbatimin e reformës së administratës publike, në veçanti në lidhje me ligjet strukturore dhe aktet administrative; të bëjë përpjekje shtesë për të siguruar zbatimin efektiv të rregulloreve të brendshme të tregut, të drejtat e pronësisë intelektuale dhe industriale, për sektorin e energjisë, përfshi diversifikimin e burimeve të energjisë, të përforcojë mbrojtjen e mjedisit, përfshi investimet e qëndrueshme në fushën e menaxhimit të mbetjeve dhe ujërave të zeza. Sfidat e tjera përfshijnë edhe punësimin dhe politikën sociale. Kapacitetet administrative dhe profesionalizmi i organeve të ngarkuara me zbatimin e *acquis* duhet të forcohen, si edhe pavarësia e organeve rregullatore të sigurisë.

Strategjia Kombëtare e Shqipërisë për Zhvillim dhe Integrim 2014–2020 (SKZHI) konsiderohet si kuadri i politikave gjithëpërfshirëse për vendin në kontekstin e integritimit në BE. Ajo përcakton katër shtyllat e politikës strategjike që përcaktojnë themelet për ndërhyrjet (politikën e integruar) sektoriale dhe rajonale³⁴:

- *Forcimi i demokracisë dhe i shtetit të së drejtës, që trajton aspekte si:* drejtësia dhe çështjet e brendshme, të drejtat e njeriut dhe mediat, qeverisje efektive dhe politikën e jashtme dhe të mbrojtjes;

- *Krijimi i kushteve për zhvillimin konkurrues dhe të qëndrueshëm ekonomik* nëpërmjet përdorimit efikas të burimeve që mbulon: stabilitetin makroekonomik dhe qëndrueshmërinë, ekonominë e tregut konkurrues, përdorimin efikas të burimeve, zhvillimin e integruar rajonal dhe të qëndrueshëm;

- *Nxitiqja e përfshirjes sociale, mirëqenia dhe zhvillimi i tregut të punës*, të cilat synojnë të promovojnë: politikën e punësimit dhe përfshirjes sociale, politikën sociale;

- *Zhvillimi i shoqërisë, bazuar në dituri, inovacion dhe*

³²Një vendim pritet të merret në dhjetor 2013.

³³Raporti i Progresit i Komisionit Evropian për Shqipërinë, tetor 2013.

³⁴Draftstrategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2014–2020 (SKZHI).

³¹KE - Strategjia e Zgjerimit dhe Sfidat Kryesore 2013–2014, tetor 2013.

teknologji digjitale që përfshin ndërhyrje në fushat e mëposhtme: arsimi i lartë, kërkimi dhe teknologjia e inovacionit.

Strategjia Ndërsektoriale për Zhvillimin Rajonal të Shqipërisë i klasifikon zonat kufitare si objekt të planifikimit të politikave ndërsektoriale dhe i paraqet çështjet ndërkufitare në planifikimin e politikave të zhvillimit në nivel qarku.

Kosova

Kosova ka bërë progres të shpejtë për të thelluar integrimin e saj në BE. Pas marrëveshjes së arritur më 19 prill 2013 ndërmjet Kosovës dhe Serbisë, në dialogun e lehtësuar nga BE-ja, Komisioni Evropian arriti në përfundimin³⁵, se Kosova i plotësoi të gjitha kushtet afatshkurtra nga Studimi i Fizibilitetit të tetorit 2012 dhe, si rrjedhojë, rekomandoi që negociatat me Kosovën të hapeshin për Marrëveshjen e Stabilizim-Asociimit (MSA) me BE-në, në tetor 2013. Komisioni Evropian synoi t'i përfundojë këto negociata në pranverë të vitit 2014. Kjo ishte njohje mbi progresin e bërë për reformat kyçe³⁶. Paralelisht, dialogu për liberalizimin e vizave me BE-në është hapur.

Në aspektin e reformave kombëtare, Kosova tani duhet të përqendrohet në zbatimin e reformave për të përmbushur obligimet e veta sipas MSA-së së ardhshme. Sundimi i ligjit vazhdon të jetë një prioritet kyç për Kosovën, së bashku me nevojën për forcimin e reformave të administratës gjyqësore dhe publike dhe sigurimin e të drejtave të pakicave - përfshi romët. Kosova duhet të trajtojë urgjentisht papunësinë dhe dobësitë strukturore që ndikojnë në tregun e saj të punës, si edhe të vazhdojë zbatimin e kornizës ligjore për tregtinë, konkurrencën dhe tregun e brendshëm. Nevojitet përparim i shpejtë, ndaj ajo duhet të shtojë përpjekjet e saj në një numër fushash fitosanitare dhe veterinare që ndikojnë në sigurinë e ushqimit. Në sektorin e energjisë, duhet të rriten përpjekjet për mbylljen e termocentralit të Kosovës. Si pjesë e politikave të përfshirjes sociale, qeveria ka nisur një program të veçantë për të mbështetur kthimin e qëndrueshëm dhe riintegrimin e personave të

zhvendosur dhe riintegrimin ekonomik të komuniteteve³⁷.

Një element i veçantë dhe mjaft negativ që lidhet drejtpërdrejt me kalimin e kufirit është trafikimi i qenieve njerëzore. Reformat në këtë fushë janë përqendruar³⁸ në parandalimin e trafikimit, mbrojtjen e viktimave të trafikimit dhe ndjekjen penale të trafikantëve. Disa reforma/iniciativa të rëndësishme kombëtare që lidhen me CBC/BNK përfshijnë: reformat ligjore dhe rregullatore për të përmirësuar mjedisin e bërjes së biznesit, lehtësimi i procedurave të regjistrimit të biznesit, *Small Business Act* (korniza gjithëpërfshirëse e politikës së BE-së për NVM-të) është zbatuar nga Agjencia për Mbështetjen e NVM-ve; krijimi i zonave ekonomike të biznesit dhe parqeve industriale, qendrave të inovacionit dhe përmirësimit të legjislacionit përkatës që i lejon komunat të kenë të drejtë vetëm për themelimin e zonave ekonomike; masat që përmirësojnë mbrojtjen e investimeve me ndryshimin e legjislacionit përkatës (duke përfshirë shkëmbimin e Agjencisë për Mbështetjen e NVM-ve dhe Agjencisë për Promovimin e Investimeve në një institucion të vetëm); krijimi i stimuljeve për investime dhe përmirësimi i kuadrit ligjor dhe procedurat për tërheqjen e IHD-ve (duke shmangur tatimin e dyfishtë, përmirësimi i rregullave doganore, garancitë e investimeve dhe tokës³⁹); krijimi i Asociacionit të Agjencive për Zhvillim Rajonal (ARDA); përmirësimi i kuadrit rregullator dhe zbatimi i aktiviteteve të CBC në fushën e mbrojtjes së mjedisit, ndryshimet klimatike dhe parandalimi i rrezikut, parandalimi i ndotjes industriale.

Kosova përfiton nga joreciprociteti, duke pasur akses të plotë pa dogana në tregun e BE-së, bazuar në Regjimin Autonom të Preferencave Tregtare (ATP). Përpjekjet për zhvillim të Kosovës mbështeten, gjithashtu, duke u bërë anëtar i BERZH-it, BEI-t dhe CEDB-së⁴⁰. Në shkurt të

³⁷ Strategjia për Komunitete dhe Kthim 2009–2013.

³⁸ Strategjia Kombëtare dhe Plani i Veprimit kundër Trafikimit me Qeniet Njerëzore 2011–2014.

³⁹ Në bazë të ligjit për vetëqeverisjen lokale (nr. 03/ L-040), komunat në Kosovë kanë të drejtë të lëshojnë me qira pasurinë e luajtshme dhe të paluajtshme për investitorët e huaj. Qiradhënia mund të jepet për një afat prej dhjetë vjetësh me mundësi zgjatjeje deri në 99 vjet.

⁴⁰ Kosova iu bashkua Bankës Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) në dhjetor 2012. Ajo nënshkroi një

³⁵ Raporti i Progresit i Komisionit Evropian për Kosovën, tetor 2013.

³⁶ Raporti i Progresit i Komisionit Evropian për Kosovën, tetor 2013.

vitit 2013, Këshilli i Bashkëpunimit Rajonal vendosi të ndryshojë statutin e saj për të lejuar Kosovën të bëhet pjesëmarrëse në të drejtën e vet.

Kuadri i politikës së ardhme shprehet qartë në programin e qeverisë së Kosovës, e cila është e bazuar në katër shtylla kryesore⁴¹:

- *Zhvillimi i qëndrueshëm ekonomik* mbulon investimet në ekonomi, përmirësimin e mjedisit të investimeve që stimulon sektorin privat; sektorin e energjisë dhe mineraleve, infrastruktura dhe mjedisi, zhvillimi rural, arsimit i lartë, sektori financiar;

- *Qeverisje e mirë dhe sundimi i ligjit*, e cila, përveç se qëllimit të forcimit të sundimit të ligjit, synon, gjithashtu, të rrisë mbrojtjen dhe sigurinë, reformimin e administratës publike, si edhe për të siguruar të drejtat dhe liritë e qytetarëve dhe komuniteteve;

- *Zhvillimi i kapitalit njerëzor*: mbulon arsimimin; kulturën, rininë dhe sportet; si dhe rritjen e kujdesit për diasporën dhe politikën e emigrimit. Mirëqenia sociale: synon politikën dhe programet sociale, shëndetësinë dhe përmirësimin e mjedisit të jetesës.

2.1.2 Konteksti i përgjithshëm ekonomik

Shqipëria ka performuar relativisht mirë gjatë dekadës së fundit. Vendi ka qëndruar larg nga recesioni, duke ruajtur ritmet pozitive të rritjes, pavarësisht ekspozimit të tij ndaj krizës ekonomike që ka goditur fort Greqinë dhe Italinë, si dhe duke u rrethuar nga ekonomitë rajonale kontraktuese. Rritja e PBB-së është ngadalësuar nga një kulmim i normës së rritjes 7.5% në 2008, në një normë më të ulët të rritjes 1.6% në vitin 2012. Sektori i shërbimeve është kontribuesi kryesor i PBB-së që përbën më shumë se gjysmën e GDP-së së vendit. Shqipëria cilësohet si një vend më të ardhura të mesme më të ulëta me një GDP për frymë e cila në vitin 2012 qëndroi në 3,415 euro. Shkalla e papunësisë me një mesatare prej 13% është ndër më të ulëtat në rajon. Borxhi publik i përgjithshëm i Shqipërisë arriti në 60.6% të PBB-së deri në fund të vitit 2012. Ekonomia mbetet e brishtë njëloj si për dobësitë e brendshme strukturore ashtu dhe për paqëndrueshmërinë ekonomike globale. Sfidat kryesore mbeten siguri i rritjes së qëndrueshme afatgjatë duke ndjekur politikën të matura fiskale dhe

monetare dhe reformat strukturore. Shqipëria duhet të përballojë uljen e niveleve të larta të deficitit buxhetor dhe të borxhit publik. Ajo do të duhet të përmirësojë parashikueshmërinë fiskale, duke hequr dorë nga mbivlerësimi i të ardhurave dhe duke përmirësuar në mënyrë të konsiderueshme përputhjen e taksave. Përmirësimi i mëtejshëm i mjedisit të biznesit dhe investimeve është thelbësor për diversifikimin e ekonomisë dhe rritjen e potencialit të saj afatgjatë. Përforsimi i sundimit të ligjit, trajtimi i korrupsionit dhe trajtimi i detyrimeve të pashlyera, si edhe zhvillimi i infrastrukturës dhe rritja e kapitalit njerëzor janë kështu fushat kryesore ku duhet të përqendrohen shumë përpjekje. Reduktimi i ekonomisë gri mbetet një sfidë e rëndësishme. Shqipëria ka marrëveshje të tregtisë së lirë me të gjithë rajonin, përfshi edhe Kosovën, dhe është anëtare e CEFTA-s që nga viti 2006.

Kosova ka bërë progres në drejtim të krijimit të një ekonomie funksionale të tregut. Nevojiten reforma dhe investime të konsiderueshme për të mundësuar atë të përballojë për një periudhë të gjatë presionin dhe forcat konkurruese të tregut. Situata e vështirë/sfiduese ekonomike në rajon dhe BE kanë ndikuar ekonominë e Kosovës, edhe pse më pak se përfituesit e tjerë IPA II në rajon. GDP-ja e Kosovës u rrit me 2.5% në vitin 2012⁴². Politika fiskale ka qenë e kujdesshme dhe performanca e buxhetit ka qenë në rrugën e duhur. Është ruajtur një rregull fiskal ligjërish i detyrueshëm, që do të zbatohet më 2014-ën. Papunësia mbetet shumë e lartë. Kosova ka vazhduar me investime të konsiderueshme në infrastrukturën e saj. Kërkohen përpjekje të vazhdueshme për të mbështetur stabilitetin makroekonomik dhe përmirësimin në situatën sociale. Kosova ka nevojë për të përmirësuar konkurrueshmërinë dhe mjedisin e biznesit, dhe të mbështesë sektorin privat në mënyrë që të ulë papunësinë. Politikën ekonomike të Kosovës kanë për qëllim zhvillimin e qëndrueshëm ekonomik, siç saktësohet në programin e qeverisë së Kosovës (2011–2014), i cili thotë se: “Gjeneruesi kryesor i rritjes ekonomike do të jenë investimet private dhe zhvillimi i mëtejshëm i sipërmarrjes”; “Strategjia për zhvillimin e sektorit privat 2013–2017”

marrëveshje kornizë për anëtarësim në Bankën Evropiane të Investimeve dhe Bankën e Këshillit të Evropës për Zhvillim në qershor 2013.

⁴¹Programi i Qeverisë së Kosovës 2011–2014.

⁴²Raporti i Progresit i Komisionit Evropian për Kosovën, tetor 2013.

përcakton më tej bazën e politikave ekonomike për vitet e ardhshme. Një mjedis i shëndoshë i biznesit kërkon masa të mëtejshme për të trajtuar sundimin e dobët të ligjit dhe korrupsionin. Privatizimi duhet të vazhdojë. Sektori informal mbetet një sfidë e rëndësishme.

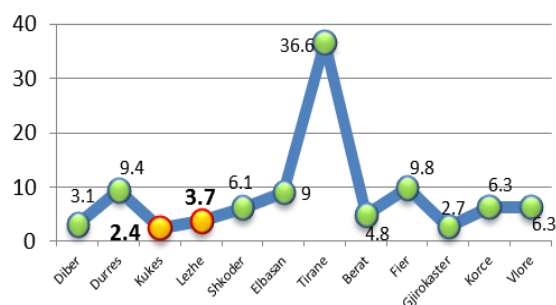
2.2 Karakteristikat ekonomike të zonës së programit

Dallimet rajonale në aspektin e zhvillimit ekonomik dhe social janë të dukshme jo vetëm në të gjithë zonën e programit, por edhe brenda rajoneve.

Zona e programit ka një ekonomi kryesisht industriale-agrarë, me industrinë më të zhvilluar në anën e Kosovës, ndërsa rajonet shqiptare janë të dominuara nga bujqësia dhe shërbimet. Për momentin rritja ekonomike është modeste, por megjithatë ka shenja të rimëkëmbjes ekonomike pas një periudhe stanjacioni. Disa faktorë të rëndësishëm që përfaqësojnë një pengesë për zhvillimin ekonomik të rajonit janë, *ndër të tjera*, mungesa e njohurive dhe aftësive të punës teknologjike të nevojshme për t'iu përgjigjur kërkesave të tregut për shërbime dhe produkte të cilësisë së lartë. Prodhimet vendore nga të dyja anët e kufirit kanë, pak ose aspak, qasje në tregjet rajonale dhe ndërkombëtare. Mekanizmat për mbështetjen e biznesit janë të dobët dhe të pamjaftueshëm. Në Kosovë, gjenden agjencitë e zhvillimit rajonal, që mund të mbështesin ekonominë. Në Shqipëri, strukturat mbështetëse të biznesit nuk janë shumë aktive.

Në **Shqipëri** pabarazitë rajonale janë të dukshme. Zhvillimi socio-ekonomik i vendit anon me tepri në favor të rajoneve qendrore. Rajoni i Tiranës kontribuon me më shumë se një të tretën e PBB-së së vendit dhe është larg nga rajoni më i zhvilluar në krahasim me të gjitha rajonet e tjera të Shqipërisë. Kjo tregon qartë se të gjitha rajonet e tjera janë nën potencialin e tyre të zhvillimit, meqë ato ende nuk kanë gjetur mënyra dhe mundësi që të përqendrohen në përparësitë e tyre krahasuese. Rajonet Kukës dhe Lezhë i pasqyrojnë gjerësisht këto pengesa për sa i përket zhvillimit social-ekonomik.

Regional contribution to GDP in %

Kukësi është rajoni më i varfër i Shqipërisë, si dhe i zonës së programit që ka një GDP prej 223 milionë eurosh ose të barabartë me 2.4% të GDP-së së vendit⁴³. Mbështetja e rajonit në sektorin e bujqësisë thekson se bujqësia kontribuon me 34% në formimin e PBB së rajonit për vitin 2011. Pjesa e hoteleve, të tregtisë, transportit dhe komunikimit arrin në 20% të PBB-së së rajoneve. Pjesa e sektorëve të pasurive të paluajtshme dhe financiare llogaritet në 17%, e pasuar nga shërbimet e tjera që arrin 13% të GDP-së së rajoneve për vitin 2011. Sektori me kontributin më të ulët është industria, pjesa e të cilës është thjesht 3% e PBB-së së rajonit në vitin 2011.

GDP-ja e rajonit të **Lezhës** për vitin 2011 arriti në 334 milionë euro ose rreth 3.7% e PBB-së së vendit⁴⁴. Sektorët kryesorë janë tregtia, hotelet, transporti dhe komunikimi që arrin në 26%, ndjekur nga sektori i bujqësisë që arrin në 25%. Pjesa e sektorit të pasurive të paluajtshme dhe financiare llogaritet në 19%, pasuar nga shërbimet e tjera që arrin në 13% të PBB-së për vitin 2011. Kontributi i sektorit të ndërtimit është matur me 10%, poshtë mesatares kombëtare që vlerësohet në 12.8%, ndërsa industria është kontribuesi më i vogël për ekonominë e rajonit të Lezhës, duke zënë 8% të PBB-së së rajoneve në vitin 2011.

Përveç sektorit të shërbimeve i cili është kontribuesi kryesor në PBB-në e vendit, sektori i bujqësisë mban një shkallë të lartë të rëndësisë për zhvillimin ekonomik dhe punësimin në zonën e programimit në Shqipëri, meqenëse një pjesë e madhe e popullsisë ende jeton në zonat rurale, pavarësisht nga lëvizjet e dukshme drejt zonave urbane.

⁴³INSTAT, Llogaritë Rajonale 2013.

⁴⁴INSTAT, Llogaritë Rajonale 2013.

Në **Kosovë**, zhvillimi i sektorit ekonomik dhe privat ka qenë kryesisht në shkallë të vogël dhe jo me shumë kapital intensiv. Rritja e PBB-së në Kosovë arriti kulmin në nivelin e 7.5% në vitin 2008, me rënie në 2.5% në vitin 2012⁴⁵. Pavarësisht rënies së tendencave, norma mesatare vjetore e rritjes së Kosovës ka qenë më e larta në mesin e vendeve të tjera të Ballkanit Perëndimor⁴⁶ në katër vitet e fundit⁴⁷. Megjithatë, ekonomia e Kosovës vazhdon të presë zgjidhje për problemet e saj madhore: që do të thotë, vendi është duke jetuar përtej mundësive dhe kushteve të tij. Kosova vuan nga një mosbalancim i pagesave me importet, që dukshëm dominojnë eksportet. Kjo ndodh kryesisht për shkak të faktit që NVM-të e Kosovës nuk janë ndërkombëtarisht konkurruese⁴⁸.

NVM-të e orientuara dobët nga eksporti pengojnë kontributin e mëtejshëm të NVM-ve për GDP-në, si krijimi i vendeve të punës dhe rritja ekonomike. Eksportet dominohen nga metalet bazë dhe mineralet e prodhuara nga kompanitë e mëdha. Kosova duhet të krijojë një ekonomi me mjedis miqësor me konkurrues dhe të promovojë eksportet (deficitit tregtar i Kosovës mbetet në një mesatare rreth 90% ose, e shprehur në terma monetarë rreth 2.2 miliardë euro⁴⁹) dhe përmirësimin e infrastrukturës që lehtëson tërheqjen e investitorëve të huaj. Në Kosovë nuk ka të dhëna për kontributin e PBB-së sipas rajoneve ose GDP-së rajonale për frymë, por është e bazuar në treguesit e tjerë makro të sektorit; rajoni i qendrës është duke ofruar kontributin më të madh në zhvillimin e përgjithshëm të ekonomisë së Kosovës, ndërsa dy rajonet ekonomike jugore dhe perëndimore kontribuojnë pak a shumë në të njëjtin nivel.

Zona e programit nga ana e Kosovës ka një ekonomi industriale-agrarë. Aktivitetet ekonomike

ndryshojnë ndërmjet të dyja rajoneve ekonomike dhe madje edhe brenda tyre. Shërbimet, bujqësia, tregtia, ndërtimi dhe përpunimi ushqimor janë duke gjeneruar pjesën më të madhe të xhiros dhe të të ardhurave lokale. Ekonomia e të dyja rajoneve ka vuajtur shumë nga dëmtimet gjatë konfliktit të viteve nëntëdhjetë në Kosovë dhe për shumë vite ka përjetuar një stanjacion (ngecje ekonomike) të rëndë tranzicioni. Disa pjesë të zonës kanë vuajtur edhe për shkak të largësisë së tyre nga zona qendrore ekonomike dhe politike e Kosovës.

Aktualisht, pikat e forta kryesore të rajoneve ekonomike jugore dhe perëndimore qëndrojnë në vendndodhjen e tyre gjeografike si një portë për vendet fqinje (Shqipëria dhe Mali i Zi) me të cilat ata kanë një traditë të gjatë të tregtisë. Rajonet kanë një industri ushqimore relativisht të zhvilluar me ndërmarrjet që furnizojnë tregun e Kosovës dhe eksportin me vendet fqinje. Sektori i ndërtimit (ndërtesave të banimit, apartamentet), si dhe industria ushqimore dhe e pijeve/lëngjeve janë veçanërisht duke u zgjeruar. Të dyja rajonet janë shumë të pasura me produkte të pyjeve të cilat janë shumë të kërkuara në tregun e jashtëm, si edhe industria e drurit që është duke u rimëkëmbur.

2.2.1 Sektori privat

Operatorët ekonomikë në zonën e programit janë shumë të fragmentuar dhe të vegjël në madhësi, që pasqyrojnë strukturën e ndërmarrjeve në nivel vendi dhe tregun se biznesi është më së shumti familjar dhe mbizotërohet nga vetëpunësimi. Struktura e ndërmarrjeve është e dominuar nga ndërmarrje shumë të vogla, që punësojnë 1–4 persona, të cilat përbëjnë pothuajse 90% të totalit të ndërmarrjeve në zonën përfituese.

Zona e programit shqiptar, e përbërë nga dy rajonet: Lezhë dhe Kukës; regjistron një total prej 3,797 ndërmarrje⁵⁰. Ajo ka një përqindje të regjistrimit të lindjeve të NVM-ve prej 10.8%, më e ulët në krahasim me mesataren kombëtare prej 12.2%.

Numri total i ndërmarrjeve në rajonin e **Kukësit**, në fund të 2012-ës arrinte në 914 ndërmarrje⁵¹, që përbën më pak se 1% të numrit të përgjithshëm të ndërmarrjeve në Shqipëri, duke regjistruar një përqindje të lindjeve prej 10.8%, nën mesataren kombëtare prej 12.2%. Rreth 81.7% e

⁴⁵Efekti i krizës globale dhe eurozonës në ekonominë e Kosovës ka qenë në shkallë më të ulët për shkak të nivelit të ulët të integritimit në tregun financiar dhe bazës së ulët të eksportit (MTEF 2014–2020).

⁴⁶Raporti i FMN-së për vendin nr. 223, qershor 2013.

⁴⁷Banka Botërore, “Raporti i rregullt për vendet e Evropës Juglindore (SEE), “Nga recesioni i dyfishtë në reformat e përshpejtuara”, dhjetor 2012.

⁴⁸Strategjia e Zhvillimit të NVM-ve në Kosovë, 2012–2016, me vizion 2020-ën.

⁴⁹Banka Botërore, “Raporti i rregullt për vendet e Evropës Juglindore (SEE), “Nga recesioni i dyfishtë në reformat e përshpejtuara”, dhjetor 2012.

⁵⁰INSAT, Regjistri Statistikor i Bizneseve 2013.

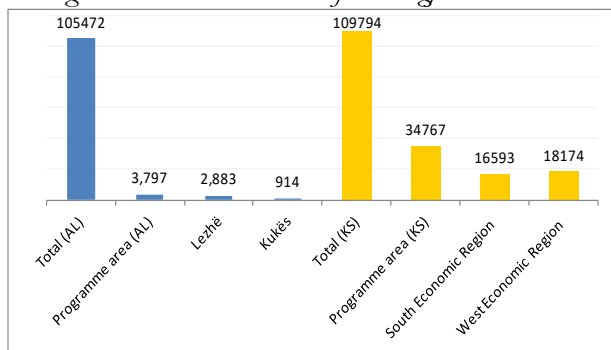
⁵¹INSAT, Regjistri Statistikor i Bizneseve 2013.

ndërmarrjeve të regjistruara në rajonin e Kukësit operojnë në sektorin e shërbimeve. Shumica e këtyre ndërmarrjeve - rreth 54.7% - operojnë në sektorin e tregtisë, ndërsa 120 ndërmarrje ose 16% operojnë në sektorin e hoteleve dhe restoranteve. Pjesa e mbetur prej 17.6% janë të regjistruar që veprojnë në shërbime të tjera. Sektori i prodhimit regjistron 167 ndërmarrje, brenda të cilit rreth 50% operojnë në sektorin e industrisë; 37.1% në sektorin e ndërtimit dhe pjesa e mbetur 13.2% operojnë në sektorin e bujqësisë. Rreth 84% e ndërmarrjeve në rajonin e Kukësit punësojnë 1–4 persona, me vetëm 12 ndërmarrje që punësojnë më shumë se 50 persona. Pjesa e ndërmarrjeve e menaxhuar nga femrat në rajonin e Kukësit është më e ulëta në Shqipëri me 14.2%.

Numri total i ndërmarrjeve në rajonin e Lezhës në fund të vitit 2012 arrinte në 2,883 ndërmarrje⁵², që përfaqëson 2.76% të numrit të përgjithshëm të ndërmarrjeve të regjistruara në Shqipëri, me një natalitet prej 10.8%, nën mesataren kombëtare prej 12.2%. Shumica e ndërmarrjeve 80.6% operojnë në sektorin e shërbimeve. Rreth 1201 apo 41.7% të ndërmarrjeve operojnë në sektorin e tregtisë, ndërsa 448 ndërmarrje operojnë në hotele dhe restorante, si nënsektor i shërbimeve. Sektori i prodhimit regjistron 557 ndërmarrje ose më pak se 1/5 e totalit të ndërmarrjeve në rajonin e Lezhës, shumica e të cilave në sektorin e industrisë - 327 njësi ose 58.7%, e ndjekur nga 153 ndërmarrje që operojnë në sektorin e ndërtimit. Rreth 91.3% e të gjitha ndërmarrjeve në rajonin e Lezhës punësojnë 1–4 persona, ndërsa vetëm 25 ndërmarrje punësojnë më shumë se 50 persona. Rreth 24.7% e ndërmarrjeve në rajonin e Lezhës menaxhohen nga femrat.

Figura 3: Numri i ndërmarrjeve të regjistruara

Në **Kosovë**, zona e programit ka një total prej 34,767 ndërmarrjesh të regjistruara, që përbën rreth 32% të totalit të ndërmarrjeve të regjistruara në Kosovë⁵³. Duke analizuar të gjithë zonën e programimit, Shqipëri dhe Kosovë, në total 38,564 ndërmarrje, është qartësisht e dukshme se zona e Kosovës ka pjesën më të madhe të ndërmarrjeve, rreth 90%. Në kushtet e ndarjes së sektorit, NVM-të në Kosovë janë kryesisht të përqendruara në tregtinë me pakicë (rreth 50%); transporti, magazinimi dhe shpërndarja (14%); produktet ushqimore, pijet dhe duhani (9%); hotelet dhe restorantet (9%).

Rajoni Ekonomik Jugor regjistron 34,767 ndërmarrje ose 15% të shumës totale të ndërmarrjeve në tërë territorin e Kosovës⁵⁴. Shpërndarja sektoriale e bizneseve të regjistruara tregon varësinë e madhe të ekonomisë në sektorin e shërbimeve⁵⁵. Pothuajse gjysma e bizneseve të regjistruara (49%) janë në tregtinë me shumicë dhe me pakicë të kombinuar me sektorin e tregtisë së automobilave dhe të shërbimit auto. Rreth 11% e bizneseve janë në shërbimet e turizmit dhe të mikpritjes (hotele, restorante etj.) e ndjekur nga transporti (9%). Vetëm 12% e bizneseve janë të përfshirë në përpunim (përfshi industrinë ushqimore) dhe më tej 5% në sektorin e ndërtimit. Vetëm 5% e bizneseve të regjistruara janë aktive në sektorin e bujqësisë.

Rajoni Ekonomik Perëndimor i Kosovës regjistron 34,767 ndërmarrje ose 17% të shumës totale të ndërmarrjeve në tërë territorin e Kosovës. Nga perspektiva e ndërmarrjeve të reja të biznesit, rajoni perëndimor ka shënuar një rritje të numrit të ndërmarrjeve të reja; në vitin 2011 kishte 963 biznese të reja të regjistruara, ndërsa në vitin 2012 ka pasur 1,459 biznese të krijuara, që shënon një rritje prej 51.5%. Ndërsa në tremujorin e parë të vitit 2013 ka pasur 4,846 biznese të reja të regjistruara, që në krahasim me tremujorin e parë të vitit 2012 shënon një rritje prej 31.9%. Nga ana tjetër, sipas raporteve të njëjta të ASK-së, në vitin 2011 ka pasur 164 biznese ekzistuese të shpërbëra në rajonin perëndimor, 152 në vitin 2012, dhe 49 në tremujorin e parë të vitit 2013. Kjo për sa i

⁵³Strategjia e Zhvillimit të NVM-ve në Kosovë, 2012–2016, me vizion 2020-ën.

⁵⁴Strategjia e NVM-ve në Kosovë.

⁵⁵Strategjia e Zhvillimit Rajonal për Rajonin Ekonomik Jugor 2010–2013.

⁵²INSAT, Regjistri Statistikor i Bizneseve 2013.

përket lidhjes ndërmjet bizneseve të reja dhe atyre të shpërbëra, për çdo 100 biznese të reja, 13 të tjera janë shpërbërë. Përsëri në një nivel të përgjithshëm, i cili nuk dallon shumë nga ai rajonal, bizneset janë fokusuar kryesisht në pesë sektorët e mëposhtëm, nga të cilët tregtia përfaqëson 50%, e ndjekur nga transporti në një shkallë shumë më të ulët prej 14%, produktet e ushqimit dhe turizmi (mikpritja) me 9% dhe të tjerët me 12% (ARBK, dhjetor 2012). Bizneset individuale në mënyrë të qartë dominojnë strukturën e pronësisë me 90%. Pjesa e mbetur përbëhet nga kompanitë me përgjegjësi të kufizuar (5.8%) dhe partneritetet e përgjithshme (3.2%). Sigurisht, lloji i pronësisë i paraqitur më sipër është përfaqësues i mangësive të bizneseve në Kosovë, çka tregon hezitimin e pronarëve që ta sjellin kapitalin e tyre financiar dhe burimet njerëzore në forma më të avancuara të biznesit (ARBK, dhjetor 2012). Ndër faktorët e rëndësishëm që përfaqësojnë një pengesë për zhvillimin e NVM-ve në të gjithë zonën e programit janë mungesa e njohurive dhe aftësive të punës teknologjike (*ekspertizë*) të nevojshme për t'iu përgjigjur kërkesave të tregut për shërbime dhe produkte të cilësisë së lartë. Në industrinë ushqimore, mungesa e veçantisë (paketimi, strategjia e marketingut etj.), markimi (*çaktimi i markave*) i dobët dhe mungesa e standardeve të cilësisë janë pengesat më të mëdha jo vetëm për eksportin, por edhe për furnizimin e tregjeve kombëtare.

2.2.2 Tregu i punës

Situata në tregun e punës paraqet një pasqyrë të qartë mbi pabarazitë e rajonit. Shkalla e punësimit për Kosovën në vitin 2012 ishte 25.6%⁵⁶. Në Rajonin Ekonomik Perëndimor, në vitin 2011 ka pasur 87,989 persona të konsideruar si “ekonomikisht aktivë”, por vetëm 52% e tyre ishin të punësuar⁵⁷. Sektorët kryesorë të punësimit në rajonin perëndimor janë shërbimi i tregtisë dhe ai artizanal me 17.02%, ndjekur nga administrata publike me 14.8%. Edhe pse është vërejtur një ndryshim i vogël pozitiv, përqindja e punëkërkuarëve që konsiderohet si e pakualifikuar është 57% (duke përfshirë edhe grupin pa ndonjë

arsimim formal dhe atë vetëm me arsimin fillor), ndërsa ata me arsim të lartë dhe universitar janë vetëm 3% dhe, me arsim të mesëm 28%⁵⁸. Në Rajonin Ekonomik Jugor, bujqësia është sektori që ka punësuar 16.4% të forcës aktive të punës, pasuar nga tregtia dhe shërbimi artizanal me 16%. Përveç kësaj, 38,388 banorë ose 12.38%, sigurojnë jetesën e tyre nga pensionet, asistenca sociale dhe programet e tjera të mirëqenies dhe të kujdesit shëndetësor, ndërsa 38.388 banorë të tjerë ose 12.19% varen nga remitancat e huaja dhe burime të tjera. Gjithashtu, 160,556 banorë ose rreth 51% e popullsisë mbështeten nga të tjerët për jetesën e tyre, një shifër që mbulon edhe pjesën “ekonomikisht j-aktive” të popullsisë.

Fuqia punëtore në **Shqipëri** në total arrinte në 2,229,652, në fund të dhjetorit 2012⁵⁹. Ajo nuk ka pasur zhvillime të mëdha, përkundër faktit se ekonomia është ngadalësuar gjatë 2–3 viteve të fundit. Punësimi i përgjithshëm në Shqipëri arriti në 56.4% në vitin 2012, ndërsa norma mesatare e papunësisë arriti në 13.9%, duke ndalur në të njëjtat nivele të vitit 2011. Papunësia në rajonin e Kukësit pasqyron të njëjtën normë mesatare të papunësisë në nivel kombëtar dhe, gjithashtu, strukturën e njëjtë të punësimit. Numri i të papunëve në Lezhë ishte 15,021 nga fundi i 2012-ës. Personat e papunë në Lezhë përbënin 10.6% të totalit të forcës aktive të punës, ndërsa në Kukës 10,322 të papunët përbënin rreth 7% të totalit⁶⁰.

Sistemi i mbrojtjes sociale siguron mbështetje për një pjesë të konsiderueshme të popullsisë në të dyja zonat e programimit.

2.2.3 Bujqësia dhe Zhvillimi Rural

Toka bujqësore mbulon 22% të territorit të Shqipërisë e cila arrin në 0.22 hektarë për frymë. Përqindja e bujqësisë në PBB-në e Shqipërisë arrinte në 21% të PBB-së në vitin 2012. Në Kosovë, kontributi në sektorin e bujqësisë në PBB është 14%. Kullotat, pyjet dhe livadhet përbëjnë rreth 78% të territorit të përgjithshëm të Shqipërisë, që përfaqëson një mundësi të pashfrytëzuar për prodhimin blegtoral. Rreth 59% është e vendosur në këtë zonë të programit.

⁵⁸Puna dhe punësimi - Raporti i performancës 2012 – MPMS, prill 2013.

⁵⁹INSTAT, Tregu i punës 2011–2012.

⁶⁰ INSTAT, TAT, Buletini tremujor statistikor, nr. 2, 2013.

⁵⁶Agjencia Kosovare për Statistikat dhe Banka Botërore: Rezultatet e anketës së fuqisë punëtore, Kosovë 2012.

⁵⁷Agjencia e Statistikave të Kosovës: Të dhënat e tregut të punës sipas komunave 2011: Rezultatet përfundimtare të regjistrimit të popullsisë 2011.

- **Investimi i fundit madhor në infrastrukturën ka qenë i efektshëm për zhvillimin e zonës së programit**, por pjesa më e madhe e rrjetit të infrastrukturës vazhdon të jetë penguese për zhvillimin ekonomik dhe social. Zhvillimi i qëndrueshëm dhe përmirësimi i transportit dhe infrastrukturës publike, mund të ndihmojë në rritjen e qëndrueshme ekonomike dhe në një rritje të përgjithshme të mirëqenies në zonën e programit. Zhvillimi i një infrastrukture që lehtëson biznesin dhe shpërndarjen e rrjeteve dhe shërbimeve për mbështetjen e zhvillimit të biznesit dhe inovimit, mund të ndihmojë në rritjen e përgjithshme të mirëqenies dhe ekonomisë në zonë.

- **Një tjetër mundësi e humbur në të dyja palët është potenciali i sektorit të turizmit.** Duhet të merren parasysh nismat e BNK-së, në lidhje me krijimin e një oferte të përbashkët turistike.

- **Zona ka një trashëgimi të pasur historike-kulturore-artistike, e cila nevojitet për mbrojtje dhe për promovim.** Valorizimi i mëtejshëm i trashëgimisë historike dhe kulturore mund të ndihmojë në përf forcimin e identitetit të kësaj hapësirë të përbashkët. Trashëgimia kulturore është një vlerë e shtuar për zhvillimin ekonomik të zonës së programit. Ka bashkëpunim midis institucioneve që veprojnë në fushën kulturore, por është e nevojshme që ky bashkëpunim të intensifikohet akoma.

- **Përmirësimi i sistemit arsimor në të gjitha nivelet është një prioritet madhor për zonën e programit**, në veçanti në zonat rurale. Veprimtari të tjera të përbashkëta do të mund të ndërmerren për krijimin e rrjeteve të qendrave të trajnimit, si edhe të institucioneve më të larta, agjencive kërkimore dhe organizatave. Avantazhet e përdorimit të së njëjtës gjuhë, mund të përdoren për zhvillimin e kurikulave arsimore.

- **Shërbimet sociale nuk janë të zhvilluara mjaftueshëm dhe në mënyrën e duhur.** Në veçanti, shërbimi shëndetësor ka nevojë për shumë përmirësime për sa i përket cilësisë së mbulimit. Baza ligjore për sigurimet shëndetësore (në zonat rurale të palës Shqiptare) pengohet akoma nga zhvillimi i shërbimit shëndetësor të përgjithshëm. Duke qenë se sistemi shëndetësor administrohet në nivel qendror, nën programet BNK nuk ka shumë mundësi veprimtare, por me siguri ka hapësira për aktivitete potenciale të përbashkëta në fushën e fushatave për prevencionin shëndetësor dhe për edukimin shëndetësor.

- **Inkurajimi i rrjeteve rajonale të organizatave të shoqërisë civile – CSO** (përfshirë organizatat sportive, të të rinjve dhe kulturore) mund të ndihmojë për ruajtjen dhe përf forcimin e marrëdhënieve/lidhjeve të komuniteteve në të dyja anët e kufirit në këtë zonë multietnike të programit.

- **Aktivitetet e lidhura me kërkimin dhe me zhvillimin - R&D - dhe IT janë akoma në nivele të ulëta.** Investimet dhe aktivitetet qeveritare, rajonale ose lokale në fushën e R&D janë ende të pamjaftueshme, edhe pse ka universitete në zonën e programit. Nuk ka të dhëna të posaçme mbi kërkimin dhe mbi zhvillimin, por virtualisht, ka një mungesë bashkëpunimi midis institucioneve në të dyja vendet përfituese të IPA II dhe fushat e kërkimit, zhvillimit dhe inovacionit, vazhdojnë të jenë të paeksploruara.

- **Qeveritë vendore dhe rajonale në përgjithësi janë të dobëta nga pikëpamja financiare dhe nuk mund të nxisin zhvillimin lokal.** Nuk kanë aftësi të mjaftueshme menaxhuese, kontrolli financiar dhe buxhetimi, qasje demokratike në procesin e vendimarrjes. Përthithja e fondeve të BE-së vazhdon të jetë e ulët. Bashkëpunimi midis qeverisjeve lokale dhe rajonale të të dyja vendeve përfituese IPA II ka hapësira për përmirësim. Procesi i decentralizimit është në proces në të dyja vendet përfituese IPA II.

	PIKAT E FORTA	DOBËSITË	MUNDËSITË	PIKAT E FORTA
MBROJTJA E MJEDISIT, PROMOVIMI I ADAPTIMIT DHE I MITIGIMIT TË NDRYSHIMIT KLIMATERIK, PARANDALIMI DHE MENAXHIMI I RISKUT	Biodiversitet i pasur natyror, mjedis i paprekur dhe atraktiv, diversiteti i peizazheve natyrore; Prania e disa zonave të mbrojtura dhe parqeve kombëtare të përshtatshme për zhvillimin e ekoturizimit; Zona të gjera pyjore dhe pyje cilësore; Potencial i lartë për përdorimin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë (hidroenergjetikë, fuqi e erës, energji diellore dhe biomasat); Zona të pastra pa ndotje industriale, veçanërisht zonat bregdetare dhe malore të Shqipërisë.	Përforcim i dobët i rregulloreve dhe standardeve mjedisore; Menaxhim dhe mekanizma kontrollues të dobët për mbrojtjen e burimeve natyrore; Menaxhim i papërshtatshëm i mbetjeve solide dhe mungesë e sistemeve të përpunimit të ujërave të zeza; Menaxhim i papërshtatshëm i tokës dhe shpyllëzimi; Burime natyrore të pashfrytëzuara; Njohuri e pamjaftueshme mbi çështjet mjedisore.	Menaxhim më i mirë i pyjeve dhe i zonave të mbrojtura; Rritje e programeve dhe projekteve mbi mbrojtjen e mjedisit, pyjeve, bujqësi e qëndrueshme, përpunim i mbetjeve solide dhe i ujërave të zeza etj.; Realizimi i programeve të përbashkëta për përpunimin e mbetjeve; Interes lokal për prodhimin e energjisë së gjelbër; Rritja e ndërgjegjësimit publik mbi masat për mbrojtjen e mjedisit, nën presionin e kërkesës së ekoturistave.	Ndotja e tokës dhe e burimeve ujore, për shkak të papërshtatshmërisë ose mungesës së sistemeve të përpunimit të mbetjeve solide dhe ujërave të zeza; Procesi i urbanizimit i pakontrolluar dhe jashtë standardeve; Shfrytëzim i pakontrolluar i burimeve natyrore (lëndët e drurit, shtrati i lumenjve, frytet e pyjeve) në veçanti shpyllëzimi; Presione mbi mjedisin bregdetar, shkaktuar nga një turizëm i përhapur; Zgjerimi i industrisë së çimentos në zonën e Lezhës, me rrisje të larta për mjedisin përreth.

	PIKAT E FORTA	DOBËSITË	MUNDËSITË	RREZIQET
INKURAJIMI I TURIZMIT DHE I TRASHËGIMISË KULTURORE DHE NATYRORE	- Klimë e kënaqshme kontinentale që mundëson zhvillimin e tipave të ndryshëm të turizmit në të gjithë zonën e programit; - Kulturë e pasur dhe e shumëllojshme që i përshtatet mirë aktiviteteve dhe kalimit jashtë të kohës së lirë; - Trashëgimi i pasur kulturor dhe historik; - Shoqata të shumta komuniteti të përfshira në aktivitete për ruajtjen e kulturës dhe të natyrës; - Diversiteti multikulturor dhe traditë në shkëmbimet kulturore; - Tradita kulinare të pasura të përshtatshme për agroturizëm.	- Infrastrukturë e pazhvilluar e turizmit në raport me standardet ndërkombëtare; - Financime dhe përpjekje të pamjaftueshme për mbrojtjen dhe ruajtjen e natyrës dhe trashëgimisë historike dhe arkeologjike; - Njohje e kufizuar e potencialit të trashëgimisë historike dhe kulturore si një burim të ardhurash nga turizmi dhe aktivitetet kulturore; - Aftësi të kufizuara dhe nivel i varfër i shërbimeve në lidhje me turizmin; - Njohje ndërkombëtare e kufizuar për rajonin, si një destinacion turistik tërheqës.	- Nxjitja e iniciativave për përmirësimin e aftësive dhe infrastrukturës së turizmit; - Përfshirja e mëtejshme e trashëgimisë kulturore në ofertat turistike; - Promovimi i traditave të veçanta kulinare dhe prodhimeve agroushqimore për të kontribuar në forcimin e identitetit të zonës; - Zhvillimi dhe forcimi i kapaciteteve institucionale lokale në lidhje me promovimin e aseteve të turizmit, kulturës dhe traditës; - Zhvillimi i ekoturizmit i lidhur me eksperiencën në natyrë si një paketë e integruar (p.sh., alpinizmi, rafting, trekking, biking); - Promovimi i bashkëpunimit ndërmjet agjencive turistike për ofrimin e paketave të integruara turistike përgjatë kufirit.	- Promovimi i pamjaftueshëm i turizmit, si në nivel kombëtar dhe rajonal, për shkak të pamjaftueshmërisë së financimit; - Ndotja mjedisore në zonat me potencial të lartë për ekoturizëm ; - Mungesa e kuptimit të potencialit të trashëgimisë kulturore dhe historike në zonën e programit; - Mungesa e mbrojtjes së duhur të monumenteve dhe të qendrave kulturore dhe historike; - Ndërtime të paligjshme afër bregdetit, parqeve natyrore dhe qendrave të trashëgimisë kulturore.

	PIKAT E FORTA	DOBËSITË	MUNDËSITË	RREZIQET
INVESTIM NË RINI, EDUKIM DHE AFTËSI	- Popullsia e re relativisht dhe shkallë e lartë lindjesh; - Prezenca e universiteteve publike dhe private; - Multiethniciteti si një avantazh për zhvillimin social dhe kulturor; - Ekzistenca e arsimit profesional dhe e trajnerëve joformalë; - Një mjedis shumëgjuhësh; - Një gjeneratë e re entuziaste e etur për të mësuar dhe e zhvilluar; - Gjuhë e përbashkët për shumicën e popullsisë në zonë.	- Curriculum e palidhur me kërkesat e tregut të punës dhe trajnim profesional inefficent i paorientuar drejt punësimit; - Nivel i ulët i edukimit të popullsisë rurale dhe grupe shoqërore të marginalizuara, si: Romët, Ashkalët etj.; - Niveli i braktisjes së arsimit elementar dhe sekondar si rezultat i arsimimit të varfër të ofruar, veçanërisht, në disa zona rurale; - Sistem i pazhvilluar i arsimimit gjatë gjithë jetës; - Penetrim i ulët i Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK).	- Përmirësimi i nivelit të arsimit profesional për t'i shërbyer më mirë nevojave të tregut të punës me aftësitë e nevojshme; - Zhvillimi i veprimtarive të kërkimit dhe zhvillimit, duke përdorur kërkimet ekzistuese dhe qendrat e arsimit të lartë; - Promovimi i TIK-ut për përmirësimin e aksesit në arsimin në zonat rurale dhe rritja e kontakteve virtuale në zonën ndërkufitare dhe bashkëpunimi.	- Akses i kufizuar i popullsisë rurale në sistemin formal të arsimit profesional për shkak të varfërisë; - Infrastrukturë e varfër ose joekzistente që rrit pabarazitë rajonale; - Migrimi i rinisë për shkak të mungesës së mundësive.

	PIKAT E FORTA	DOBËSITË	MUNDËSITË	RREZIQET
PROVIMI I PLANIFIKIMIT DHE I QEVERISJES LOKALE DHE RAJONALE DHE NDËRTIMI I KAPACITETEVE ADMINISTRATIVE	- Marrëveshje ekzistuese bashkëpunimi ndërmjet Shqipërisë dhe Kosovës; - Ekzistenca e strategjisë së zhvillimit rajonal për të gjitha rajonet; - Ekzistenca e planeve të zhvillimit rajonal dhe në nivel bashkie; - Procesi në vazhdim i decentralizimit.	- Kapacitete të kufizuara të njësive të pushtetit lokal për zbatimin e politikave zhvillimore; - Burime financiare të pamjaftueshme për financimin e objektivave të zhvillimit; - Mungesa e njohurive të duhura nga ana e administratës lokale për përthithjen dhe zbatimin e fondeve të BE-së.	- Pjesëmarrja e njësive të pushtetit lokal në iniciativë të përbashkëta apo programe për forcimin e kapaciteteve institucionale; - Programe trajnimi për fuqizimin e kapaciteteve të aktorëve lokalë.	- Njësitë e pushtetit lokal të dobëta financiarisht; - Mungesë fondesh për trajnimin e administratës të pushtetit lokal për rritjen e kapaciteteve të tyre për hartimin dhe për zbatimin e politikave; - Mungesë bashkëpunimi ndërmjet strukturave të duhura rajonale.

	PIKAT E FORTA	DOBËSITË	MUNDËSITË	RREZIQET
FORCIMI I KËRKIMEVE, ZHVILLIMIT TEKNOLOGJIK, INOVACIONIT DHE TIK-UT	- Prezenca e universiteteve publike dhe private në zonën e programit; - Rritja e përqindjes së popullsisë aktive që përdor TIK-un; - Ekzistenca e planeve të zhvillimit rajonal dhe në nivel bashkie; - Procesi në vazhdim i decentralizimit.	- Praktika të varfra inovacioni dhe kërkimi të universiteteve dhe operatorëve të tjerë në zonën e programit; - Penetrim modest i internetit; - Literaturë e varfër kompjuterike; - TIK i varfër që përdoret nga universitetet, shkollat ose bizneset.	- Zhvillimi dhe zbatim i projekteve ndërkufitare për TIK-un; - Investime në TIK dhe programet e zhvillimit rajonal që mund t'u përshtaten nevojave për zhvillim të sektorit privat; - Forcimi i kërkimit, teknologjisë dhe inovacionit në zonën e programit; - Programe për shkëmbimin e studentëve.	- Mungesë e strategjive kombëtare për promovimin e TIK-ut dhe Zhvillimit Rajonal; - Financime të kufizuara për kërkime dhe zhvillime; dhe - Interes i pamjaftueshëm i sektorit privat për zhvillimin teknologjik dhe modernizimin e proceseve të prodhimit.

SHTOJCA II KUSHTET E PËRGJITHSHME

Përmbajtja

Pjesa e Parë: Dispozitat e përgjithshme

Neni 1: Periudha e realizimit, periudha operacionale e zbatimit dhe afati i kontraktimit

Neni 2: Përfutuesit IPA II dhe detyrimet e tyre të përbashkëta

Neni 3: Kërkesat e raportimit

Neni 4: Vizibiliteti dhe komunikimi

Neni 5: E drejta e pronësisë intelektuale

Neni 6: Pranueshmëria e shpenzimeve

Pjesa e dytë: Dispozitat e zbatueshme për menaxhimin e tërthortë nga përfutuesi IPA II

Neni 7: Parimet e përgjithshme

Neni 8: Prokurimi dhe procedurat e dhënies së grantit

Neni 9: Kontrollat *ex-ante* për grantet dhe procedurat e prokurimit dhe kontrollat *ex-post* për kontratat dhe grantet për t'u kryer nga Komisioni

Neni 10: Llogaritë bankare, sistemet e kontabilitetit dhe shpenzimet e njohura

Neni 11: Dispozitat për pagesat e kryera nga Komisioni për përfutuesin IPA II, i cili është autoriteti kontraktues

Neni 12: Ndërprerja e pagesave

Neni 13: Kthimi i fondeve

Pjesa e tretë: Dispozitat e fundit

Neni 14: Konsultimet ndërmjet përfutuesit IPA II dhe Komisionit

Neni 15: Amendimi i kësaj marrëveshjeje financiare

Neni 16: Pezullimi i kësaj marrëveshjeje financiare

Neni 17: Përfundimi i kësaj marrëveshjeje financiare

Neni 18: Rregullimet për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve

PJESA E PARË DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1

Periudha e realizimit, periudha operacionale e zbatimit dhe afati i kontraktimit

1. Periudha e realizimit është periudha gjatë së cilës Marrëveshja Financiare zbatohet dhe përfshin periudhën operacionale të zbatimit, si dhe fazën e mbylljes. Zgjatja e periudhës së realizimit përcaktohet në nenin 2(1) të Kushteve të Veçanta, dhe do të fillojë në kohën e hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje Financiare.

2. Periudha operationale e zbatimit është periudha kur të gjitha aktivitetet operationale të përfshira në kontratat e prokurimit dhe grantit të Programit të Veprimit, kanë përfunduar. Zgjatja e kësaj periudhe, përcaktohet në nenin 2(2) të Kushteve të Veçanta dhe do të fillojë në kohën e hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje Financiare.

3. Periudha e realizimit dhe zbatimit operacional duhet të respektohet nga Autoriteti Kontraktues në rastin e mbylljes dhe të zbatimit të kontratave të prokurimit dhe grantit, sipas kësaj Marrëveshjeje Financiare.

4. Shpenzimet që lidhen me aktivitetet e këtij programi veprimi do të jenë të pranueshme për financim nga BE-ja, vetëm në rast se janë kryer gjatë periudhës operationale të zbatimit.

5. Kontratat e prokurimit dhe grantit duhet të përfundojnë jo më vonë se 3 vjet nga hyrja në fuqi e kësaj marrëveshjeje financiare, përveç në rastet kur:

- a) Është realizuar amendimi i kontratave;
- b) Kontratat individuale të prokurimit të përfundojnë pas mbarimit të hershëm të një kontrate prokurimi ekzistuese;
- c) Kontratat që lidhen me auditimin dhe me vlerësimin, të cilat mund të nënshkruhen pas zbatimit operacional;
- d) Ndryshimi i njësisë që i është ngarkuar detyra.

6. Një kontratë prokurimi ose granti, për të cilën nuk është realizuar asnjë pagesë brenda periudhës 2-vjeçare të nënshkrimit, do të ndërpritet automatikisht dhe fondet e parashikuara do të kthehen.

Neni 2

Përfituesit IPA II dhe detyrimet tyre të përbashkëta

1. Ashtu siç përcaktohet në nenin 76(3) të marrëveshjeve financiare përkatëse, përfituesit IPA II duhet të bashkëpunojnë ngushtë dhe të përmbushin bashkërisht, në veçanti, funksionet dhe përgjegjësitë si më poshtë:

- a) Përgatisin programet e bashkëpunimit ndërkufitar, në përputhje me nenin 68 të Marrëveshjeve Financiare përkatëse ose rishikimet e saj;

b) Sigurojnë pjesëmarrjen në Komitetin e Përbashkët Monitorues (KPM) dhe takime të tjera dypalëshe;

c) Emërojnë përfaqësuesin/it e tij në KPM;

d) Ngrenë Sekretariatin e Përbashkët Teknik (SPT) dhe të sigurojnë personelin e duhur;

e) Përgatisin dhe zbatojnë vendimet strategjike të KPM-së;

f) Mbështesin punën e KPM-së dhe sigurojnë informacionin që i nevojitet për realizimin e detyrave, në veçanti, për të dhënat që lidhen me progresin e programeve operationale në arritjen e objektivave specifike dhe qëllimit, sipas prioritetit tematik të përcaktuar në programin e bashkëpunimit ndërkufitar;

g) Ngrenë një sistem për të mbledhur informacion të besueshëm për zbatimin e programeve të bashkëpunimit ndërkufitar;

h) Hartojnë raportet vjetore dhe përfundimtare të zbatimit, siç parashikohet në nenin 80 të Marrëveshjeve Financiare përkatëse në përputhje me nenin 3;

i) Përgatisin dhe zbatojnë një plan koherent komunikimi dhe vizibiliteti/transparence;

j) Hartojnë një plan vjetor pune për SPT-në, për t'u miratuar nga KPM-ja.

Neni 3

Kërkesat e raportimit

1. Për qëllimin e kërkesave të raportimit të parashikuara në nenin 80(1) të Marrëveshjeve Kuadër përkatëse, strukturat operuese duhet të përdorin modelin e paraqitur në shtojcën III të kësaj Marrëveshjeje Financiare;

2. Për qëllimin e kërkesave të përgjithshme të raportimit për Komisionin, të parashikuara në nenin 58 të Marrëveshjes Kuadër dhe kërkesave specifike të raportimit nën menaxhimin e tërthortë të parashikuara në nenin 59(1) të Marrëveshjeve Kuadër përkatëse, në lidhje me raportin vjetor për zbatimin e asistencës IPA II, KKIPA-ja duhet të përdorë modelin e paraqitur në shtojcën IIIA të kësaj Marrëveshjeje Financiare;

3. Për qëllimin e kërkesave specifike të raportimit nën menaxhimin e tërthortë të parashikuar në pikën "a", neni 59(2) të Marrëveshjes Kuadër, për raportin financiar vjetor ose deklaratat, ZKA-ja e përfituesit IPA II, që është Autoriteti Kontraktues, duhet të përdorë

modelet e paraqitura në shtojcën IV të kësaj Marrëveshjeje Financiare;

4. Për qëllimin e nenit 59(4) të Marrëveshjes Kuadër, KKIPA-ja në vendin përfituesi IPA, që është Autoriteti Kontraktues, duhet t'i paraqesë një raport përfundimtar Komisionit mbi zbatimin e asistencës IPA II të këtij Programi Veprimi, jo më vonë se katër muaj pas disbursimit të fundit të kontraktuesve ose përfituesit të grantit;

5. Për qëllimin e nenit 59(6) të Marrëveshjes Kuadër, ZKA-ja e përfituesit IPA II, që është Autoriteti Kontraktues, duhet të paraqesë deri më 15 janar të vitit financiar vijues dhe në format elektronik, një kopje të të dhënave të ruajtura në sistemin e kontabilitetit të ngritur sipas nenit 10(5). Kjo duhet të mbështetet nga një raport financiar përmbledhës i nënshkruar dhe i paaudituar, në përputhje me pikën "c" të shtojcës IV.

Neni 4

Vizibiliteti/transparenca dhe komunikimi

1. Siç parashikohet në dispozitat e nenit 24(1), 76(3)(k) dhe nenit 78(8)(f) të Marrëveshjeve Kuadër përkatëse, përfituesit IPA II, duhet të përgatisin një plan koherent të aktiviteteve të vizibilitetit dhe të komunikimit, të cilat duhet t'i paraqiten Komisionit për të rënë dakord brenda 6 muajve nga hyrja në fuqi e kësaj Marrëveshjeje Financiare.

2. Këto aktivitete vizibiliteti dhe komunikimi duhet të jenë në përputhje me Manualin e Komunikimit dhe Vizibilitetit për Veprimet e Jashtme të BE-së, i hartuar dhe publikuar nga Komisioni, që është në fuqi në kohën e realizimit të aktiviteteve.

Neni 5

E drejta e pronësisë intelektuale

1. Kontratat e financuara nga kjo Marrëveshje Financiare duhet të garantojnë që përfituesit IPA II marrin të gjitha të drejtat e nevojshme të pronësisë intelektuale në lidhje me teknologjinë e informacionit, studimet, hartimet e planeve, publicitetin dhe çdo material tjetër për qëllim planifikimi, zbatim, monitorim dhe vlerësim;

2. Përfituesi IPA II, që është Autoriteti Kontraktues, duhet të garantojë që Komisioni ose çdokush, ose personi i autorizuar nga Komisioni

dhe përfituesi tjetër IPA II, të ketë akses dhe të drejtë për përdorimin e këtij materiali. Komisioni do ta përdorë këtë material vetëm për qëllimet e tij.

Neni 6

Pranueshmëria e shpenzimeve

1. Shpenzimet e mëposhtme nuk do të jenë të pranueshme për financim nga kjo Marrëveshje Financiare:

- a) Borxhet ose pagesat e shërbimeve për borxhin (interesat);
- b) Dispozitat për humbjet ose detyrimet e ardhshme potenciale;
- c) Shpenzimet e deklaruar nga përfituesi/t dhe të financuara nga një tjetër projekt ose program pune që ka përfituar një grant nga Unioni;
- d) Humbjet nga konvertimi i valutës;
- e) Kreditë ndaj palëve të treta;
- f) Gjohat, penalitetet financiare dhe shpenzimet e proceseve gjyqësore.

Blerja e tokës së pandërtuar ose të ndërtuar në shumën deri në 10% të shpenzimeve totale të pranueshme për një projekt të dhënë, do të jetë e pranueshme për financim nga asistenca IPA II për bashkëpunimin ndërkuftar, vetëm nëse justifikohet nga natyra e projektit dhe parashikohet në shtojcën I.

PJESA E DYTË

DISPOZITAT E ZBATUESHME PËR MENAXHIMIN E TËRTHORTË NGA PËRFITUESI IPA II

Neni 7

Parimet e përgjithshme

1. Qëllimi i pjesës së dytë është të paraqesë rregullat për zbatimin e Programit të Aksionit nën menaxhimin e tërthortë dhe, në veçanti, rregullat që lidhen me sigurimin e besimit për detyrat e zbatimit të buxhetit, siç parashikohet në shtojcën I dhe të përcaktojë të drejtat dhe detyrimet e përfituesit IPA II që është Autoriteti Kontraktues dhe Komisionin përkatësisht për zbatimin e këtyre detyrave;

2. Siç parashikohet në pikën "b", të nenit 76(3) të Marrëveshjeve Kuadër përkatëse, përfituesit IPA II duhet të përgatisin bashkërisht një marrëveshje dypalëshe dhe të sigurojnë zbatimin e saj;

3. Përfituesi IPA II që nuk është Autoriteti Kontraktues duhet të bashkëpunojë me përfituesin

IPA II që është Autoriteti Kontraktues për të siguruar përmbushjen e detyrave në vijim:

a) Të kryejë ndjekjen dhe menaxhimin e aktiviteteve siç parashikohet në pikën “b” të nenit 76(4) të Marrëveshjes Kuadër;

b) Verifikimet në përputhje me nenin 76(5) të Marrëveshjes Kuadër;

c) Mbrojtjen e interesave financiarë të BE-së, siç parashikohet në nenin 51 të Marrëveshjes Kuadër.

Neni 8

Prokurimi dhe procedurat e dhënies së grantit

1. Detyrat e parashikuara në nenin 7(3) do të kryhen nga përfituesi IPA II që është Autoriteti Kontraktues, në përputhje me procedurat dhe dokumentet standarde të përcaktuara dhe të publikuara nga Komisioni për dhënien e kontratave të prokurimit dhe grantit në aksionet e jashtme, që janë në fuqi në kohën e fillimit të procedurave në fjalë (PRAG), si dhe në përputhje me standardet e kërkuara të vizibilitetit/transparencës dhe komunikimit, të parashikuara në nenin 4(2);

2. Në përputhje me nenin 18(2) të Marrëveshjes Kuadër, Komisioni do t'i japë përfituesit IPA, që është Autoriteti Kontraktues, udhëzime të mëtejshme në lidhje me përshtatjen e procedurave dhe dokumenteve standarde të përcaktuara dhe publikuara nga Komisioni për dhënien e kontratave të prokurimit dhe grantit në veprimet e jashtme për rastet specifike të bashkëpunimit ndërkufitar;

3. Përfituesi IPA II që është Autoriteti Kontraktues duhet të kryejë procedurat e dhënies së kontratave të prokurimit dhe grantit, të lidhë kontratat që rezultojnë dhe të sigurojë që të gjitha dokumentet përkatëse për auditimin të jenë në gjuhën e kësaj Marrëveshjeje Financiare;

4. Përfituesit IPA II duhet të bashkëpunojnë plotësisht për ngritjen e komiteteve të vlerësimit, siç parashikohet në pikën “a”, të nenit 76(4), të Marrëveshjeje Kuadër përkatëse;

5. Përfituesi IPA II që është Autoriteti Kontraktues duhet të informojë Komisionin kur një kandidat, tenderues ose aplikues është në një situatë përjashtimi për pjesëmarrjen në procedurat e dhënies së kontratës së prokurimit dhe grantit ose i është gjetur shkelje serioze në detyrimet e tij kontraktuale.

Në këto raste, pa rënë ndesh me fuqinë e Komisionit për të marrë masa ndaj një subjekti të

tillë, sipas rregullores financiare që zbatohet, penalitetet financiare të përmendura në dispozitat për penaliteteve administrative dhe financiare të Kushteve të Përgjithshme të kontratave të prokurimit dhe grantit të lidhura nga përfituesi IPA II, që është Autoriteti Kontraktues, mund t'i ngarkohen kontraktuesve dhe përfituesve të grantit nga ky përfitues IPA II, në rast se kjo lejohet nga ligji i tij kombëtar. Këto penalitete financiare do të ngarkohen pas një procedure këshilluese duke siguruar të drejtën e mbrojtjes së kontraktuesit ose të përfituesit të grantit. Përfituesi IPA II që është Autoriteti Kontraktues duhet të marrë parasysh informacionin e përfshirë në Bazën e të Dhënave Qendrore të Përfshirimit, gjatë dhënies së kontratave të prokurimit dhe grantit. Aksesit i informacionit mund të sigurohet nga pika/t e ndërlidhjes ose nëpërmjet konsultimit me Komisionin⁶¹ (Komisioni Evropian, Drejtoria e Përgjithshme e Buxhetit, Oficeri i Kontabilitetit të Komisionit, BRE2-13/505, B-1049 Bruksel, Belgjikë dhe me email BUDG-C01-EXCL-DB@ec.europa.eu dhe për dijeni adresën e Komisionit të parashikuar në nenin 3 të Kushteve të Veçanta).

6. Përfituesi IPA II që është Autoriteti Kontraktues duhet të ruajë dokumentet mbështetëse financiare dhe kontraktuale që nga data e hyrjes së fuqi të kësaj Marrëveshjeje Financiare ose të një date më të hershme, në rast se procedura e prokurimit, thirrja për propozime ose procedura e dhënies së grantit direkt është shpallur përpara hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje Financiare:

(a) Për procedurat e prokurimeve, në veçanti:

a) Regjistri i parashikimit të prokurimeve sipas publikimit zyrtar të njoftimit dhe ndonjë ndryshim;

b) Përcaktimin e listës së përzgjedhur të jurisë;

c) Listën e përzgjedhur të raporteve (duke përfshirë anekset) dhe aplikimet;

⁶¹ Përfituesi IPA II do të lejohet të ketë akses drejtpërdrejt në Bazën e të Dhënave Qendrore të Përfshirimit nëpërmjet një pike ndërlidhje, atëherë kur përfituesi u vërteton shërbimeve përgjegjëse të Komisionit, që zbaton masat e nevojshme për mbrojtjen e të dhënave siç parashikohet në Rregulloren (KE) nr. 45/2001 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit të 18 dhjetorit, për mbrojtjen e individëve në lidhje me përpunimin e të dhënave personale nga organet dhe institucionet e Komunitetit dhe në lëvizjen e lirë të këtyre të dhënave (GZ L 8, 12.1.2001, f. 1).

d) Provën e publikimit të njoftimit të listës së përzgjedhur;

e) Letrat drejtuar kandidatëve jofitues;

f) Ftesë për tender ose e barasvlershme me të;

g) Dosja e tenderit, duke përfshirë anekset, qartësimet, minutat e takimeve, prova e publikimit;

h) Emërimin e komitetit të vlerësimit;

i) Raportin e hapjes së tenderit, duke përfshirë anekset;

j) Raportin e vlerësimit/negocimit, duke përfshirë anekset dhe ofertat e marra⁶²;

k) Letrën e njoftimit;

l) Letrën e interesit për paraqitjen e kontratës;

m) Letrën drejtuar kandidatëve të pasuksesshëm;

n) Njoftimin për dhënien/anulimin e fondeve, duke përfshirë provën e publikimit;

o) Kontratat e nënshkruara, ndryshimet, shtojcat, raportet e zbatimit, dhe korrespondencën përkatëse.

(b) Për thirrjet për propozimeve dhe dhënien e granteve drejtpërdrejt, në veçanti:

a) Caktimi i komitetit të vlerësimit;

b) Raporti i hapjes dhe administrativ, duke përfshirë shtojcat dhe aplikimet e marra⁶³;

c) Letrat drejtuar aplikantëve të suksesshëm dhe të pasuksesshëm të ndjekur nga vlerësimi i përmbljedhjes;

d) Raportin e vlerësimit të përmbljedhjes;

e) Raportin e vlerësimit e aplikimit të plotë ose raportin e negocimit me shtojcat përkatëse;

f) Kontrolli i pranueshmërisë dhe dokumentet mbështetëse;

g) Letrat drejtuar aplikantëve të suksesshëm dhe të pasuksesshëm me listën rezervë të miratuar të ndjekur nga vlerësimi i aplikimit të plotë;

h) Letrën e interesit për paraqitjen e kontratës së grantit;

i) Njoftimin e dhënies/anulimit të fondeve me provën e publikimit;

j) Kontratat e nënshkruara, amendimet, shtojcat dhe korrespondencën përkatëse.

Për më shumë, dokumentet kontraktuese dhe financiare që parashikohen në paragrafin 6(a) dhe (b) të këtij neni duhet të plotësohen me të gjitha dokumentet mbështetëse përkatëse, siç kërkohet

nga procedurat e parashikuara në seksionin 1 të këtij neni dhe, gjithashtu, dokumentacioni përkatës që lidhet me pagesat, kthimet dhe shpenzimet operative, p.sh., raportet e projekteve ose të vizitave në terren, pranimin e pajisjeve ose të punimeve, garantimet, garancitë, raportet e inxhinierëve mbikëqyrës.

Të gjitha dokumentet financiare dhe kontraktuese duhet të mbahen për të njëjtën periudhë zgjatjeje, në përputhje me nenin 49 të Marrëveshjes Kuadër.

Neni 9

Kontrollet *ex-ante* për grantet dhe procedurat e prokurimit dhe kontrollet *ex-post* për kontratat dhe grantet për t'u kryer nga Komisioni

1. Komisioni mund të kryejë kontrolle *ex ante* për tenderimin e kontratave, shpalljen e thirrjeve për propozime dhe dhënien e kontratave dhe të granteve për fazat e mëposhtme të dhënies së prokurimit ose grantit:

a) Miratimi i njoftimit të kontratës për prokurim, programet e punës për thirrjet për propozime dhe çdo korrigjim në lidhje me to;

b) Miratimin e dosjes së tenderit dhe udhëzimeve për aplikantët e granteve;

c) Miratimin e përbërjes së Komitetit të Vlerësimit;

d) Miratimin për raportet e vlerësimit dhe vendimet për dhëniet e fondeve⁶⁴;

e) Miratimin e dosjeve të kontratave dhe shtesat e kontratave.

2. Në lidhje me kontrollet *ex ante*, Komisioni do të vendosë:

a) Të kryejë kontroll *ex ante* për të gjitha dosjet; ose

b) Të kryejë kontrolle *ex ante* mbi bazën e përzgjedhjes së këtyre dosjeve; ose

c) Të kryejë plotësisht kontrollin *ex ante*.

3. Nëse Komisioni vendos të kryejë kontrolle *ex ante*, në përputhje me paragrafin 2, shkronja “a” ose “b” të këtij neni, duhet të informojë përfituesin IPA II që është Autoriteti Kontraktues mbi dosjet e përzgjedhura për kontrollet *ex ante*. Përfituesi IPA II do t'i sigurojë të gjithë dokumentacionin dhe informacionin e nevojshëm Komisionit, sapo të

⁶² Eliminimi i ofertave të pasuksesshme pesë vjet pas mbylljes së procedurës së prokurimit.

⁶³ Eliminimi i aplikantëve të pasuksesshëm tre vjet pas mbylljes së procedurës së grantit.

⁶⁴Për kontratat e shërbimeve, këta hapa përfshijnë kontrollet *ex ante* në lidhje me miratimin e listës.

jetë informuar që një dosje është përzgjedhur për kontroll *ex ante*, jo më vonë se në kohën e dorëzimit për publikim të njoftimit të kontratës ose programit të punës.

4. Komisioni mund të vendosë të kryejë kontrolle *ex post*, duke përfshirë kontrollet e auditimit dhe vizita në terren, në çdo kohë për ndonjë kontratë ose grant të financuar nga përfituesi IPA II, që është Autoriteti Kontraktues, që rrjedhin nga kjo Marrëveshje Financimi. Përfituesi IPA II do t'i vërë në dispozicion të gjithë dokumentacionin dhe informacionin e nevojshëm Komisionit, sapo të jetë informuar se një dosje është përzgjedhur për kontroll *ex post*. Komisioni mund të autorizojë një person ose një strukturë për të kryer kontrolle *ex post* në emër të tij.

Neni 10

Llogaritë bankare, sistemet e kontabilitetit dhe shpenzimet e miratuara

1. Pas hyrjes në fuqi të kësaj Marrëveshjeje Financiare, Fondi Kombëtar dhe struktura operuese e përfituesit IPA II, pra Autoriteti Kontraktues për Programin e Veprimit, duhet të çelë të paktën një llogari bankare në euro. Balanca totale e llogarisë bankare për Programin e Veprimit duhet të jetë shuma e balancave të të gjitha llogarive bankare të programit të mbajtura nga Fondi Kombëtar dhe nga strukturat operuese pjesëmarrëse në përfituesin e IPA II, i cili është Autoriteti Kombëtar.

2. Përfituesi i IPA II, i cili është Autoriteti Kombëtar, duhet të përgatisë dhe t'i paraqesë Komisionit një plan parashikimi të disbursimeve për gjithë kohëzgjatjen e periudhës së zbatimit të Programit të Veprimit. Këto parashikime duhet të përditësohen në kuadër të raportit financiar vjetor, sipas nenit 3(2) dhe për secilën kërkesë për fonde. Parashikimi duhet të mbështetet në një analizë të detajuar dhe të dokumentuar (duke përfshirë këtu edhe kontraktimet e planifikuara dhe kalendarin e pagesave për secilën kontratë, për 12-mujorin në vazhdim), e cila duhet të jetë e disponueshme për Komisionin në rast kërkesë.

3. Plani fillestar i parashikimit të disbursimeve duhet të përmbajë përmbledhjen e parashikimit vjetor të disbursimit për të gjithë periudhën e zbatimit dhe parashikimet mujore të disbursimeve për 12 muajt e parë të Programit të Veprimit.

Planet e mëtejshme duhet të përmbajnë përmbledhjen e parashikimit vjetor për balancën e periudhës së zbatimit të Programit të Veprimit dhe parashikimet mujore të disbursimit për 14 muajt në vazhdim.

4. Përfituesi i IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, duhet të krijojë dhe të mbajë një sistem kontabël në përputhje me dispozitat e pikës 2(3)(b) të shtojcës A të Marrëveshjes Kuadër, i cili duhet të përmbajë të paktën informacionin lidhur me kontratat e menaxhuara nga Programi i Veprimit sipas shtojcës V.

5. Shpenzimet e paraqitura në sistemin kontabël sipas seksionit 4 të këtij neni, duhet të jenë kryer, paguar dhe pranuar dhe duhet të jenë kosto aktuale të vërtetuara me dokumente mbështetëse dhe mund të përdoren sipas nevojave për të evidentuar paraфинancimin e paguar me kontrata lokale nga përfituesi IPA II i cili është Autoriteti Kontraktues.

6. Shpenzimet e paraqitura në sistemin kontabël duhet të përdoren nga Komisioni për njohjen provizore të shpenzimeve të kryera gjatë zbatimit të Programit të Veprimit (duke përfshirë këtu edhe evidentimin e paraфинancimit të paguar përfituesit IPA II që është Autoriteti Kontraktues), për procesin e miratimit të pagesave, për evidentimin (pastrimin) përfundimtar të procedurave kontabël në përfundim të Programit të Veprimit, politikat për mbylljen e procedurave dhe çdo rishikim tjetër të menaxhimit të zbatimit dhe të përmbushjes.

7. Përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues duhet të dorëzojë pranë Komisionit raportet e mëposhtme:

- a) Raportin përmbyllës, sipas dispozitave të nenit 3(5);
- b) Raportet vjetore, sipas dispozitave të pikave 2 dhe 4 të nenit 3;
- c) Raportet e kërkesës për fonde sipas nenit 11.

Neni 11

Dispozita mbi pagesat e kryera nga Komisioni, në favor të përfituesit IPA II, Autoriteti Kontraktues

1. Përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues duhet të dorëzojë parashikimin e tij paraprak mbi disbursimet për Programin e Veprimit, përgatitur sipas dispozitave të nenit 10(2), duke përfshirë kërkesën për pagesën e transhit të parë. Pagesa e transhit do të jetë në masën 100% të

disbursimit të parashikuar për vitin e parë të planit të disbursimeve të planifikuara.

2. Përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, duhet të dorëzojë kërkesat e mëtejshme për parafinancim kur shuma totale e bilancit bankar për Programin e Veprimit është më e ulët se parashikimi i disbursimeve për pesë muajt në vijim të Programit të Veprimit.

3. Çdo kërkesë për parafinancim shtesë duhet të mbështetet në raportet në vijim, në përputhje me pikat “a”, “b” dhe “d” të shtojcës IV:

a) Një deklaratë e përgjithshme mbi disbursimet e kryera për Programin e Veprimit;

b) Balancën bankare për Programin e Veprimit në datën përfundimtare të kërkesës;

c) Një parashikim mbi disbursimet e Programit të Veprimit për 14 muajt në vijim në datën përfundimtare të kërkesës.

4. Përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, mund të kërkojë për secilin parafinancim të mëtejshëm, shumën totale të disbursimeve të parashikuara për 14-mujorin pasardhës në datën përfundimtare të kërkesës, pa llogaritur balancën bankare të parashikuar nga pika 3(b) në datën e fundit të kërkesës për fonde, duke llogaritur shtesa për çdo shumë të paguar nga përfituesi IPA II, sipas paragrafit 5 të këtij neni, të parimbursuara deri në datën e kërkesës.

Komisioni rezervon të drejtën për të reduktuar secilin transh parafinancimi të mëtejshëm, në rast se totali i shumës së balancës bankare të përfituesit IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, nën këtë program ose në të gjitha programet e tjera IPA I ose IPA II, të menaxhuara nga përfituesi IPA II i cili është Autoriteti Kontraktues, tejkalon planin e disbursimeve për 14-mujorin pasardhës.

5. Në rast se pagesa reduktohet sipas dispozitave të pikës 4 të këtij neni, përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, duhet të financojë programin nga burime të tij të brendshme, për të gjithë shumën e reduktimeve. Përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, më pas mund të kërkojë rimbursimin e këtij fondi, si pjesë e kërkesës pasardhëse për fonde, siç specifikohet në paragrafin 4 të këtij neni.

6. Komisioni mund të ketë të drejtë të kërkojë kthimin e tepërive bankare të papërdorura për më tepër se 12 muaj. Para se të ushtrojë këtë të drejtë, Komisioni duhet të ftojë përfituesin IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, të arsyetojë vonesat

në disbursimin e fondeve dhe të vërtetojë se këto fonde i nevojiten për dy muajt në vazhdim.

7. Interesat mbi llogaritë bankare të gjeneruara nga parafinancimi i Programit të Veprimit nuk do të llogariten.

8. Sipas nenit 33(4) të Marrëveshjes Kuadër, nëse pezullimi i limitit të kohës për kërkesën e pagesës tejkalon afatin dymujor, përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, mund të kërkojë që Komisioni të marrë një vendim mbi periudhën nga e cila duhet të fillojë ndërprerja e limitit kohor.

9. Deklarata përfundimtare financiare bazuar në nenin 37(2) të Marrëveshjes Kuadër duhet dorëzuar nga NAO, jo më vonë se 16 muaj nga përfundimi i periudhës së zbatimit operacional.

Neni 12

Ndërprerja e pagesave

1. Pa cenuar pezullimin ose përfundimin e kësaj Marrëveshjeje Financimi, sipas neneve 16 dhe 17, përkatësisht, si dhe nenit 39 të Marrëveshjes Kuadër, Komisioni mund të ndërpresë pagesat pjesërisht ose plotësisht, në qoftë se:

a) Komisioni ka vërtetuar ose, nëse ka shqetësime serioze se përfituesi IPA II, që është Autoriteti Kontraktues, ka kryer shkelje të konsiderueshme, parregullsi ose mashtrim, duke vënë në dyshim ligjshmërinë ose rregullsinë e transaksioneve në fjalë, në zbatimin e Programit të Veprimit, ose ka dështuar në përmbushjen e detyrimeve të tij sipas kësaj marrëveshjeje financiare;

b) Komisioni ka vërtetuar se, ose ka shqetësime serioze, nëse përfituesi IPA II, që është autoriteti kontraktues ka kryer shkelje sistematike ose periodike, ose parregullsi, mashtrim apo shkelje të detyrimeve të kësaj ose marrëveshjeve të tjera të financimit, me kusht që ato gabime, parregullsi, mashtrim ose shkelje të detyrimeve të kenë një ndikim material në zbatimin e kësaj marrëveshjeje financiare apo vënë në dyshim besueshmërinë e sistemit të kontrollit të brendshëm të përfituesit IPA II apo ligjshmërinë dhe rregullsinë e shpenzimeve themelore në fjalë;

Neni 13
Kthimi i fondeve

1. Përveç rasteve të parashikuara nga neni 41 i Marrëveshjes Kuadër, në bazë të dispozitave të parashikuara nga Rregullorja Financiare, Komisioni mund të kërkojë kthimin e fondeve nga përfituesi IPA II i cili është Autoriteti Kontraktues, në rast se:

- a) Komisioni vërteton se objektivat e Programit të Veprimit, sipas shtojcës I nuk janë arritur;
- b) Shpenzime të papranueshme;
- c) Shpenzime të shkaktuara si rezultat i një shkeljeje, parregullsive, mashtrimeve ose shkelje të detyrimeve gjatë zbatimit të Programit të Veprimit, në veçanti, gjatë procedurave të prokurimit dhe tenderimit.

2. Bazuar në ligjin kombëtar, përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, mund të kërkojë rimbursimin e fondeve të Unionit nga ata të cilët ndodhen në ndonjërin prej situatave të përcaktuara në pikat “b” ose “c”, të këtij neni ose në nenin 41 të Marrëveshjes Kuadër. Fakti që përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, nuk arrin të sigurojë kthimin e një pjese ose të gjitha fondeve të mësipërme, nuk e privon Komisionin nga e drejta për të kërkuar kthimin e këtyre fondeve nga përfituesi IPA II që është Autoriteti Kontraktues.

3. Përfituesi IPA II, i cili nuk është Autoriteti Kontraktues, duhet të bëjë përpjekjet maksimale për të mbështetur përfituesin IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, gjatë fazës së kthimit të fondeve, kur përfituesi është i vendosur në territorin e tij. Dispozitat për modalitetin e kthimit të fondeve duhet të parashikohen në marrëveshjen bilaterale, të hartuara sipas dispozitave të nenit 69 të Marrëveshjes Kuadër përkatëse.

4. Shumat e paguara ose të kthyera gabimisht nga përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, shumat nga garancitë financiare, të përmbushjes dhe parafinancimit të depozituara mbi bazën e procedurave të prokurimit dhe të kontratave të grantit, shumat nga penalitetet financiare të vendosura kundrejt kandidatëve, tenderuesve, aplikantëve, kontraktuesve ose përfituesve të granteve, nga përfituesi IPA II, i cili është Autoriteti Kontraktues, duhet të përdoren për Programin e Veprimit ose në të kundërt i duhen kthyer Komisionit.

PJESA III
DISPOZITAT PËRFUNDIMTARE

Neni 14
Konsultimet ndërmjet përfituesve IPA II dhe Komisionit

1. Përfituesit IPA II dhe Komisioni duhet të konsultohen midis tyre para se të ndërmarrin ndonjë veprimtari kontestuese, lidhur me zbatimin ose interpretimin e kësaj Marrëveshjeje Financiare, në përputhje me nenin 18 të këtyre Kushteve të Përgjithshme.

2. Në rast se Komisioni vihet në dijeni mbi problematika në kryerjen e procedurave lidhur me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje Financiare, duhet të kontaktojë me përfituesin IPA II për të zgjidhur situatën e krijuar dhe për të ndërmarrë të gjitha hapat e nevojshëm.

3. Konsultimi mund të ketë si rezultat një ndryshim, pezullim ose përfundim të kësaj Marrëveshjeje Financiare.

4. Komisioni duhet të informojë rregullisht përfituesit IPA II mbi zbatimin e aktiviteteve të parashikuara në shtojcën I, që nuk përfshihen në pjesën e dytë të këtyre Kushteve të Përgjithshme.

Neni 15
Modifikime të Marrëveshjes Financiare

1. Çdo ndryshim i kësaj Marrëveshjeje Financiare duhet të bëhet me shkrim.

2. Në rast se përfituesit IPA II kërkojnë një modifikim, kjo kërkesë e përbashkët i duhet drejtuar Komisionit të paktën gjashtë muaj para datës në të cilën parashikohet që ndryshimi të hyjë në fuqi.

3. Komisioni mund të ndryshojë dokumentet model të shtojcave III, IIIA, IV dhe V, pa pasur nevojë të modifikohet kjo Marrëveshje Financiare. Përfituesit IPA II duhet të njoftohen me shkrim për secilin prej këtyre ndryshimeve dhe hyrjen e tyre në fuqi.

Neni 16
Pezullimi i Marrëveshjes Financiare

1. Zbatimi i kësaj Marrëveshjeje Financiare, mund të pezullohet në rastet e mëposhtme:

a) Në rast se ndonjëri prej përfituesve IPA II shkel një detyrim të kësaj Marrëveshjeje Financiare.

b) Në rast se përfituesi IPA II, i cili është Autoritet Kontraktues, shkel ndonjë prej detyrimeve të caktuara nga rregullat procedurale dhe dokumentet standarde të parashikuara në nenin 18(2) të Marrëveshjeve Kuadër përkatëse, pa cenuar dispozitat e nenit 8(2).

c) Në rast se përfituesi IPA II, i cili është Autoritet Kontraktues, nuk përmbush kërkesat për përmbushjen e detyrave në zbatimit të buxhetit.

d) Në rast se përfituesit IPA II nuk përmbushin funksionet ose përgjegjësitë e parashikuara nga neni 2(1) dhe kur zbatohet, në rast menaxhimi të decentralizuar, neni 7(3).

e) Në rast se ndonjëri prej përfituesve IPA II vendos të pezullojë ose përfundojë procesin e aderimit si anëtar i Bashkimit Evropian.

f) Në rast se ndonjëri prej përfituesve IPA II shkel dispozitat mbi të drejtat e njeriut, parimet demokratike dhe mbizotërimin e ligjit ose në rast korrupsioni.

g) Në rast *forçave madhore*, me kuptimin si në vazhdim: “*Forçave madhore*” do të nënkuptojë çdo situatë të paparashikueshme dhe të jashtëzakonshme ose ngjarje mbi kontrollin e palëve, e cila i pengon këta të fundit të ndërmarrin masat e duhura për të parandaluar situatën e krijuar dhe për të përmbushur disa nga detyrimet e tyre, jo si e pasojë e gabimeve ose neglizhencës së përfituesve IPA II (ose të kontraktuesve, agentëve ose punonjësve të tyre) dhe rezultojnë të pashmangshme edhe pas gjithë përpjekjeve të mundura. Defekte në pajisje ose materiale ose vonesa në disponueshmërinë e tyre, mosmarrëveshje në punë, greva ose vështirësi financiare nuk mund të konsiderohen si *forçave madhore*. Njëra nga palët nuk mund të konsiderohet se ka shkelur detyrimet e saj në rast se nuk i ka përmbushur për shkak të *forçave madhore* mbi të cilën pala tjetër është e informuar siç duhet. Njëra prej palëve që përballlet me një rast të *forçave madhore* duhet të njoftojë palën tjetër pa vonesë, duke deklaruar natyrën, kohëzgjatjen e mundshme dhe efektet e parashikueshme të problematikës, dhe duhet të ndërmarrë çdo masë për të minimizuar dëmin e mundshëm. Asnjëra prej palëve nuk mund të akuzohet për shkelje të detyrimeve të kësaj Marrëveshjeje Financiare në rast se është penguar për t’i përmbushur këto prej *forçave madhore*, duke

dëshmuar që ka ndërmarrë çdo masë për të minimizuar çdo dëm të mundshëm.

2. Komisioni mund të pezullojë këtë Marrëveshje Financiare pa njoftim paraprak.

3. Komisioni mund të ndërmarrë masat e nevojshme parandaluese para se të ndodhë pezullimi.

4. Pas njoftimit të pezullimit duhet përcaktohen pasojat e tij për prokurimet, kontratat e grantit në zbatim, marrëveshjet e deleguara dhe kontrata të tilla, si dhe marrëveshjet e deleguara që do të nënshkruhen.

5. Pezullimi i kësaj Marrëveshjeje Financiare nuk cenon përfundimin e kësaj Marrëveshjeje Financiare nga Komisioni sipas dispozitave të nenit 17.

6. Palët do të rifillojnë zbatimin e Marrëveshjes Financiare sapo kushtet ta lejojnë me miratimin paraprak me shkrim të Komisionit. Kjo nuk cenon asnjë ndryshim të kësaj Marrëveshjeje Financiare që do të nevojitet për të përshtatur Programin e Veprimit me rregullat e reja të zbatimit, duke përfshirë, nëse është e mundur, zgjatjen e periudhës së zbatimit ose përfundimin e kësaj Marrëveshjeje Financiare, sipas nenit 17.

Neni 17

Përfundimi i Marrëveshjes Financiare

1. Në rast se çështjet të cilat çuan në pezullimin e kësaj Marrëveshjeje Financiare nuk zgjidhen brenda një periudhe maksimale 180-ditore, secila nga palët mund të vendosë të përfundojë Marrëveshjen Financiare nëpërmjet një njoftimi 30-ditor.

2. Kjo Marrëveshje Financiare do të përfundohet në mënyrë automatike, në rast se brenda një periudhe 2-vjeçare pas nënshkrimit të saj:

a) Nuk është kryer asnjë pagesë;

b) Nuk është nënshkruar asnjë kontratë zbatimi ose marrëveshje delegimi.

3. Pas njoftimit të përfundimit, duhet të përcaktohen pasojat në vijim mbi prokurimet dhe kontratat e grantit në zbatim dhe kontratat ose grantet që duhen nënshkruar.

4. Përfundimi i kësaj Marrëveshjeje Financiare nuk e parandalon mundësinë për korrigjime financiare të Komisionit, sipas dispozitave të neneve 43 dhe 44 të Marrëveshjes Kuadër.

Neni 18

Marrëveshjet për zgjidhjen e konflikteve

1. Çdo kontradiktë lidhur me Marrëveshjen Financiare që nuk mund të zgjidhet brenda një periudhe gjashtëmujore nga konsultimi midis palëve, sipas nenit 14, mund të zgjidhet me arbitrazh me kërkesë të njëres prej palëve.

2. Secila prej palëve duhet të caktojë një ndërmjetës brenda 30 ditëve nga kërkesa për arbitrazh. Në rast të kundërt, secila palë mund t'i kërkojë Sekretarit të Përgjithshëm të Gjykatës së Përhershme të Arbitrazhit (Hagë) për të caktuar një ndërmjetës tjetër. Dy ndërmjetësit mund të caktojnë një të tretë brenda 30 ditëve. Në rast të kundërt, secila prej palëve mund t'i kërkojë Sekretarit të Përgjithshëm të Gjykatës së Përhershme të Arbitrazhit të caktojë një ndërmjetës të tretë.

3. Derisa ndërmjetësit të marrin një vendim, duhet të zbatohet procedura e Gjykatës së Përhershme për Rregullat Opsionale për Arbitrazh me përfshirjen e Organizatave Ndërkombëtare dhe shteteve që aplikojnë. Vendimi i ndërmjetësve duhet të merret nga shumica e tyre, brenda një periudhe tremujore.

4. Secila prej palëve është e detyruar të ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme për zbatimin e vendimit të ndërmjetësve.

Aneksi III

**Raporti Vjetor i Zbatimit BNK. Marrëveshja e
Financimit BNK IPA II.
Version i janarit 2018**

MODEL

Raporti Vjetor i Zbatimit: <Viti>
IPA II Bashkëpunimi Ndërkufitar ndërmjet
përfituesve IPA II
<Përfituesi X> – <Përfituesi Y>
(Neni 80 i Marrëveshjes Kuadër)

Tabela e përmbajtjes

Fjalori i akronimeve

1. Identifikimi

2. Pasqyrë e implementimit të programit ndërkufitar

2.1 Analiza e progresit dhe arritjeve

2.2 Progresi i bërë në implementimin e programit ndërkufitar

2.2.1 Analiza sasiore

2.2.2 Analiza cilësore

2.3 Informacion i detajuar mbi ekzekutimin financiar të programit ndërkufitar

2.4 Informacion mbi hapat e ndërmarrë nga struktura operuese dhe/ose nga komiteti

përbashkët i monitorimit për të siguruar cilësinë dhe efektivitetin e implementimit

2.4.1 Monitorimi dhe vlerësimi

2.4.2 Problemet e hasura dhe veprimet korrigjuese

2.5 Vizibiliteti dhe publiciteti

2.6 Përdorimi i asistencës teknike

2.7 Ndryshimet në kontekstin e implementimit të programit ndërkufitar

2.8 Ndërveprimet me sektorët e tjerë, politikat apo instrumentet

2.9 Historitë e suksesit

Fjalori i akronimeve

<.....>

1. Identifikimi

PROGRAMI I BASHKËPUNIMIT NDËRKUFITAR	Titulli i Programit: Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar IPA II <vendi A> – <vendi B>
	20xx-20xx alokime: shuma përfshirë KSHAT
RAPORTI VJETOR MBI ZBATIMIN	Viti i raportimit (nga 1 janari 20xx deri më 31 dhjetor 20xx)
	Përgatitur nga: <struktura operuese vendi X> <struktura operuese vendi Y>
	Data e shqyrtimit të raportit vjetor nga Komiteti i Përbashkët i Monitorimit: data dhe lloji i procedurës së miratimit, mbledhje apo me shkrim
	Zona e lejueshme e Programit: <...>

Baza ligjore: Neni 80 i Marrëveshjes Kuadër IPA II

2. Përmbledhje e zbatimit të programit të bashkëpunimit ndërkufitar

2.1 Arritjet dhe analiza e progresit

<Përmbledhje e zbatimit të programit gjatë periudhës së mbuluar, të tilla si:

1. Progresi me thirrjet për propozime:

- Numri i thirrjeve të planifikuara për t'u shpallur deri në fund të periudhës së programimit dhe kalendari i tyre;

- Situata aktuale e thirrjeve të shpallura për propozime (numri i thirrjeve të shpallura dhe në cilën datë, numri i thirrjeve për propozime të mbyllura dhe në cilën datë, kohëzgjatja e procesit të vlerësimit - kohëzgjatja totale dhe për secilin hap etj.);

- Analiza e procesit të vlerësimit (numri i aplikimeve të marra sipas llojit të përfituesit dhe vendit, numri i aplikimeve të refuzuara në secilën fazë të procesit të vlerësimit, arsyet më të zakonshme të refuzimit, lista e aplikimeve të refuzuara (shiko modelin e tabelës më poshtë);

- Lista e kontratave të firmosura (shiko modelin e tabelës më poshtë);

- Eventet për ndërtimin e kapaciteteve të implementuara për aplikantët e ardhshëm dhe për përfituesit e granteve (numri i eventeve, numri i pjesëmarrësve sipas llojit të eventit për vend, numri i kërkesave për informacion të adresuara nga përfituesit e granteve etj.)

- Numri i mbledhjeve të mbajtura dhe rezultateve të stafit të sekretariatit të përbashkët teknik dhe i strukturave operuese; numri i mbledhjeve dhe i rezultateve të komitetit të përbashkët të monitorimit; numri i mbledhjeve të strukturave operuese.

2. Progresi me projektet strategjike

< N.q.s. është relevant, përfshi. Gjithashtu. informacionin mbi rishikimin e programit të 2014–2020 ose mbi programimin e 2021–2027.>

< Modeli i tabelës së kontratave ndërkufitare të firmosura dhe nën implementim gjatë periudhës së raportimit:

Tabela nr. : XX> Lista e aplikimeve ndërkufitare të marra – aprovuara/refuzuara

Numri i thirrjes për propozime	Prioriteti tematik	Titulli	Emri, lloji dhe vendi i origjinës i koordinitorit dhe i partnerëve të përfshirë	Shuma e kërkuar e grantit të BE-së	Kontrolli administrativ (PO/JO)	Vlerësimi teknik (PO/JO)	Miraturar (PO/JO)	Arsyet e refuzimit

Tabela nr. : XX> Lista e kontratave të firmosura ndërkufitare dhe nën implementim

Prioriteti tematik: <...>							
Titulli dhe numri i kontratave	Emri, lloji dhe vendi i origjinës i koordinitorit dhe i partnerëve të përfshirë	Informacion i shkurtër i projektit	Data e fillimit dhe e mbarimit	Kostoja totale e lejueshme dhe vlera e grantit të EU-së	Arritjet kryesore deri më sot	Komente >	

2.2 Progresi i realizuar gjatë zbatimit të programit të bashkëpunimit ndërkufitar

Prezantim shumë i shkurtër i prioriteteve tematike të Programit BNK dhe objektivave specifike, bashkë me një përmbledhje të progresit të bërë në zbatimin e programit të bashkëpunimit ndërkufitar dhe, në veçanti, të arritjeve lidhur me objektivat specifike për çdo prioritet tematik (si edhe për prioritetin e AT-së), duke përfshirë elemente cilësore dhe sasiore të cilat do të tregojnë progresin e realizuar lidhur me objektivat.

2.2.1 Analiza sasiore

- *Informacion mbi progresin e realizuar gjatë zbatimit të programit, duke pasqyruar dhe të dhëna sasiore, kur është e mundur, si dhe duke përdorur objektivat dhe indikatorët e përfshirë në program.*

Analiza e arritjeve të matura nga treguesit fizikë dhe financiarë. Treguesit do të ndahen sipas gjinisë, kur është e mundur.

Nëse shifrat (të dhënat) nuk janë të rëndësishme, duhet siguruar informacion se kur do të jenë të disponueshme dhe kur do të përfshihen në raportin vjetor të zbatimit. Përveç kësaj, informacioni mund të paraqitet grafikisht.

Model i tabelës së indikatorëve (rezultate, produkte dhe impakti) me një shembull për secilin prioritet të programit, objektiv specifik dhe rezultat:

Tabela nr. :XX Të dhënat e grumbulluara në nivel programi bazuar në informacionin e mbledhur prej projekteve

Prioriteti tematik Objektivi specifik Rezultati									
Emri dhe tipi ⁶⁵	Përkufizimi	Baza		Arritjet		Synimi		Burimi i të dhënave	Mbledhja e të dhënave dhe frekuenca
		Vlera	Viti	Vlera	Viti	Vlera	Viti		
% e studentëve të punësuar	% e të rinjve/rejave që kanë mbaruar arsimin e nivelit të dytë dhe punësohen brenda një viti pas mbarimit të shkollimit	50%	2017	60%	2019	70%	2023	Shërbimi i statistikave të punësimit publik	Përfituesit e granteve Raport tremujor

⁶⁵Çdo indikator duhet të identifikohet si indikator impakti, rezultati ose produkti.

2.2.2 Analiza cilësore

- Analizë cilësore e progresit të realizuar gjatë zbatimit të programit të bashkëpunimit ndërkufitar, duke përfshirë analizën e ndikimit të programit në zonën e tij, me një diferencim të qëllimit gjeografik (shpërndarja harmonike/përqendrimi) dhe diferencimi i zonave (rurale / urbane).

- Shpjego se si programi ka kontribuar ose do të kontribuojë në përmirësimin e marrëdhënies ndërkufitare, si dhe se si mund ta masim atë apo ta demonstrojmë.

- Shpjego se si strukturat operuese dhe strukturat e ndërmjetme të dizenuara gjurmojnë këto elemente të përmirësimit që ndodhin gjatë implementimit të programit, për shembull, për ngritjen dhe funksionalitetin e sistemit të mbledhjes së të dhënave (për qëllime statistikore dhe administrative).

- Për analiza cilësore, strukturat e programit duhet të bëjnë përpjekje për të siguruar informacion mbi

pikëpamjet, mendimet ose vëzhgimet e publikut. Këto të dhëna mblidhen më së shumti nga vlerësimet, vizitat studimore, intervistat, takimet, grupet e fokusuara, anketave etj. Në përfundim, shpjelloni se si çështjet e ndërlydhura zhvillohen gjatë hartimit të thirrjeve për propozime dhe zbatimit të kontratave të granteve.

2.3 Informacion i detajuar rreth zbatimit financiar të programit të bashkëpunimit ndërkufitar

- Informacion mbi kontraktimin dhe, nën menaxhimin indirekt, disbursimin e alokimeve vjetore për secilin prioritet dhe tip grant kontrate, duke përfshirë dhe partnerët (bashkëpërfituesit)

- Analizë e faktorëve të mëposhtëm:

- Statusi financiar;

- Informacion mbi bashkëfinancimin;

- Faktorët të cilët kanë penguar dhe/ose vonuar zbatimin financiar;

- Faktorët të cilët kanë pasur ndikim pozitiv gjatë zbatimit financiar.

Tabelë model mbi ekzekutimin financiar të kontratave të BNK-së gjatë implementimit të periudhës raportuese:

<Tabela Nr. XX>

Numri i kontratës	Prioriteti tematik: <...>					
	Emri, tipi dhe vendi origjinës së koordinatorëve dhe të partnerëve	Dita e fillimit/e mbarimit	Vlera e parashikuar e kostove të lejuara dhe vlera e grantit të BE-së	Vlera e akumuluar e pagesave	Përqindja e pagesave të ekzekutuara ⁶⁶	Komente

⁶⁶ (Vlerë kumulative e pagesave/vlera e grantit të BE-së) x 100.

2.4 Informacion mbi hapat e ndërmarrë nga struktura operuese dhe/ose Komiteti i Përbashkët i Monitorimit, për të garantuar cilësinë dhe efektivitetin e zbatimit:

2.4.1 Monitorimi dhe vlerësimi

<Masat e monitoruese të ndërmarrë nga struktura operuese ose nga Komiteti i Përbashkët i Monitorimit, duke përfshirë marrëveshjet e mbledhjes së të dhënave, rishikimet e raporteve të grant-kontratave, gjetjet dhe zbatimin e rekomandimeve të vizitave monitoruese.

Në programet të cilat kanë menaxhim indirekt masat e vlerësimit të ndërmarrë nga struktura operuese ku ndodhet autoriteti kontraktues (neni 57, MK). Në programet e implementuara nën menaxhim indirekt, rekomandimet dhe zbatimi i rekomandimeve të ndërmarrë prej Komisionit.>

2.4.2 Problemet e hasura dhe masat rregulluese

<Përmbledhje e problemeve të rëndësishme të hasura gjatë zbatimit të programit, si dhe i masave rregulluese të ndërmarrë.

Rekomandimet për veprime (të tjera) rregulluese.>

2.5 Vizibiliteti dhe publiciteti

<Masat e ndërmarrë për të garantuar vizibilitetin dhe publicitetin e programit (plan i vizibilitetit, shiko nenin 78 të MK-së), duke përfshirë materiale promovuese, reklama në median masive, shembuj nga praktikatat më të mira që theksojnë aktivitetet më të rëndësishme të workshopeve, konferencave, tavolinat e përbashkëta, faqen e programit etj.>

2.6 Përdorimi i fondeve të asistencës teknike

<Sqarime të detajuara mbi përdorimin e fondeve të asistencës teknike dhe çdo problemi serioz të hasur gjatë zbatimit të buxhetit të AT-së. Si përfundim, një analizë e rezultateve dhe indikatorëve të impaktit të kësaj kontrate të asistencës teknike duhet të prezantohet në të njëjtën mënyrë si në seksionin 2.2.1 më lart.>

2.7 Ndryshimet në kuadrin e zbatimit të programit të bashkëpunimit ndërkufitar

<Nëse është relevante, përshkrimi i çdo elementi, i cili edhe pse nuk rrjedh drejtpërdrejt nga asistencja e programit, ka ndikim të drejtpërdrejtë në zbatimin e tij. (p.sh., ndryshimet legislative, ndryshimet e rëndësishme në socio-ekonomi etj.)

2.8 Sinergjia me politikat ose instrumentet e tjera të sektorit

<Një përmbledhje e koordinimit dhe e koherencës aktuale të programit me shtetet e tjera anëtare të BE-së dhe me programet ose iniciativat kombëtare. Koordinimi dhe koherenca e programit me politikat e Komunitetit. Komplementariteti me instrumentet e tjera financiare të asistencës ndërkombëtare.>

2.9 Histori suksesi

Shpjego në terma të rezultateve të arritura me një ose mundësisht dy shembuj të grant- kontratave periudha e implementimit të të cilave ka mbaruar gjatë periudhës raportuese dhe e cila mund të konsiderohet si histori suksesi:

- Dimensioni i vërtetë i BNK-së (ju lutem tregoni se cili përkufizim i CBC-së është përdorur për të vlerësuar projektpropozimet, siç tregohet në udhëzimet përkatëse për aplikuesit: a) “Implementimi i përbashkët i aktiviteteve nga partnerët që rezultojnë në intensifikimin e lidhjeve ndërkufitare dhe partneriteteve të qëndrueshme ndërkufitare dhe heqjen e pengesave ndërkufitare për zhvillimin e qëndrueshëm socio-ekonomik; ose b) “ zbatimin e përbashkët të aktiviteteve nga partnerët që rezultojnë në intensifikimin e lidhjeve ndërkufitare dhe partneriteteve të qëndrueshme ndërkufitare ose heqjen e pengesave ndërkufitare për zhvillimin e qëndrueshëm të ekonomisë socioekonomike”).

- Impakti i vërtetë i BNK-së: fqinjësi më e mirë dhe përfitim i dyanshëm

- Inovacioni: sipas fushës, partnerëve të përfshirë dhe aktiviteteve e metodave të aplikuar

- Efikasiteti: rezultatet e arritura në kohë dhe në përputhje me buxhetin e planifikuar

- Përhapja e mirë: vizibiliteti, replikueshmëria, shumëfishimi dhe efekti i shpërndarjes

- Perspektiva të mira të qëndrueshmërisë: përfitimet e mundshme përtej kohëzgjatjes së projektit dhe partneritet afatgjatë

<Historitë mund të kenë strukturën e mëposhtme:

Fjali e gjetur që përmbledh suksesin e projektit

Titulli i projektit

Prioriteti tematik

Vendndodhja: bashkitë sipas vendit

Tipi i partnerëve të projektit

Vlera e buxhetit (përfshirë grantin e BE-së)

Problematikat
Objektivat e arritur
Rezultatet kryesore
Aktivitetet kryesore
Afatet kohore
Website
Detajet e kontakteve të partnerëve BNK>

SHTOJCA III A MODEL I RAPORTIT VJETOR

Periudha e mbuluar nga raporti:

1.1.20XX–31.12.20XX

Data e lëshimit të raportit: XX.XX.20XX

Raporti Vjetor mbi zbatimin e asistencës IPA II nën menaxhimin e drejtpërdrejtë dhe të tërthortë nga [vendi] i nënshkruar nga Koordinatori Kombëtar i IPA-së.

I. Përmbledhje

1. Referencë ndaj objektivave të Dokumentit Strategjik Kombëtar dhe një pasqyrë mbi sfidat e sektorëve.

2. Përfshirja në programim.

3. Marrëdhëniet me Komisionin Evropian.

4. Problemet e hasura në përmbushjen e kushteve të nevojshme dhe sigurimin e qëndrueshmërisë, masat e ndërmarra/planifikuara, rekomandimet për veprime të mëtejshme.

5. Çështje të rëndësishme të cilat që rrjedhin nga pjesëmarrja e vendit përfitues IPA II në komitetin e monitorimit dhe në komitetet sektoriale të monitorimit (përfshirë edhe Komitetin e Përbashkët të Monitorimit për CBC), nëse ka ndonjë.

6. Përfshirja në projekte shumëvendëshe dhe çështjet që lidhen me to.

7. Monitorimi dhe vlerësimi i aktiviteteve, mësimet kryesore të nxjerra dhe ndjekja e rekomandimeve.

8. Komunikimi dhe vizibiliteti i aktiviteteve.

9. Koordinimi i donatorëve.

Në rastin e menaxhimit të tërthortë, përmbledhja duhet të përfshijë:

10. Zbatimin e përgjithshëm të asistencës IPA nën menaxhimin e tërthortë (maks. një faqe).

11. Problemet kryesore horizontale të hasura gjatë zbatimit të asistencës IPA dhe masat e marra/planifikuara (maks. gjysmë faqe).

12. Rekomandimet për veprimet e mëtejshme (maks. gjysmë faqe).

13. Auditimet - Gjetjet kryesore dhe rekomandimet dhe veprimet korrigjuese të ndërmarra.

II. Informacion për sektorin

Titulli i Sektorit⁶⁷: [Transport]

Pjesa narrative: Përmbledhja për sektor, duke përfshirë dhe informacionin që vijon:

1. Përfshirja në programim.

2. Paraqitje e rezultateve drejt një qasjeje të re të sektorit (p.sh., objektivat e arritur sipas udhërrëfyesit të sektorit në dokumentin e planifikimit të tij).

3. Koordinim me instrumente të tjera dhe/ose donator/IFI brenda sektorit.

4. Ndikimi i projekteve IPA II brenda sektorit mbi zhvillimin e kapaciteteve përkatëse administrative kombëtare, planeve strategjike dhe buxhetit.

Nën menaxhimin indirekt duhet, gjithashtu, të përfshihet dhe informacioni si më poshtë:

5. Struktura operuese dhe ndryshimet që lidhen me të, nëse janë të rëndësishme: [Ministria e Transportit].

6. Informacion mbi zbatimin e programit në sektor.

7. Arritjet kryesore në sektor.

8. Çdo problem i rëndësishëm i hasur gjatë zbatimit të detyrave, p.sh., vonesat në kontraktim, dhe masat e mëtejshme të ndërmarra/të planifikuara.

9. Rekomandime për veprimet e mëtejshme.

10. Aktivitetet monitoruese të zbatuara dhe të vlerësuara, gjetjet kryesore dhe mësimet e nxjerra nga auditimi, rekomandimet, ndjekja dhe masat korrigjuese të ndërmarra.

Emërtimi i sektorit: Bashkëpunimi Ndërkufitar⁶⁸

1. Përfshirja, sipas rastit, në program.

2. Progresi i realizuar gjatë zbatimit të programeve BNK dhe në veçanti në arritjen e objektivave specifike për çdo prioritet tematik (duke përfshirë elementet cilësore dhe sasiore, të cilat tregojnë progresin e realizuar në lidhje me objektivat).

⁶⁷Sipas sektorëve në dokumentet strategjike.

⁶⁸Për Bashkëpunimin Ndërkufitar kërkohet raportim specifik.

3. Një përmbledhje e problemeve të hasura gjatë zbatimit të programeve BNK dhe masat korrigjuese të ndërmarra, si dhe rekomandimet për masat e tjera korrigjuese që do të ndërmerren.

4. Monitorimi, duke përfshirë marrëveshjet për të dhënat e mbledhura dhe aktivitetet e vlerësimit, kur janë të zbatueshme.

5. Komunikimi dhe aktivitetet e vizibilitetit.

6. Koordinimi me vendin partner.

Nën menaxhimin e tërthortë duhet të përfshihet dhe informacioni si në vijim:

1. Struktura operuese dhe ndryshimet përkatëse, nëse ka.

2. Çdo problem i rëndësishëm i hasur gjatë zbatimit të detyrave, p.sh., vonesat në kontraktim, dhe masat pasuese të ndërmarra/planifikuara.

3. Rekomandime për veprimet e mëtejshme.

4. Auditimi - Gjetjet kryesore dhe rekomandimet dhe veprimet korrigjuese të ndërmarra.

**II a. Performanca e treguesve në sektor [p.sh., Transporti], duke mbuluar menaxhimin e drejtpërdrejtë dhe atë të tërthortë:
Treguesit⁶⁹ për program**

Marrëveshja Financiare/Referenca e programit ⁷⁰	Treguesit për sektor [Transporti]	Burimi	Baza	Shtyllat kryesore (2017)	Objektivat (2020)	Vlera (2014 ⁷¹)
Programi i vendit për vitin 2014	Reduktimi i kohës mesatare të udhëtimit të pasagjerëve ndërmjet qendrave kryesore nga mënyrat e transportit					
2014–20xx Programi shumëvjeçar	Reduktimi i kostove të transportit për njësi prodhimi					

II b. Përmbledhje për sektorin në nivel veprimi [p.sh., Transporti]

Marrëveshja financiare/Referenca e programit	Projekti	Situata/progresi për projekte të veçanta (p.sh., Termat e referencës në përgatitjen për shpalljen e tenderit, kontraktimin, zbatimin, përfundimin)	Arritjet kryesore dhe vlerësimi i tyre	Problemet kryesore të hasura gjatë zbatimit të detyrave të caktuara dhe masat e ndërmarra/Të planifikuara për kapërcimin e tyre	Zhvillimet që ndikojnë në zbatimin e ardhshëm	Rekomandime për masa të tjera korrigjuese
[Programi i vendit për vitin 2014]	Elektrifikimi i linjës hekurudhore nga kufiri xxx deri në kufirin xxx	P.sh., kontrata e shërbimit për përgatitjen e ToR-së, për kontratën e punimeve të jetë nënshkruar dhe në zbatim, tenderi për kontratën e punimeve të fillojë në tremujorin e dytë të vitit 2015		P.sh., kontrata e shërbimit për përgatitjen e termave të referencës për kontratën e punimeve është vonuar, për shkak se procedura e negociimit ka dështuar dhe duhet të rishpallet	P.sh, ndryshimi i ligjit vendor, si qasje dhe zbatimi ipaketës së katërt hekurudhore	

⁶⁹Këto duhet të jenë kryesisht rezultate, si dhe tregues përkatës të përzgjedhur.

⁷⁰Duhet të jetë në përputhje me mënyrën e programimit (vjetor, shumëvjeçar, me ose pa angazhime të ndara) dhe me raportin NAO.

⁷¹Numri i kolonave të përshtatet për të gjitha vitet nga 2014 deri në vitin e periudhës së raportimit. Vlerat duhet të jenë kumulative.

Nën menaxhimin e tërthortë dubet të sigurohen shtojcat, si më poshtë vijon:

Shtojca 1

Përmbledhje e funksioneve të sistemit të menaxhimit dhe të kontrollit (duke përfshirë ndryshimet në strukturën institucionale) (maks. një faqe).

Transparenca, vizibiliteti, informacioni dhe aktivitetet e komunikimit, në përputhje me Marrëveshjen Kuadër (maks. një faqe)

Shtojca 2

Histori suksesi (Shënim. Ky seksion mund të përdoret për raportin vjetor të asistencës financiare, i cili përgatitet nga Komisioni Evropian.)

Shtojca 3

Plani vjetor i prokurimit

Shtojcat e mëposhtme dubet të sigurohen, si për menaxhimin direkt, ashtu dhe për atë indirekt.

Shtojca 4

Udhërrëfyesi i qasjes sektoriale - arritjet (duke theksuar nëse objektivat e planifikuar janë përmbushur ose jo).

DEKRET

Nr. 11293, datë 3.10.2019

PËR SHPALLJE LIGJI

Në mbështetje të nenit 84, pika 1 dhe nenit 93 të Kushtetutës,

DEKRETOJ:

Shpalljen e ligjit nr. 61/2019 “Për ratifikimin e marrëveshjes së financimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë, Republikës së Kosovës dhe Komisionit Evropian për programin e veprimit të bashkëpunimit ndërkufitar IPA II, Shqipëri–Kosovë 2014–2020, alokimet e vitit 2017”.

**PRESIDENT I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË
Ilir Meta**

LIGJ

Nr. 62/2019

**PËR RATIFIKIMIN E MARRËVESHJES
SË HUAS NDËRMJET REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË DHE BANKËS
NDËRKOMBËTARE PËR RINDËRTIM
DHE ZHVILLIM, PËR PROJEKTIN PËR
LEHTËSIMIN E TREGTISË DHE TË
TRANSPORTIT NË BALLKANIN
PERËNDIMOR, ME QASJE
PROGRAMATIKE ME SHUMË FAZA**

Në mbështetje të neneve 78, 83, pika 1, dhe 121, të Kushtetutës, me propozimin e Këshillit të Ministrave,

**KUVENDI
I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË**

VENDOSI:

Neni 1

Ratifikohet marrëveshja e huas ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim, për projektin për lehtësimin e tregtisë dhe të transportit në Ballkanin Perëndimor, me qasje programatike me shumë faza, sipas tekstit që i bashkëlidhet këtij ligji dhe është pjesë përbërëse e tij.

Neni 2

Ky ligj hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

Miraturar në datën 19.9.2019.

**Shpallur me dekretin nr.11294, datë 3.10.2019,
të Presidentit të Republikës së Shqipërisë,
Ilir Meta**

NUMRI I HUAS _____ - ____

Neni 1

Kushte të Përgjithshme; përkufizime**MARRËVESHJE HUAJE**
(PROJEKTI PËR LEHTËSIMIN E
TREGTISË DHE TRANSPORTIT NË
BALLKANIN PERËNDIMOR, ME QASJE
PROGRAMATIKE ME SHUMË FAZA)
NDËRMJET REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË
DHE BANKËS NDËRKOMBËTARE PËR
RINDËRTIM DHE ZHVILLIM**Marrëveshje Huaje**

Marrëveshja në datën e nënshkrimit ndërmjet Republikës së Shqipërisë (Huamarrësi) dhe Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim (Banka). Nëpërmjet saj, Huamarrësi dhe Banka bien dakord si më poshtë:

Duke pasur parasysh se:

A) Qeveria e Huamarrësit, Republika e Maqedonisë së Veriut dhe Republika e Serbisë (së bashku “Përfituesit pjesëmarrës”) kanë nënshkruar një numër marrëveshjesh dhe memorandumesh mirëkuptimi, me objektiv të përgjithshëm krijimin e kushteve për lehtësimin e tregtisë dhe transportit rajonal.

B) Në fazën e parë të Qasjes Programatike me Shumë Faza (QPSHF), Banka synon të mbështetë Projektin e Ballkanit Perëndimor për Lehtësimin e Tregtisë dhe Transportit në Shqipëri (Projekti), siç përshkruhet në skedulin 1 të tij;

C) Me anë të marrëveshjeve të veçanta të financimit që do të nënshkruhen ndërmjet Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Republikës së Serbisë, përkatësisht, me Bankën (Marrëveshja e Financimit me Maqedoninë e Veriut” dhe “Marrëveshja e Financimit me Serbinë”, siç përcaktohet më tej në shtojcën e kësaj Marrëveshjeje), Banka do t’u japë atyre financim për të mbuluar kostot e aktiviteteve që lidhen me pjesën e tyre të projektit;

D) Në fazën e dytë të QPSHF-së, Banka synon të mbështetë aktivitetet për lehtësimin e tregtisë dhe transportit në kuadër të programit për përfituesit pjesëmarrës në Ballkanin Perëndimor.

1.01 Kushtet e Përgjithshme (siç përcaktohen në shtojcën e kësaj Marrëveshjeje) zbatohen dhe janë pjesë e kësaj Marrëveshjeje.

1.02 Përveç kur konteksti e kërkon ndryshe, termat me germa kapitale të përdorur në këtë Marrëveshje kanë kuptimet që u jepen në Kushtet e Përgjithshme apo në shtojcën e kësaj Marrëveshjeje.

Neni 2

Huaja

2.01 Banka pranon t’i japë Huamarrësit shumën prej shtatëmbëdhjetë milionë e gjashtëqind mijë eurosh (€17.600.000), siç kjo shumë mund të këmbehet herë pas here përmes Konvertimit të Monedhës (Huaja), për të ndihmuar në financimin e pjesëve 1, 2 dhe 4 të projektit të përshkruar në skedulin 1 të kësaj Marrëveshjeje (Projekti).

2.02 Huamarrësi mund të tërheqë të ardhurat e Huas, në përputhje me seksionin III, të skedulit 2, të kësaj Marrëveshjeje.

2.03 Tarifa që parapaguhet në fillim të transaksionit është sa çereku i njëpërqindëshit (0.25%) të shumës së Huas.

2.04 Tarifa vjetore e Angazhimit është sa çereku i njëpërqindëshit (0.25%) të tepricës së patërhequr të Huas.

2.05 Norma e interesit është Norma e Referencës plus marzhi i pandryshueshëm ose norma që mund të zbatohet pas këmbimit, në bazë të seksionit 3.02(e) të Kushteve të Përgjithshme.

2.06 Datat e pagesës janë 15 maji dhe 15 nëntori i çdo viti.

2.07 Shuma e Principalit të Huas shlyhet në përputhje me skedulin 3 të kësaj Marrëveshjeje.

Neni 3

Projekti

3.01 Huamarrësi deklaron angazhimin e tij ndaj objektivave të Projektit dhe programit të QPSHF-së. Për këtë qëllim, Huamarrësi realizon Projektin nëpërmjet MFE-së, në përputhje me parashikimet e nenit V të Kushteve të Përgjithshme dhe skedulit 2 të kësaj Marrëveshjeje.

Neni 4

Mjetet që mund të përdorë banka

4.01 Rasti shtesë i pezullimit nënkupton sa vijon: konkretisht, që, si rrjedhojë e rasteve që kanë ndodhur pas datës së Marrëveshjes së Huas, është krijuar një situatë e jashtëzakonshme që e bën të pamundur realizimin e QPSHF-së.

Neni 5

Efektiviteti, përfundimi

5.01 Kushtet shtesë të efektivitetit përfshijnë si më poshtë:

a) Huamarrësi duhet të ketë ngritur një Njësi për Zbatimin e Projektit (NJZP), sipas afateve, kushteve, përbërjes, funksioneve dhe burimeve të pranueshme për Bankën;

b) Huamarrësi duhet të ketë miratuar Manualin Operativ të Projektit (MOP), sipas kushteve të pranueshme për Bankën.

5.02 Afati i hyrjes në fuqi është njëqind e njëzet (120) ditë pas datës së nënshkrimit.

Neni 6

Përfaqësuesi, adresat

6.01 Përfaqësuesi i Huamarrësit është ministri i Financave dhe Ekonomisë i Huamarrësit.

6.02 Për qëllimet e seksionit 10.01 të Kushteve të Përgjithshme:

a) Adresa e Huamarrësit është:

Ministria e Financave dhe Ekonomisë
Bulevardi “Dëshmorët e Kombit”

Nr. 3,1001, Tiranë; dhe

b) Adresa elektronike e Huamarrësit është:

Faks: +35542228405

[E-mail:] sekretariamin@financa.gov.al

6.03 Për qëllimet e seksionit 10.01 të Kushteve të Përgjithshme:

a) Adresa e Bankës është:

International Bank for Reconstruction and Development

1818 H Street, N.W.

Washington, D.C. 20433

United States of America; dhe

b) Adresa elektronike e Bankës është:

Faks: [E-mail:]

1-202-477-6391 msalim1@worldbank.org

Rënë dakord në datën e nënshkrimit.

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

Nga

Përfaqësuesi i autorizuar

Emri: _____

Titulli: _____

Data: _____

BANKA NDËRKOMBËTARE PËR
RINDËRTIM DHE ZHVILLIM

Nga

Përfaqësuesi i autorizuar:

Emri: _____

Titulli: _____

Data: _____

SKEDULI 1**Përshkrimi i Projektit**

Objekti i Projektit është ulja e kostove të tregtisë dhe rritja e efikasitetit të transportit në Shqipëri. Projekti përbën fazën e parë të Programit të QPSHF-së dhe përbëhet nga pjesët e mëposhtme:

Pjesa 1: Lehtësimi i lëvizjes së mallrave në mbarë Ballkanin Perëndimor

1. Ofrimi i mbështetjes për të hartuar, për të përgatitur dhe për të zhvilluar një zgjidhje kombëtare me një sportel (NSW) dhe reformën e lidhur me të, për modernizimin e kërkesës së doganave dhe të agjencive të tjera të menaxhimit të kufirit, për uljen e kostove të transaksioneve tregtare, përmirësimin e bashkërendimit midis agjencive dhe uljen e kohës së zhdoganimit të mallrave.

2. Ofrimi i mbështetjes për përgatitjen dhe zbatimin e Kërkesës Kombëtare të Transitit dhe për Regjistrimin dhe Identifikimin e Operatorit Ekonomik (EORI), në përputhje të plotë me Sistemin e ri të Kompjuterizuar të Transitit të BE-së (NCTS).

3. Ofrimi i mbështetjes për përmirësimin e kapacitetit fizik dhe kushteve të punës në pikën kufitare të Qafëthanës, duke lehtësuar përgatitjen e marrëveshjeve për kalimin e kufirit dhe të procedurave të kalimit të kufirit dhe për financimin e pajisjeve që synojnë lehtësimin e fluksit të mallrave nga një kufi në tjetrin, por nuk kufizohen

në: a) kryerjen e punimeve në objektet ekzistuese (duke përfshirë ndërtesat, sistemin e shkëmbimit të informacionit midis objekteve kufitare, objektet doganore, korsitë hyrëse dhe dalëse dhe vendparkimet e kamionëve); b) instalimin e një peshoreje shtesë në pikën e kalimit kufitar; c) ngritjen e një sporteli të vetëm me një ndalesë, kur është e mundur teknikisht; dhe d) përditësimin e infrastrukturës elektronike dhe infrastrukturës së sistemit të zhdoganimit të mallrave.

Pjesa 2: Rritja e efikasitetit dhe parashikueshmërisë së transportit

1. Ofrimi i mbështetjes për prezantimin e Sistemeve Inteligjente të Transportit (ITS) në sektorin detar, nëpërmjet dërgimit të një Sistemi Informacioni për Menaxhimin e Trafikut të Anijeve (VTMIS), për të monitoruar trafikun e anijeve, në kombinim me Shërbimin e Trafikut të Anijeve (VTS), duke përfshirë, por pa u kufizuar, në: a) përgatitjen e një studimi të realizueshmërisë; dhe b) mbështetjen për zbatimin e VTMIS-së përgjatë gjithë vijës bregdetare të Shqipërisë.

Pjesa 3: Rritja e qasjes së tregtisë në tregun e shërbimeve dhe të investimeve

1. Ofrimi i mbështetjes nëpërmjet asistencës teknike për zbatimin e reformave rregullatore dhe institucionale, për të qenë në përputhje me angazhimet konkrete të vendit, sipas: a) protokollit 6 shtesë së CEFTA-s; dhe b) planveprimit shumëvjeçar për një Zonë Ekonomike Rajonale në Ballkanin Perëndimor (MAP).

Pjesa 4: Mbështetje për zbatimin e Projektit

1. Ofrimi i mbështetjes për Njësinë e Zbatimit të Projektit dhe Drejtorinë e Përgjithshme të Financimit dhe Kontraktimeve (DPFK), duke përfshirë prokurimet, menaxhimin financiar, monitorimin dhe vlerësimin, auditimet, mbrojtjet dhe mbikëqyrjen teknike dhe bashkërendimin e politikave (por duke përjashtuar pagat e punonjësve civilë të Huamarrësit).

2. Ofrimi i mbështetjes për organizimin e konsultimeve dhe vëzhgimeve publike dhe me shumë palë të interesuara (duke përfshirë tregtarët gra); për mekanizmin e zgjidhjes së mosmarrëveshjeve; për instrumentin e performancës në korridore dhe për vëzhgimet për nivelin e përmbushjes së kërkesave të përdoruesve.

SKEDULI 2 Zbatimi i Projektit

Seksioni I: Masat për zbatim

A) Masat institucionale

1. Pa u kufizuar në parashikimet e nenit IV të Kushteve të Përgjithshme dhe përveç kur Huamarrësi bie dakord ndryshe, Huamarrësi, nëpërmjet MFE-së, mban në çdo kohë gjatë zbatimit të Projektit:

a) Një NJZP në MFE me përbërje, burime, terma reference dhe funksione të pranueshme për Bankën. NJZP-ja është përgjegjëse për menaxhimin dhe koordinimin e projektit (duke përfshirë edhe me pikat e kontaktit të autoriteteve të angazhuara në Projekt), si edhe për monitorimin dhe për vlerësimin e masave mbrojtëse në kuadër të Projektit.

b) DPFK-në në MFE-në me përbërje, burime, terma reference dhe funksione të pranueshme nga Banka. DPFK-ja është përgjegjëse për prokurimet, menaxhimin financiar dhe disbursimet e Projektit,

2. Huamarrësi identifikon jo më vonë se dy (2) muaj pas datës së hyrjes në fuqi të Projektit, pikat e kontaktit të autoriteteve të angazhuara për zbatimin e Projektit, në përputhje me Manualin Operativ të Projektit (MOP).

B) Manuali Operativ i Projektit

1. Huamarrësi, nëpërmjet MFE-së, zbaton Projektin, në përputhje me Manualin Operativ të Projektit (MOP), me formë dhe me përmbajtje të pranueshme për Bankën, i cili përcakton procedurat operative dhe administrative dhe kërkesat për zbatimin e Projektit.

2. MOP-ja nuk mund të transferohet, ndryshohet, shfuqizohet apo hiqet dorë prej saj apo të lejohet të transferohet, ndryshohet, shfuqizohet apo hiqet dorë apo nga ndonjë parashikim i saj, në një mënyrë që për mendimin e Bankës, mund të ndikojë materialisht apo negativisht në zbatimin e Projektit. MOP-ja mund të ndryshohet vetëm në konsultim dhe pas miratimit të Bankës. Në rast të ndonjë konflikti midis kushteve të MOP-së dhe atyre të kësaj Marrëveshjeje, kushtet e kësaj Marrëveshjeje do të kenë përparësi.

C) Garancitë

1. Huamarrësi siguron që Projekti të realizohet me kujdesin e duhur në lidhje me standardet dhe praktikat e kërkuara shëndetësore, të sigurisë,

shoqërore dhe mjedisore dhe në përputhje me Instrumentet e Garancive.

2. Huamarrësi garanton që detyrimi për të respektuar Instrumentet Përkatëse Mbrojtëse të përfshihet: a) në kontratat ndërmjet Huamarrësit dhe kontraktuesve përkatës dhe çdo subjekti (duke përfshirë çdo inxhinier) që mbikëqyr punimet civile të Projektit; dhe b) në kontratat ndërmjet kontraktuesve përkatës dhe nënkontraktuesve të kontraktuesve.

3. Huamarrësi siguron që të gjitha dokumentet dhe kontratat detyruese të përfshijnë detyrimin e kontraktuesve dhe të nënkontraktuesve përkatës për të përshtatur dhe për të zbatuar kodet e sjelljes që duhet t'u jepen dhe duhet të nënshkruhen nga të gjithë punëtorët; siç zbatohen për punime të tilla civile të porositura apo të zbatuara në përputhje me kontratat në fjalë.

4. Përveç kur Banka bie dakord ndryshe, Huamarrësi siguron dhe merr masa që të sigurohet që asnjë nga dispozitat e Instrumenteve Mbrojtëse të mos abrogohet, ndryshohet, shfuqizohet, pezullohet apo të hiqet dorë prej saj. Në rast mospërputhjes midis dispozitave të ndonjë prej Instrumenteve Mbrojtës dhe dispozitave të kësaj Marrëveshjeje, dispozitat e kësaj Marrëveshjeje kanë përparësi.

5. Huamarrësi mban gjatë gjithë kohës së zbatimit të Projektit dhe bën publike ekzistencën e një mekanizmi për zgjidhjen e ankesave, në formë dhe në përmbajtje të pranueshme për Bankën, për të dërguar dhe për të përcaktuar me drejtësi dhe me mirëbesim të gjitha ankesat e bëra në lidhje me Projektin dhe merr të gjitha masat e nevojshme për të zbatuar vendimet e marra nga një mekanizëm i tillë në një mënyrë të pranueshme për Bankën.

Seksioni II: Monitorimi, raportimi dhe vlerësimi i Projektit

a) Huamarrësi, nëpërmjet MFE-së, i dërgon Bankës raporte për Projektin jo më vonë se dyzet e pesë ditë pas përfundimit të çdo semestri kalendarik, duke e mbuluar atë semestër kalendarik.

b) Huamarrësi, nëpërmjet MFE-së, përgatit, sipas termave të referencës të pranueshëm për Bankën, dhe i dërgon Bankës në apo rreth datës 30 shtator 2022. një raport që përfshin rezultatet e aktiviteteve të monitorimit dhe të vlerësimit, të kryera sipas paragrafit “a” të këtij seksioni, për progresin e bërë në realizimin e Projektit gjatë periudhës që u paraprin të dhënave të raportit në

fjalë dhe duke përcaktuar masat e rekomanduara për të siguruar realizimin efikas të Projektit dhe të objektivave të tij gjatë periudhës pas kësaj date; dhe

c) Shqyrton me Bankën, deri më 30 nëntor 2022 apo në një datë të mëvonshme që e kërkon Banka, raportin e përmendur në paragrafin “b” të këtij seksioni dhe, më pas, merr të gjitha masat e kërkuara për të siguruar realizimin efikas të objektivave të Projektit, bazuar në konkluzionet dhe rekomandimet e këtij raporti dhe mendimin e Bankës për këtë çështje.

2. Pa u kufizuar në lidhje me detyrime të tjera të tij, sipas kësaj Marrëveshjeje, Huamarrësi, nëpërmjet MFE-së:

a) Merr të gjitha masat e nevojshme që i takojnë për të mbledhur, për të hartuar dhe për t'i dërguar rregullisht Bankës, si pjesë e raporteve të Projektit dhe, menjëherë në një raport të veçantë, sa herë që Banka mund t'ia kërkojë, informacion për statusin e përputhshmërisë me Instrumentet Mbrojtëse. Një informacion i tillë përfshin: i) masat e marra në mbështetje të Instrumenteve Mbrojtëse; ii) kushtet, nëse ka, të cilat ndërhyjnë apo rrezikojnë të ndërhyjnë në zbatimin pa probleme të Instrumenteve Mbrojtëse; dhe iii) masat korrigjuese të marra apo që kërkohen të merren për të trajtuar kushte të tilla;

b) Menjëherë i dërgon Bankës një kopje të çdo raportprogresi të përgatitur dhe të dërguar nga çdo subjekt (përfshirë nga çdo inxhinier) që mbikëqyr punimet civile të Projektit, nga kontraktuesit dhe/ose nënkontraktuesit e Projektit; dhe

c) Menjëherë, pasi Huamarrësi njoftohet, në lidhje me ndonjë incident që mund të ketë ndodhur gjatë zbatimit të Projektit, nga një subjekt (duke përfshirë çdo inxhinier) që mbikëqyr punimet civile të Projektit, nga kontraktues dhe/ose nënkontraktues të Projektit, ia përcjell Bankës.

Seksioni III. Tërheqja e të ardhurave të Huas

A) Të përgjithshme

Pa i kufizuar parashikimet e nenit II, të Kushteve të Përgjithshme dhe, në përputhje me Disbursimin dhe Letrën e Informacionit Financiar, Huamarrësi mund të tërheqë të ardhurat e Huas, për të: a) financuar Shpenzimet e Lejueshme; b) paguar: i) tarifatat paraprake; dhe ii) çdo tavan të normës së interesit apo primin e normës dyshme të interesit në shumën e caktuar dhe, sipas rastit, deri në përqindjen e parashikuar, kundrejt çdo kategorie në tabelën e mëposhtme:

Kategoria	Shuma e shpërndarë e Huas (e shprehur në euro)	Përqindja e shpenzimeve që do të financohen (duke përfshirë taksat)
1. Mallra, punime, shërbime jokonsulencë dhe shërbime konsulencë për pjesën 1, 2 dhe 4 të Projektit	17.556.000	100%
2. Pagesa paraprake	44.000	Shuma e pagueshme, sipas seksionit 2.03 të kësaj Marrëveshjeje, në përputhje me seksionin 2.07(b) të Kushteve të Përgjithshme
3. Primi i tavanit të normës së interesit apo i dyshemesë së normës së interesit		Shuma që duhet paguar sipas seksionit 4.05(c) të Kushteve të Përgjithshme
Shuma e përgjithshme	17.600.000	

B) Kushtet e tërheqjeve; periudha e tërheqjeve.

1. Pavarësisht nga parashikimet e pjesës A më
lart, nuk mund të bëhen tërheqje për pagesa të
kryera para datës së nënshkrimit.

2. Data e mbylljes është 15 dhjetor 2025.

SKEDULI 3

Tabela më poshtë përcakton datat e shlyerjes së
Principalit të Huas dhe përqindjen e shumës së
përgjithshme të Principalit të Huas, të pagueshme
në çdo datë të pagesës së Principalit (Përqindja e
këstit).

Shlyerje të barabarta të Principalit

Data e shlyerjes së Principalit	Përqindja e këstit
Në çdo datë 15 maj dhe 15 nëntor Duke filluar nga data 15 maj 2026 deri më 15 maj 2041	3.13%
Më 15 nëntor 2041	2.97%

SHTOJCË

Përkufizime

1. “Udhëzime kundër korrupsionit” nënkupton,
për qëllimet e paragrafit 5 të shtojcës së Kushteve
të Përgjithshme, “Udhëzime për parandalimin dhe
luftën kundër mashtrimit dhe korrupsionit në
projektet e financuara nga huat e IBRD-së dhe
Kreditë dhe Grantet e IDA-së”, datë 15 tetor 2006
dhe të rishikuara në janar 2011 dhe më 1 korrik
2016.

2. “Kategori” nënkupton një kategori të
parashikuar në tabelë në seksionin III(A), të
skedulit 2 të kësaj Marrëveshjeje.

Faqe | 11430

3. “Bashkëfinancues” nënkupton Bashkimin
Evropian.

4. “Mjete bashkëfinancuese” nënkupton, për
qëllimet e paragrafit 16, të shtojcës së Kushteve të
Përgjithshme, mjetet që jep bashkëfinancuesi për të
ndihmuar në financimin e pjesës 3 të Projektit.

5. “Marrëveshje bashkëfinancimi” nënkupton
Marrëveshjen ndërmjet subjekteve zbatuese dhe
bashkëfinancuesin që parashikon bashkë-
financimin.

6. “Kuari i Menaxhimit Mjedisor dhe
Shoqëror” ose “ESMF” nënkupton planin e
përgatitur dhe të miratuar nga Huamarrësi në datën
9 nëntor 2018, të publikuar në vend dhe në faqen e
internetit të Bankës, më 15 nëntor 2018, i cili
përcakton modalitetet që duhen ndjekur për
vlerësimin e ndikimit negativ të mundshëm dhe të
ndikimeve shoqërore të aktiviteteve të Projektit,
duke përfshirë ndikimet dhe rreziqet e dhunës
gjinore dhe të shfrytëzimit dhe të abuzimit seksual,
dhe masat që synojnë të parandalojnë dhe reagojnë
ndaj dhunës me bazë gjinore dhe shfrytëzimit
seksual, si edhe përgatitjen e planeve të menaxhimit
mjedisor dhe shoqëror, sipas ndryshimeve që
mund t’i bëhen herë pas here një kuadri të tillë nga
Huamarrësi, me marrëveshjen paraprake me
shkrim të Bankës.

7. “Planet e Menaxhimit Mjedisor dhe
Shoqëror” ose “ESMP-të” nënkupton: i) planin e
përgatitur dhe të miratuar nga Huamarrësi, siç
kërkohet, duke përcaktuar hollësitë e veprimeve
dhe masave specifike, duke përfshirë masat që
synojnë të parandalojnë dhe të reagojnë ndaj
dhunës gjinore dhe shfrytëzimit dhe abuzimit
seksual, si edhe politikat e hartuara për të lehtësuar

arritjen e objektivave të ESMF-së së Projektit, së bashku me masat procedurale dhe institucionale të nevojshme për të zbatuar veprime, masa dhe politika të tilla, duke përfshirë çdo shtesë të këtyre planeve, si dhe ndryshimet që këtyre planeve të tilla mund t'u bëhen herë pas here nga Huamarrësi, me pëlqimin paraprak me shkrim të Bankës.

8. “Kushtet e Përgjithshme” nënkupton Kushtet e Përgjithshme të Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim për financime të IBRD-së, Financimin e Projekteve të Investimeve”, datë 14 korrik 2017.

9. “Drejtorja e Përgjithshme e Financimit dhe Kontraktimit” ose “DPFK-ja” nënkupton Drejtorinë e Huamarrësit të përmendur në seksionin I(A) të skedulit 2, të kësaj Marrëveshjeje.

10. “MFE” nënkupton Ministrinë e Financave dhe të Ekonomisë të Huamarrësit apo çdo pasues të saj.

11. “Program i QPSHZ-së” nënkupton qasjen programatike me shumë faza, objektivi i së cilës është ulja e koston dhe rritja e efikasitetit të transportit në pjesëmarrësit përfitues të Ballkanit Perëndimor.

12. “Marrëveshje e Financimit të Maqedonisë së Veriut” nënkupton Marrëveshjen ndërmjet Republikës së Maqedonisë së Veriut dhe Bankës për QPSHZ-në dhe ndryshimet që mund t'i bëhen herë pas here një marrëveshjeje të tillë. “Marrëveshja e Financimit të Maqedonisë së Veriut” përfshin të gjitha shtesat, shtojcat dhe marrëveshjet shtesë të Marrëveshjes së Financimit.

13. “Shpenzime operative” nënkupton shpenzimet e kryera nga Huamarrësi, për shkak të zbatimit të Projektit për pajisje zyre, energji dhe ujë, pagesa bankare, instrumentet e komunikimit dhe pagesat për reklama, për shërbime përkthimi me shkrim dhe gojë, për marrjen me qira të automjeteve dhe për karburant, për qira dhe mirëmbajtjen e zyrave, shpenzimet e lëvizjeve, sigurimin e pajisjeve, mirëmbajtjet dhe riparimet, shtypjen dhe botimin e materialeve, dietat ditore gjatë udhëtimeve dhe shpenzimet për fjetje për stafin e Njesisë së Zbatimit të Projektit, dhe për pagat e tyre, duke përfshirë pagesat e sigurimeve shoqërore, por duke përjashtuar pagat e punonjësve civilë të Huamarrësit.

14. “NJZP” nënkupton Njësinë e Zbatimit të Projektit të Huamarrësit që mbahet nga

Huamarrësi, në përputhje me seksionin I(A), të skedulit 2 të kësaj Marrëveshjeje.

15. “Rregullat e prokurimit” nënkupton, për qëllimet e paragrafit 85, të shtojcës së Kushteve të Përgjithshme, “Rregullat e prokurimeve të Bankës Botërore për Huamarrësit IPF”, të korrikut 2016, të rishikuar në nëntor 2017.

16. “Manual Operativ i Projektit” ose “MOP” nënkupton Manualin Operativ të Projektit të përgatitur nga Huamarrësi, në përputhje me seksionin I(B), të skedulit 2, të kësaj Marrëveshjeje dhe që është i pranueshëm për Bankën, i cili përcakton përgjegjësitë operative dhe administrative, procedurat dhe rregulloren e zbatimit të Projektit, duke përfshirë Kuadrin e Menaxhimit Mjedisor dhe Shoqëror, Indikatorët e Punës dhe masat e menaxhimit financiar të Projektit, siç ato mund të ndryshohen dhe plotësohen herë pas here me miratimin paraprak me shkrim të Bankës.

17. “Trajnim” nënkupton vizita studimore, kurse trajnimi, seminare, takime pune dhe aktivitete të tjera trajnuese të lidhura me Projektin, duke përfshirë kostot e materialeve trajnuese, marrjen me qira të hapësirës dhe të pajisjeve, udhëtimet, akomodimin dhe kostot e dietave për të trajnuarit dhe trajnerët, pagesat e trajnerëve dhe kosto të tjera të ndryshme të lidhura me trajnimin.

18. “Plan veprimi i Risistemimit” ose “RAP-i” nënkupton planin që duhet përgatitur nga Huamarrësi, sipas nevojës, në përputhje me RPF-në (siç përcaktohet më poshtë), i pranueshëm për Bankën dhe që duhet publikuar në faqen e internetit të Bankës, i cili përfshin parimet, udhëzimet, masat organizative dhe buxhetin për zbatimin e aktiviteteve të lidhura me risistemimin, sipas Projektit, siç plani në fjalë i risistemimit mund të rishikohet herë pas here me pëlqimin paraprak me shkrim të Bankës dhe RAP-et nënkupton bashkërisht të gjitha këto RAP-e.

19. “Kuadri i Politikës së Risistemimit” ose “RAP-i” nënkupton kuadrin e përgatitur dhe të miratuar nga Huamarrësi, më 9 nëntor 2018, i pranueshëm për Bankën dhe i publikuar në vend, më 9 nëntor 2018 dhe në faqen e internetit të Bankës, më 15 nëntor 2018, i cili përcakton parimet e risistemimit, masat organizative (duke përfshirë konsultimet dhe buxhetin) dhe kriteret e hartimit që do të përdoren për aktivitetet e Projektit, në lidhje me risistemimin që do të përgatiten gjatë

zbatimit të Projektit, siç një kuadër i tillë mund të ndryshohet herë pas here me marrëveshjen paraprake me shkrim të Bankës.

20. “Instrumentet mbrojtëse” nënkupton së bashku ESMF-në, EMP-në, ESMP-në dhe RAP-in, ndërsa “Instrument mbrojtës” nënkupton secilin prej këtyre instrumenteve mbrojtëse.

21. “Politikat mbrojtëse” nënkupton politikat operative (OP-të) dhe procedurat e Bankës (BP-të) të Bankës, konkretisht OP/BP 4.01 (Vlerësimi mjedisor) dhe OP/BP 4.12 (Risistemimi i pavullnetshëm), të cilat mund të gjenden në <https://policies.worldbank.org>.

22. “Marrëveshja e Financimit me Serbinë” nënkupton Marrëveshjen ndërmjet Republikës së Serbisë dhe Bankës për QPSHZ-në, në të njëjtën datë si kjo Marrëveshje, siç kjo Marrëveshje mund të ndryshohet herë pas here. “Marrëveshja e Financimit me Serbinë” përfshin të gjitha shtojcat, shtesat dhe marrëveshjet shtesë të Marrëveshjes së Financimit.

23. “Data e nënshkrimit” nënkupton datën më të fundit të dy datave në të cilën Huamarrësi dhe Banka kanë nënshkruar këtë Marrëveshje dhe një përkufizim i tillë përdoret për të gjitha referencat ndaj “Datës së Marrëveshjes së Huas” në Kushtet e Përgjithshme.

DEKRET

Nr. 11294, datë 3.10.2019

PËR SHPALLJE LIGJI

Në mbështetje të nenit 84, pika 1 dhe nenit 93 të Kushtetutës,

DEKRETOJ:

Shpalljen e ligjit nr. 62/2019 “Për ratifikimin e marrëveshjes së huas ndërmjet Republikës së Shqipërisë dhe Bankës Ndërkombëtare për Rindërtim dhe Zhvillim për projektin për lehtësimin e tregtisë dhe të transportit në Ballkanin Perëndimor me qasje programatike me shumë faza”.

PRESIDENT I REPUBLIKËS
SË SHQIPËRISË
Ilir Meta

UDHËZIM

Nr. 911, datë 27.12.2018

PËR MIRATIMIN E STANDARDEVE TË OFRIMIT TË SHËRBIMEVE TË KUJDESIT SHOQËROR NË QENDRAT KOMUNITARE SHUMËDISIPLINORE

Në mbështetje të nenit 102, pika 4, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe të pikës 3, të nenit 27 dhe 51, të ligjit nr. 121/2016, “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”,

UDHËZOJ:

1. Miratimin e standardeve të shërbimeve të kujdesit shoqëror në Qendrat Komunitare Shumëdisiplinore, sipas dokumentit që i bashkëlidhet këtij udhëzimi.

2. Inspektorati përgjegjës për shërbimet e kujdesit shoqëror siguron inspektimin e zbatimit të standardeve nga subjektet publike dhe jopublike të licencuara.

3. Shërbimi Social Shtetëror siguron monitorimin e zbatimit të standardeve të shërbimeve të kujdesit shoqëror, prej strukturës së posaçme për shërbimet e kujdesit shoqëror apo dhe/ose personave juridikë publikë/privatë, që ofrojnë shërbime të kujdesit shoqëror që financohen pjesërisht apo tërësisht nga buxheti i shtetit.

4. Ngarkohet Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale, Shërbimi Social Shtetëror dhe inspektorati përgjegjës për shërbimet e kujdesit shoqëror, për zbatimin e këtij udhëzimi.

Ky udhëzim hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I SHËNDETËSISË DHE
MBROJTJES SOCIALE
Ogerta Manastirliu

STANDARDET E SHËRBIMEVE TË
KUJDESIT SHOQËROR NË QENDRAT
KOMUNITARE SHUMËDISIPLINORE

- Hyrje

Ligji nr. 121/2016, “Për shërbimet e kujdesit shoqëror në Republikën e Shqipërisë”, ka theksuar rëndësinë e shërbimeve komunitare për të

përmbushur nevojat e anëtarëve të komunitetit, me karakteristika të veçanta, që i bën ata më vulnerabël në raport me qytetarët e tjerë. Për këtë qëllim, synohet ngritja e një modeli të rregulluar për funksionimin e Qendrave Komunitare Shumëdisiplinore (QKSHD). Modeli i QKSHD-së, për të adresuar sa më mirë nevojat e identifikuar të komunitetit vendor, është hartuar me tiparet e shërbimeve fleksibël, të rëndësishme dhe të pranueshme nga vetë komuniteti vendor ku do të zbatohet. Ngritja e një modeli të tillë i shërben ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror në mënyrë uniforme, në zbatim të dispozitave specifike të ligjit nr. 121/2016, por duke respektuar edhe kuadrin ligjor që lidhet me të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijëve.

Për të siguruar efektivitetin e Qendrave Komunitare Shumëdisiplinore (QKSHD), është e nevojshme miratimi i standardeve të shërbimit të kujdesit shoqëror, të hartuara nga Ministria e Shëndetësisë dhe e Mbrojtjes Sociale. Standardet janë hartuar duke u mbështetur te modeli i funksionimit të Qendrave Komunitare Shumëdisiplinore dhe janë mjeti, me të cilin sigurohet vlerësimi i zbatimit të modelit. Këto standarde janë të përdorshme edhe nga vetë QKSHD për të matur progresin në raport me përputhshmërinë me modelin e qendrave. Në këtë mënyrë, modeli i QKSHD-së dhe standardet e shërbimit përbëjnë mjetin e duhur në duart e organeve të qeverisjes vendore, të vetë qendrave, por edhe të mekanizmave monitorues të brendshëm apo të jashtëm, për të realizuar qëllimin e ligjit nr. 121/2016: *Dhënia ndihmë në mirëqenien dhe përfshirjen shoqërore të individëve e të familjeve që kanë nevojë për kujdes shoqëror*, madje për aq sa është e mundur edhe krijimin e praktikave të mira uniforme.

Standardet janë një instrument i rëndësishëm i matjes së cilësisë së shërbimit, sepse ato përcaktojnë një nivel të ofrimit të shërbimit. Standardet ndihmojnë dhe në procesin e identifikimit të pengesave gjatë zbatimit të tyre, si edhe në identifikimin e nevojave për burime shtesë. Në këtë rast, ky informacion përdoret edhe për të ngritur një çështje apo për të advokuar për të pasur më shumë burime në dispozicion.

Standardet e shërbimeve të kujdesit shoqëror frymëzohen nga parimet themelore që përshkojnë kujdesin shoqëror, siç janë: parimi i interesit më të

lartë të fëmijës, parimi i garantimit të vlerave dhe të personalitetit të individit, universaliteti, barazia e mundësive, e drejta për të përfituar, partneriteti, transparenca dhe paanshmëria, mosdiskriminimi, decentralizimi, pavarësia, integrimi shoqëror dhe pjesëmarrja në jetën e komunitetit.

Standardet e miratuara me këtë udhëzim zbatohen gjatë ofrimit të shërbimeve të kujdesit shoqëror për disa kategori përfituesish:

a) Çdo fëmijë dhe familjet e tyre, duke përfshirë edhe të miturit në konflikt me ligjin;

b) Të rriturit me probleme sociale për shkak të rikthimit nga emigrimi;

c) Të rriturit, me probleme sociale që u përkasin grupeve vulnerabël, si romë dhe egjiptianë;

d) Të rriturit me probleme sociale për shkak të varfërisë, të cilët janë përfitues të ndihmës ekonomike;

e) Viktimat e dhunës dhe të trafikimit.

Këta përfitues bëjnë pjesë në grupet shoqërore të përcaktuara në nenin 6, pika 1, shkronjat “a”, “c” dhe “d”, të ligjit nr. 121/2016.

Këto standarde duhet të përmbushen gjatë ofrimit të shërbimeve parashoqërore dhe të shërbimeve në qendrat komunitare, përfshirë qendrat e zhvillimit. Këto dy lloje të shërbimeve shoqërore përcaktohen nga neni 8, pika 2, shkronjat “a” dhe “b”, të ligjit nr. 121/2016.

Një pjesë e standardeve është zbrëthyer në një numër kriteresh, që së bashku kontribuojnë në plotësimin e standardit në tërësi. Për shkak të lidhjes së drejtpërdrejtë të standardit me nivelin e cilësisë së shërbimit është i rëndësishëm përcaktimi i treguesve, të cilët lejojnë matjen e klasifikuar të zbatimit të tij, si i plotësuar, pjesërisht i plotësuar ose i paplotësuar. Një standard vlerësohet i plotësuar vetëm në rastin kur të gjitha kriteret përbërëse të tij janë plotësuar.

Janë 6 standarde të ndërlidhura dhe që përforcojnë njëri-tjetrin në realizimin e shërbimeve të kujdesit shoqëror në QKSHD. Një prej tyre është i ndarë në nënstandarde, por kjo ndarje nuk është tregues për rëndësinë e standardit, pasi të gjitha standardet janë njësoj të rëndësishme. Nënstandartet tregojnë se një standard i caktuar është kompleks në përbërjen e tij. Këto 6 standarde janë si më poshtë:

Standardi 1: QKSHD-ja ka burime të mjaftueshme për të vepruar efektivisht dhe në një mënyrë që është e përshtatshme dhe në përputhje me modelin e QKSHD-së.

Standardi 2: QKSHD-ja punon në mënyrë proaktive dhe përfshin komunitetin në mënyrë që të sigurojë shërbime të përshtatshme dhe që kanë rëndësi për komunitetin.

Standardi 3: QKSHD-ja funksionon në mënyrë shumëdisiplinore dhe ndërsektoriale.

Standardi 4: Për rastet individuale, QKSHD-ja aplikon “qasjen e menaxhimit të rasti” për t’u siguruar që mbështetja është e gjithanshme, e plotë dhe e përshtatshme.

Standardi 5: QKSHD-ja është proaktive dhe e aksesueshme në mënyrën si vepron dhe si i ofron shërbimet.

Standardi 6: QKSHD-ja ofron një gamë shërbimesh që janë të përshtatshme, të duhura dhe të sigurta.

Këto 6 standarde lidhen me krijimin dhe funksionimin e QKSHD-së. Në rastet kur ofrohen shërbime specifike, për shembull, qendër ditore për fëmijët, mund të jetë e nevojshme të konsiderohen standarde shtesë për punën e QKSHD-së.

Dokumenti i standardeve të shërbimeve të kujdesit shoqëror në qendrat komunitare shumëdisiplinore do të ndihmojë në radhë të parë vetë përfituesit e shërbimeve dhe familjarët e tyre, për të kuptuar dhe për të kërkuar zbatimin e standardeve nga ofruesit e shërbimeve.

Standardet do të shërbejnë si udhëzues praktik dhe konkret për ofruesit e shërbimeve, për të organizuar dhe për të përmirësuar shërbimet sipas kërkesave të dokumentit.

Standardet sanksionojnë që ofrimi i këtij shërbimi do të realizohet vetëm nga figura

profesionale të certifikuara si punonjës socialë, psikologë, infermierë etj.

Nga pikëpamja praktike, organizative dhe menaxheriale, standardet e përgjithshme të shërbimeve të kujdesit shoqëror në qendrat komunitare shumëdisiplinore do të jenë të unifikuara për të gjitha strukturat e shërbimeve shoqërore të njëjësive të qeverisjes vendore, duke filluar nga identifikimi dhe vlerësimi i nevojave, hartimi i planeve sociale-vendore, programimi i buxheteve vendore, planifikimi i shportës bazë të shërbimeve shoqërore, kontraktimi i ofruesve të shërbimeve dhe bashkërendimi me Shërbimin Social Shtetëror, për forcimin e shërbimeve.

Ky udhëzues u shërben edhe aktorëve të tjerë, si organizatave joqeveritare vendëse dhe ndërkombëtare, si edhe ofruesve të tjerë jopublikë të shërbimeve shoqërore, të cilët mund të bashkëpunojnë me institucionet shtetërore, në përputhje me legjislacionin në fuqi, për të ofruar shërbime të ndryshme, përfshirë ngritjen dhe funksionimin e shërbimeve me bazë komunitare. Ky shërbim do të ofrohet prej tyre ose do të “blihet” si shërbim jopublik nga OJF-të ose njësitë e specializuara private për të ofruar këtë shërbim.

STANDARDET DHE PËRMBAJTJA E TYRE

STANDARDI 1: QKSHD-ja ka burime të mjaftueshme për të vepruar efektivisht dhe në një mënyrë që është e përshtatshme dhe në përputhje me modelin e QKSHD-së.

Rezultati i pritshëm: Shërbimet parashoqërore dhe shërbimet në qendrat komunitare, përfshirë qendrat e zhvillimit të kujdesit shoqëror, ofrohen në mënyrë efektive dhe të përshtatshme.

STANDARDI 1	NËNSTANDARDI	KRITERET	TREGUESIT E CILËSISË	REZULTATI I PRITSHËM
QKSHD-ja ka burime të mjaftueshme për të vepruar efektivisht dhe në një mënyrë që është e përshtatshme dhe në përputhje me modelin e QKSHD-së.	1.1 Struktura dhe bashkërendimi	Krijimi i një komiteti drejtues me përfaqësues nga agjenci të ndryshme;	Lista me emrat e përfaqësuesve dhe të agjencive;	QKSHD-ja ka një strukturë të mirëpërcaktuar që mundëson bashkërendimin dhe monitorimin e punës.
		Komiteti drejtues mbledhet të paktën një herë në tre muaj;	Kalendari i mbledhjeve dhe minutat e takimit të mbledhjeve;	
		Komiteti drejtues monitoron punën e QKSHD-së.	Raportet e monitorimit të miratuara në mbledhje nga komiteti drejtues;	
	1.2 Kushtet fizike dhe ambienti	QKSHD-ja i ka të afishuara qartazi oraret e punës dhe numrat e kontakteve;	Fotografi të qendrës së afishimit dhe raportet e monitorimit të komitetit drejtues;	Ambienti dhe kushtet fizike të QKSHD-së janë të përshtatshme, të sigurta, që ruajnë konfidencialitetin dhe me informacion të mjaftueshëm.
		Ndërtesa është në gjendje të mirë dhe nuk ka rreziqe fizike, p.sh., që të rrëzohet apo rrjet të dobët elektrik;	Raportet periodike të kontrollit fizik të ndërtesës;	
		Zona e pritjes është e pajisur me karrige;	Fotografi të zonës së pritjes dhe raportet e monitorimit të komitetit drejtues;	
		Në zonën e pritjes ka një kënd njoftimesh me informacion kryesor mbi shërbimet e ofruara, qëllimin e qendrës dhe se si klientët mund të ankohen në rast pakënaqësie;	Fotografi të këndit të njoftimeve, kopje të përmbajtjes së informacionit dhe raportet e monitorimit të komitetit drejtues;	
		Ka një zonë/dhomë private për diskutime konfidenciale;	Fotografi të zonës dhe raportet e monitorimit të komitetit drejtues;	
		Ka një numër telefoni të posaçëm, akses në internet dhe një kompjuter.	Të dhënat mbi numrin e telefonit, mbi lidhjen e internetit dhe mbi kompjuterin;	
	1.3 Financa, burimet njerëzore dhe kapacitetet	Është rënë dakord për një buxhet të përshtatshëm me Bashkinë;	Marrëveshja me Bashkinë që tregon shumën e buxhetit;	QKSHD-ja ka një buxhet të përcaktuar, personel të mjaftueshëm, të kualifikuar dhe trajnuar në vijimësi, me procedura rekrutimi të përshtatshme, përshkrime pune specifike dhe vlerësime performance vjetore.
		Personeli është i mjaftueshëm: të paktën një menaxher dhe dy punonjës mbështetës, që kanë përvojë dhe janë të kualifikuar të punojnë me fëmijët dhe familjet, me përshkrime pune specifike;	Organigrama e personelit, kopje të jetëshkrimit të secilit punonjës dhe kopje të përshkrimit të punëve të punonjësve;	
		Zbaton procedura që sigurojnë se personeli rekrutohet në përputhje me procedurat mbrojtëse (p.sh., referencat etj.);	Kopje të procedurave të rekrutimit të personelit;	
		Ka një plan nevojash profesionale dhe individuale për çdo punonjës, që përputhet me përshkrimin e punës/rolin e personelit;	Kopje e planit të nevojave profesionale dhe individuale;	
		Punonjësve iu ofrohen	Kalendari i trajnimit dhe	

		trajtime për të përmbyshur nevojat profesionale të identifikuar;	raportim mbi punonjësit që kanë marrë pjesë në trajnime;	
		Mbikëqyrjet të paktën një herë në 6 javë;	Raporti i mbikëqyrjes;	
		Personeli vlerësohet një herë në vit;	Kopje e vlerësimit të secilit punonjës;	
1.4 Politikat dhe procedurat	Ka një politikë garantuese që detajon veprimet parandaluese të abuzimit dhe ato që duhen ndërmarrë në rast se ka çështje që lidhen me mbrojtjen e fëmijëve;	Kopje e politikës garantuese;	QKSHD-ja ka politika dhe procedura që përcaktojnë dhe garantojnë veprimet për parandalimin e abuzimeve, ndërmarrjen e veprimeve për mbrojtjen e fëmijëve, sjelljet e përshtatshme të personelit, procesin e ankimimit dhe të shqyrtimit të ankesave, të cilat janë të afishuara dhe të aksesueshme për përfituesit e shërbimeve.	
	Informacioni është i disponueshëm për përdoruesit e shërbimit në lidhje me politikën garantuese dhe mënyrën se si mund të raportohet një shqetësim;	Raportim se si shpërndahet informacioni te përdoruesit mbi politikën garantuese;		
	I gjithë stafi dhe vullnetarët trajnohen/orientohen mbi politikën garantuese brenda një muaji që nga fillimi i punës;	Kalendari i trajnimit dhe emrat e punonjësve që janë trajnuar, duke treguar edhe kohën e fillimit të punës të secilit prej tyre;		
	Të gjitha incidentet/çështjet që lidhen me mbrojtjen e fëmijëve, sipas politikës garantuese regjistrohen në një dosje qendrore;	Raportim mbi mënyrën e regjistrimit në dosjen qendrore dhe numri i incidenteve të regjistruara;		
	Ka një Kod Sjelljeje që përshkruan sjelljen që pritet nga personeli, dhe ky kod nënshkruhet nga i gjithë personeli;	Kopje e Kodit të Sjelljes;		
	Ka një politikë për ankesat që detajon se si mund të bëhen ankesat dhe procesin e shqyrtimit të ankesave;	Kopje e politikës së ankesave;		
	Përdoruesve të shërbimeve u jepet informacion në lidhje me politikën e ankesave dhe mënyrën si bëhet ankesa;	Raportim, si shpërndahet informacioni mbi politikën e ankesave;		
	Ka një regjistër qendror/dosje ankesash.	Raportim mbi numrin e ankesave të paraqitura dhe rezultatet e shqyrtimit të tyre.		
	1.5 Mbajtja dhe mbrojtja e të dhënave	Çdo familje që ka akses te shërbimet e qendrës regjistrohet;	Raportim mbi numrin e familjeve të regjistruara;	QKSHD-ja regjistron përdoruesit e shërbimeve, mban dosje për çdo familje dhe anëtar të saj me informacion të përditësuar, të domosdoshëm dhe konfidencial.
Çdo familje që ka rregullisht akses te shërbimet (p.sh., më shumë se tri herë) apo ka një angazhim të vazhdueshëm regjistrohet dhe ka një dosje për çdo familje;		Raportim mbi numrin e këtyre lloj familjeve dhe mbi numrin e dosjeve të hapura;		
Çdo dosje e familjes është e ndarë sipas anëtarëve të familjes;		Raportet e kontrollit/të monitorimit;		

		Çdo familje ka numrin e saj të identifikimit;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
		Dosjet mbahen të sigurta në një dollap të mbyllur dhe personeli ka akses të kufizuar në to, sipas rastit dhe rolit;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
		Të dhënat përditësohen, pa mbajtur shënime në fletë të veçanta në blloqet e punonjësve - përditësimi duhet të ndodhë brenda dy javëve që nga momenti i marrjes së të dhënave;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
		Dosjet tregojnë në detaje kontaktet me të gjithë anëtarët e familjes dhe me profesionistët që punojnë me familjen;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
		Ka një politikë konfidencialiteti që nënshkruhet nga i gjithë personeli;	Kopje e politikës së konfidencialitetit me nënshkrimet e punonjësve;	
		Informacioni është konfidencial dhe ndahet vetëm me lejen e përdoruesit të shërbimit ose nëse është e nevojshme për çështje që lidhen me mbrojtjen e fëmijëve;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
		Në rastet kur të dhënat mbahen në kompjuter, dosjet janë të ruajtura me kod dhe kodi nuk mund të ndahet me të tjerët.	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	1.6 Monitorimi dhe rishikimi	Çdo procedurë dhe politikë analizohet të paktën një herë në vit dhe nëse është e nevojshme rishikohet	Kopje të analizës dhe të akteve të rishikuara;	Procedurat, politikat, rastet dhe shërbimet monitorohen, analizohen dhe rishqyrtohen në mënyrë të rregullt dhe me një frekuencë të përcaktuar.
		Numri i referimeve, rasteve të hapura dhe të mbyllura shqyrtohen çdo dy javë	Raportim mbi shqyrtimin dyjavor dhe rezultatet;	
		Detajet e rishqyrtimit dhe të përputhshmërisë i paraqiten komitetit drejtues çdo tre muaj	Kopje të raportimit tremujor drejtuar komitetit drejtues;	
		Çdo shërbim rishqyrtohet rregullisht nga personeli dhe përdoruesit e shërbimit, kur është e përshtatshme në varësi të shërbimit	Raportim mbi rishqyrtimin e shërbimeve.	

STANDARDI 2: QKSHD-ja punon në mënyrë proaktive dhe përfshin komunitetin që të sigurojë shërbime të përshtatshme dhe që kanë rëndësi për komunitetin.

Rezultati i pritshëm: Shërbimet e kujdesit shoqëror të ofruara janë të përshtatshme dhe të rëndësishme për komunitetin.

STANDARDI	KRITERET	TREGUESIT E CILËSISË	REZULTATI I PRITSHËM
QKSHD-ja punon në mënyrë proaktive dhe përfshin komunitetin që të sigurojë shërbime të përshtatshme dhe që kanë rëndësi për komunitetin.	Konsultimet ndodhin rregullisht me komunitetin, në lidhje me veprimtarinë e QKSHD-së dhe shërbimet që ofrohen - të paktën një herë në vit;	Kalendari i konsultimeve dhe raportim për rezultatet e tyre.	Shërbimet e kujdesit shoqëror të ofruara janë të përshtatshme dhe të rëndësishme për komunitetin.
	Anëtarët e komunitetit/përdoruesit e shërbimeve përfshihen në veprimtarinë dhe menaxhimin e QKSHD-së;	Raportim për aktivitetet ku janë përfshirë anëtarët e komunitetit.	
	Me përdoruesit e shërbimeve diskutohet dhe dakordohet plani i ndërhyrjes;	Numri i kontratave të lidhura dhe kopje të tyre.	
	Fëmijët konsultohen në mënyrë aktive dhe përfshihen në aktivitete dhe rishikimin/përmirësimin e tyre.	Raportim për aktivitetet ku janë përfshirë fëmijët dhe rezultatet e tyre.	

STANDARDI 3: QKSHD-ja funksionon në mënyrë shumëdisiplinore dhe ndërsektoriale.

Rezultati i pritshëm: Rritja e cilësisë së shërbimeve të kujdesit shoqëror, duke u ofruar zgjidhje edhe rasteve që nuk trajtohen drejtpërdrejt nga QKSHD-ja.

STANDARDI	KRITERET	TREGUESIT E CILËSISË	REZULTATI I PRITSHËM
QKSHD-ja funksionon në mënyrë shumëdisiplinore dhe ndërsektoriale.	QKSHD-ja përfaqësohet në forume ndërinstitucionale dhe në takime për hartimin e politikave që zhvillohen në Bashki;	Numri i forumeve dhe i takimeve në nivel vendor, duke treguar edhe temat e tyre;	Rritja e cilësisë së shërbimeve të kujdesit shoqëror, duke i ofruar zgjidhje edhe rasteve që nuk trajtohen drejtpërdrejt nga QKSHD-ja
	QKSHD-ja merr pjesë në takime, si për hartimin dhe për rishikimin e planeve të përkujdesjes, të organizuara nga Njësia e Mbrojtjes së Fëmijëve;	Numri i takimeve me NJMF-në dhe rezultati i kontributit të hartimit dhe rishikimit të planeve;	
	Ka bashkërendim të rregullt midis QKSHD-së dhe agjencive/organizatave të tjera, i cili ndodh të paktën një herë në tre muaj, si dhe për raste individuale;	Numri i agjencive/i organizatave me të cilat bashkëpunohet dhe kalendari i takimeve me to;	
	Ka një regjistër me kontaktet e organizatave dhe agjencive që punojnë në fushën përkatëse, që është e aksesueshme nga personeli dhe e përditësuar;	Raportim mbi të dhënat e regjistrimit dhe numrin e agjencive;	
	Ekziston një mekanizëm për referimin në agjencitë e tjera dhe për ndjekje të rasteve individuale;	Numri i rasteve të referuara në agjencitë e tjera;	
	Sipas nevojës, agjencitë e tjera përfshihen në vlerësimin, planifikimin dhe rishqyrtimin e rasteve;	Numri i takimeve me agjencitë e tjera për rastet konkrete;	
	Fëmijëve dhe familjeve iu ofrohen shërbime në mënyrë të bashkërenduar, shërbime këto të ofruara nga QKSHD-ja dhe agjenci të tjera (kur është e nevojshme).	Numri i shërbimeve të bashkërenduara.	

STANDARDI 4: Për rastet individuale, QKSHD-ja aplikon “qasjen e menaxhimit të rastit” për t’u siguruar që mbështetja është e gjithanshme, e plotë dhe e përshtatshme.

Rezultati i pritshëm: Rastet individuale menaxhohen në mënyrë cilësore, duke qenë të plota dhe të përshtatshme.

STANDARDI	KRITERET	TREGUESIT E CILËSISË	REZULTATI I PRITSHËM
Për rastet individuale, QKSHD-ja aplikon “qasjen e menaxhimit të rastit” për t’u siguruar që mbështetja është e gjithanshme, e plotë dhe e përshtatshme.	Të gjitha referimet e bëra nga QKSHD-ja shqyrtohen brenda 24 orëve dhe merret një vendim nëse referimi është i duhuri;	Numri i referimeve dhe numri i çështjeve të shqyrtuara brenda afatit;	Rastet individuale menaxhohen në mënyrë të cilësore, duke qenë të plota dhe të përshtatshme.
	Të gjitha familjet/përdoruesit individualë të shërbimit janë të regjistruar dhe u jepet një numër identifikimi unik;	Numri i të regjistruarve me NUP-në;	
	Ka një regjistër qendror të të gjithë përdoruesve të shërbimeve me detaje për hapjen dhe mbylljen e rasteve;	Raportim mbi mënyrën e regjistrimit;	
	Vlerësimet regjistrohen në dosje;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Vlerësimi fillestar përfundon brenda 72 orëve;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Vlerësimi i plotë përfundon brenda 20 ditëve pune nëse është e nevojshme;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Një plan hartohet brenda 7 ditëve që nga përfundimi i vlerësimit dhe regjistrimi i tij në dosje;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Planet janë të qarta dhe të detajuara mbi shërbimet që do të jepen, nga kush dhe kur;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Së bashku me agjenci të tjera, përdoruesit e shërbimeve janë të përfshirë në vlerësim dhe planifikim;	Numri i rasteve gjithsej dhe numri i rasteve ku janë përfshirë përdoruesit;	
	Përdoruesit e shërbimeve marrin shërbime bazuar te nevojat e identifikuar nëpërmjet vlerësimeve;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Referimet bëhen edhe në agjenci të tjera dhe regjistrohen me shkrim nëse është e nevojshme;	Numri i referimeve tek agjencitë e tjera;	
	Çdo referim ndiqet rregullisht;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Planet rishikohen të paktën çdo tre muaj dhe plani i rishikuar vendoset në dosje;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Rastet mbyllen në konsultim me përdoruesit e shërbimeve dhe agjencitë e tjera të përfshira në menaxhim rasti, si dhe në dakordësi me menaxherin e QKSHD-së;	Numri i rasteve të mbyllura gjithsej dhe raportim mbi agjencitë e përfshira;	
	Të gjitha dosjet janë të plota, të përditësuara dhe mbahen në përputhje me standardet e mbajtjes së të dhënave (shih standardin 1).	Raportet e kontrollit/të monitorimit.	

STANDARDI 5: QKSHD-ja është proaktive dhe e aksesueshme në mënyrën si vepron dhe se si i ofron shërbimet.

Rezultati i pritshëm: Rastet individuale trajtohen për të gjithë anëtarët e komunitetit në kohën dhe cilësinë e duhur.

STANDARDI	KRITERET	TREGUESIT E CILËSISË	REZULTATI I PRITSHËM
QKSHD-ja është proaktive dhe e aksesueshme në mënyrën si vepron dhe se si i ofron shërbimet.	Vendndodhja dhe orari i punës së qendrës janë të përshtatshme për komunitetin;	Raportet e kontrollit/të monitorimit dhe ankesat nëse ka;	Rastet individuale trajtohen për të gjithë anëtarët e komunitetit në kohën dhe cilësinë e duhur.
	Qendra është e hapur dhe me personel gjatë kohës së punës;	Raportet e kontrollit/të monitorimit dhe ankesat nëse ka.	
	Ka një grup që ofron shërbim për ndjekjen e rasteve në shtëpi dhe që mbështet rastet për të pasur akses në shërbime;	Raportim mbi punonjësit në grup;	
	Nëse qendra nuk është e aksesueshme për anëtarët e komunitetit, sigurohet shërbim telefonik;	Raport mbi shërbimin telefonik, nëse është rasti;	
	Gjatë zhvillimit të aktiviteteve në qendër dhe jashtë saj, përfshirë dhe shërbimin jashtë qendrës dhe atë telefonik, merret parasysh siguria e personelit dhe hartohen plane për të zbutur/për të shmangur rreziqet.	Kopje të planeve të hartuara.	

STANDARDI 6: QKSHD-ja ofron një gamë shërbimesh që janë të përshtatshme, të duhura dhe të sigurta.

Rezultati i pritshëm: Anëtarëve të komunitetit u ofrohen shërbime cilësore, për të cilat ka nevojë.

STANDARDI	KRITERET	TREGUESIT E CILËSISË	REZULTATI I PRITSHËM
QKSHD-ja ofron një gamë shërbimesh që janë të përshtatshme, të duhura dhe të sigurta.	Të gjitha shërbimet kryesore janë të siguruar;	Lloji i shërbimeve kryesore që ofron qendra;	Anëtarëve të komunitetit u ofrohen shërbime cilësore, për të cilat ka nevojë.
	Shërbimet dytësore sigurohen në rastet që edhe burimet janë të disponueshme;	Lloji i shërbimeve dytësore që ofron qendra;	
	Shërbime shtesë sigurohen në bazë të identifikimit të nevojave të komunitetit;	Numri dhe lloji i shërbimeve shtesë të ofruara;	
	QKSHD-ja ka një kalendar të aktiviteteve/shërbimeve që ofrohen, të cilat ofrohen në mënyrë të strukturuar;	Paraqitje periodike e kalendarit;	
	Çdo aktivitet/program që ofrohet ka objektiva dhe plane të qartë (p.sh., grupet kanë kurrikula/programet);	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Ofrohet një gamë shërbimesh, duke filluar nga qendra ditore deri te sesionet individuale dhe puna në grup;	Lloji i shërbimeve të ofruara;	
	Shërbimet/programet zbatohen nga punonjës që kanë aftësinë dhe përvojën e duhur;	Jetëshkrimet e punonjësve që ofrojnë shërbimet;	
	Një vlerësim i riskut ndërmerret për të gjitha aktivitetet/programet për të siguruar që ato janë të sigurta për përdoruesit e shërbimeve dhe personelin;	Kopje të analizave të riskut;	
	Çdo pajisje/burim kontrollohet që të jetë i sigurt;	Raportet periodike të kontrolleve të sigurisë;	

	Fëmijët nuk lihen asnjëherë pa mbikëqyrje;	Raportet e kontrollit/të monitorimit;	
	Prindërit dhe fëmijët japin leje me shkrim për të marrë pjesë në aktivitete;	Numri i aktiviteteve të zhvilluara dhe i lejeve të marra;	
	Media etj., nuk përfshihen në shërbime apo aktivitete, si dhe nuk bëhen apo shpërndahen fotografi pa lejen e përdoruesve të shërbimeve.	Raportet e kontrollit monitorimit.	

URDHËR**Nr. 330, datë 26.9.2019**

**PËR NJË NDRYSHIM NË URDHËRIN E
MINISTRIT NR. 166, DATË 24.5.2019
“PËR PROCEDURAT DHE
DOKUMENTACIONIN PËR PAJISJEN
ME LICENCËN E “IMPORTIT TË
SUBSTANCave OZONHOLLUESE”
KODI III.3, SI DHE PËR
PEZULLIMIN/REVOKIMIN E SAJ”**

Në mbështetje të nenit 100 të Kushtetutës, të pikës 1, të nenit 35, të ligjit nr. 10431, datë 9.6.2011, “Për mbrojtjen e mjedisit”, të ndryshuar, dhe të pikës 2, të kreut VII, të vendimit të Këshillit të Ministrave nr. 10, datë 9.1.2019, “Për miratimin e rregullave për prodhimin, importin, eksportin, hedhjen në treg dhe përdorimin e substancave ozonholluese, si dhe për importin, eksportin, hedhjen në treg dhe përdorimin e produkteve e të pajisjeve që përmbajnë këto substanca”,

URDHËROJ:

1. Në pikën 2, të shtojcave 1/a dhe 1/b, bashkëlidhur dhe pjesë përbërëse e urdhrit të ministrit nr. 166, datë 24.5.2019 “Për procedurat dhe dokumentacionin për pajisjen me licencën e “importit të substancave ozonholluese”, kodi III.3, si dhe për pezullimin/ revokimin e saj”, te nënpika 2, togfjalëshi “Numri i Kodit të Regjistrimit të Importuesit (kodi UNIK)”, hiqet.

2. Për zbatimin e këtij urdhri ngarkohen Sektori i Monitorimit të lejeve dhe licencave në fushën e mjedisit, drejtorja përgjegjëse për politikën e substancave ozonholluese në ministri, Agjencia Kombëtare e Mjedisit dhe inspektorati shtetëror përgjegjës për fushën e mjedisit.

Ky urdhër hyn në fuqi pas botimit në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I TURIZMIT DHE MJEDISIT
Blendi Klosi

URDHËR**Nr. 531, datë 30.9.2019****PËR DELEGIMIN E KOMPETENCave**

Në mbështetje të pikës 4, të nenit 102, të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë, të ligjit nr. 9000, datë 30.1.2003 “Për organizimin dhe funksionimin e Këshillit të Ministrave” dhe të nenit 29, të ligjit nr. 44/2015 “Kodi i Procedurave Administrative i Republikës së Shqipërisë”,

URDHËROJ:

1. Delegimin e plotë të kompetencave të titullarit të Ministrisë së Brendshme, zëvendësministrit të Ministrisë së Brendshme, z. Julian Hodaj, nga data 29.9.2019 deri në datën 4.10.2019.

2. Për zbatimin e këtij urdhri ngarkohet zëvendësministri i Ministrisë së Brendshme, z. Julian Hodaj.

Ky urdhër hyn në fuqi menjëherë dhe botohet në Fletoren Zyrtare.

MINISTËR I BRENDSHËM
Sandër Lleshaj

KORRIGJIM GABIMI MATERIAL

Në vendimin e Bordit të ERRE-s nr. 137, datë 6.9.2019 “Mbi kërkesën e OST sh.a. Për disa ndryshime në rregulloren për procedurat e blerjes së energjisë elektrike për mbulimin e humbjeve në rrjetet e shpërndarjes dhe të transmetimit dhe për blerjen dhe shitjen e energjisë elektrike për të siguruar përmbushjen e detyrimeve të shërbimit publik”, botuar në Fletoren Zyrtare nr. 131, datë. 24.9.2019, në faqen 11173, në pikën 2, germa “c”, në

paragrafin e fundit të dispozitivit, mungon lidhëza “ose” midis fjalëve... “blerësit” dhe “duke”...

Paragrafi duhet të jetë si më poshtë:

*Brenda 12 orësh nga momenti i njoftimit të ofertuesit të skualifikuar, ofertuesi paraqet një ankesë me shkrim përmes platformës on-line ose me e-mail blerësit **ose** duke u ankuar për shkeljen.*

	Formati 61x86/8
--	-----------------

Shtypshkronja e Qendrës së Botimeve Zyrtare
Tiranë, 2019

Adresa: Rr. "Nikolla Jorga", Tiranë
Tel./fax: +355 4 24 27 004 Tel.: +355 4 24 27 006

Çmimi 588 lekë